

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ “СВЕТИ КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”

РЕКТОРИТЕ

ИЗДАНИЕТО СЕ ПОСВЕЩАВА НА 120-ГОДИШНИНАТА НА
СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ “СВЕТИ КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”

АВТОР: ЦВЕТА ТОДОРОВА, ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР
НА МУЗЕЯ НА СУ”СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”

УНИВЕРСИТЕТЪТ И РЕКТОРСКАТА ИНСТИТУЦИЯ

През многовековното си съществуване университетската идея преминава сложно развитие и различна реализация. Стремещт към знание на човека датира от древни времена. Първоначалния обем от знания подрастващият римлянин получава при **граматика**, откъдето преминава в **училището на ретора**. В него той се запознава с големите образци на латинската литература, допълнени от произведенията на гръцките поети, историци и оратори. През римско време се счита за срамно младият мъж (облякъл вече мъжката тога) да не владее умението да участва в съдебните дебати на Форума. Още от времето на Цицерон идеалът за оратор изисква широка обща култура, а идеята за всеобщия хуманизъм стимулира римския гражданин да продължи образованието си с изучаване на философия при най-прочутите философи от Атина, Пергам, Александрия или Родос като студент на свободно обучение. Университетската институция все още не е самостоятелно обособена.

В историческа ретроспекция съвременните университети произхождат от **средновековните universitas** (от латински – *всеобщност*). В Западна Европа те възникват в края на XII в. не толкова като заведение за обучение, а като корпорация между професори и студенти. Занятията се провеждат или в манастир, или в частни сгради – като например в пансиона за бедни студенти, основан от Робер дьо Сорбон (син на селянин и капелан на Луи IX) и преименуван впоследствие в Сорбона. По същия начин в Оксфорд Джон дьо Балиол, а след него Уолтър Мъртън и руанският епископ Уилям Дъръм полагат основите на прочутия впоследствие университет.

Първоначално университетите са независими съюзи, подобно на античните академии и лицей от времето на Платон и Аристотел. През 1200 г. Парижкят университет е удостоен с кралска грамота, освобождаваща го от опеката на градската полиция и държавния съд, но поставяща го под контрола на църковната власт. По това време корпорацията е съставена предимно от богослови и малък брой медици и физици, които припознават авторитета на парижкия епископ по подобие на популярните през средновековието епископски училища.

Още в първите години от възникването на университетите в Европа се откроява актуалният и днес проблем за студентските такси. За да плащат заплатите на преподавателите си, студентите събират пари помежду си. В началото тези пари се поднасят като дар, защото се счита, че науката като дадена от Бога не може да бъде купувана или продавана. Безспорно обаче финансовата зависимост от студентите е била тежко бреме за преподавателите и сериозен лост за налагане на студентската воля. Показателен пример за това е яростният отпор на студентите в Болоня срещу опита на градските власти да наложат контрол върху университета след смъртта на император Фридрих Барбароса. Тогава студентите се разделят на групи съобразно произхода си и оказват системна съпротива на градските власти.

За разлика от Болоня университетът в Париж е под крилото на църквата, която плаща заплатите на преподавателите, а студентите носят роби и бръснат горната част на главата си в знак, че са под закрилата на църквата. Това е гарантирало неприкосновеността на младежите от кралските закони и е водело до редовното им нарушаване. Студентите перманентно се бунтували, обединени в своеобразни академични сдружения, в зависимост от говорения от тях език. Латинският е бил задължителен за всички. Личната неприкосновеност на преподавателите и редовно изплащаните заплати от църквата превръщат Парижкия университет в академично средище, привличащо най-добрите умове от онова време.

Прекомерната свобода на студентите обаче довежда до неприятен инцидент през 1229 г., когато пияни студенти извършват погром в питейно заведение. Налага се църквата да вземе мерки, наложени от силите на реда. Убити са обаче младежи, доказано невинни впоследствие. В резултат студентите напускат Париж и започват стачка, продължила 2 години. След продължителни преговори университетът успява да отвоюва по-сериозна автономия от църквата. Папа Грегъри IX постановява правото на университета да приема вътрешни правила за дисциплината, методите на преподаване, реда за

защита на тезите, облеклото на професорите. Университетът официално получава и правото на стачка и отменяне на курсовете при отказ на справедливост.

По-различна е традицията в най-старите университети на англоговорящия свят – Оксфорд и Кеймбридж. Подкрепяни предимно от държавата и краля, те успяват да оцелеят в религиозните размирни времена на средновековието и ренесанса, като печелят на страната на знанието частни спомоществатели. Така се създават колежи, изцяло финансирани от частни средства.

Университетите и университетските модели са различни, но универсалният обхват на преподаваните знания определят **университетите като транснационални учреждения**, което е еднакво валидно за Париж, Болоня или Оксфорд. Около 1350 г. на европейската карта се открояват около 25 активно действащи университети при видимо различие в териториално отношение. В **Северна Европа** се налага включващият преди всичко философия и теология **“парижки модел”**, а в **Южна Европа – моделът на Болоня**, ориентиран към основополагащата роля на римското право.

Независимо от различията на университетските модели, академичната свобода, академичната автономия, единството на обучение и изследване от началото на XIX в. се превръщат в част от понятието университет.

Като самостоятелна културна и духовна институция, университетът предполага собствена система на йерархична терминология и организация. В лекциите си проф. И. Шишманов привежда примери от терминологията на висшите учебни заведения, на университетите, която обяснява като антична и средновековна:

*Така например думата **професор** е латинска, превод от гръцката епайеломенос, и значи собствено тоя, който обещава (от professio, обещание). Епайеломенои, professores се наричаха преди всичко софистите, – учители, които примамват учениците с обещания. Впрочем такива професори (епангеломени) има достатъчно и днес, които много обещават и малко дават. Обичаят да се четат лекции като образователен метод е средновековен обичай, зает от гръците. Той се среща още у първите коментатори и публични обяснители на Омира и другите класици. Също така и названията **кафедра** и **факултет**, които съществуваха още в средния век, са заети от гръцки, resp. от латински. Факултет (facultas) е буквален превод от гръцкия дунамис, в значение на “способност” (срв. френски faculte) или научен клон. **Стар гръцки и римски обичай** е да се*

дават академически титли: философ, софист, граматик и пр., който обичай съществуваше и в средния век; **великите схоластици се наричат доктор, магистър и пр...** (Шишманов, И. *Литературна история на Възраждането в Италия*. Посмъртно издание. Под ред на проф. М. Арнаудов. С., 1934. Универс. библ. № 145)

Организацията на модела на Парижкия университет от XIII в. включва четири факултета: философски, юридически, медицински и богословски. Срещу **декана**, който ръководи факултета в учебно и административно отношение, стои **прокурорът**, представител на всяка народностна или областна група студенти. От 1245 г. начело на университета застава **ректорът**, избран за няколко месеца или година. Той получава от предходника си при въвеждане в длъжност **шапка, мантия и ключа на университета**. В университетската йерархия ректорът е първият сред представителите на академичната общност, облечен във власт да пази университетските привилегии и да представлява съответния университет пред обществото и света. По този модел се учредяват университетите в Англия, Германия, Испания и Италия – Оксфорд (XII в.), Саламанка (1239), Прага (1348), Виена (1365), Хайделберг (1386) и пр. Първоначално се наричат *studium generale*, а по-късно *universitas* или *universitas literarum*, обозначаващ преподаването на целия спектър от тогавашните науки.

В сравнение със старите европейски университети, възникнали във времето между XII и XIV век, Софийският университет е създаден в края на 80-те години на XIX в. **Но неговите корени отвеждат към една изключителна книжовна и образователна традиция на средновековна България от времето на бележитите български владетели княз Борис I и цар Симеон (IX–X в.).**

Според житието на св. Климент от Теофилакт Охридски (XII в.) “блажените отци и учители” Кирил и Методий, провъзгласени от папата по време на престоя им в Рим (кр. на 867–869) за равноапостоли, “понеже се заели с подвиг, който е равен на подвига на апостол Павел”, “изнамерили славянската азбука, превели боговдъхновените писания от гръцки на български език и се погрижили да предадат Божествените знания на по-способните от учениците си. И мнозина пили от този учителен извор, между които избрани корифеи на групата били Горазд, Климент, Наум, Ангеларий и Сава”. Насилствено прокудени от немското духовенство от Моравия и Панония оцелелите Кирило-Методиеви ученици Климент, Наум и Ангеларий поемат към България. В столицата на новопокръстена България Плиска те са посрещнати радушно от българския княз Борис I. Като последица от изживените

несгоди Ангеларий умира, а **Наум и Климент създават Плисковско-Преславската и Охридската книжовна школа.**

Климент Охридски, българин от югозападните краища, е най-видният ученик на Кирил и Методий, пристигнал в България през 886 г. Ръкоположен е за пръв епископ на българския език на югозападна Македония през 893 г. по времето на цар Симеон. За седем години е обучил **3500 ученици** от всички слоеве на народа, подготвил голям брой свещеници, дякони и учители. Умира в дълбока старост през 916 г. Учениците му го погребват в построения от него **манастир “Св. Пантелеймон” в Охрид**. Канонизиран през X в., Климент е причислен към пантеона на българските светци наред с Кирил и Методий. В Асеманиевото изборно евангелие от края на X в. е записано, че **паметта на св. Климент се чества от българската православна църква на 27 юли – деня на неговото Успение и светите Седмочисленици**. По-късно се възприема и датата **25 ноември – денят на св. Климент, римски папа**, чиито мощи са намерени и пренесени в Рим по време на мисията на братята Кирил и Методий при хазарите, в която участва и ученикът им Климент.

Преживял крушението на славянската кауза във Великоморавия и Панония, Климент има възможността да види нейния триумф в България. Заедно с книжовниците от Преславския кръг, основаната от него Охридска школа полага основите на старобългарската писмена култура, книжовна традиция и образование, които скоро стават еталон за цялата славянска цивилизация.

Неслучайно в приветствието по повод 50-годишния юбилей на Софийския университет от май 1939 г. на **френския сенатор Жюстен Годар**, водач на френската академична делегация за тържествата, се посочва, че **“нашите стари френски университети поздравяват, прочее, вашия, като техен съвременник**. За някои от тях той е по-стар, защото **от Охрид до София**, от старата духовна столица до новата, **връзката не е била прекъсвана”**.

През **епохата на Възраждането** българският народ обединява духовните си сили, за да утвърди правото си на самостоятелен политически и обществен живот, на своя просвета и образование. Съвсем естествено тогава сред дейците на Възраждането, много от които са получили образованието си в чужбина, назрява идеята за **откриване на висше училище**, което да **"изравни българите с политически независимите, граждански устроените и културно издигнатите народи"**. Изтъкнатите български възрожденски дейци като **Васил Априлов, Иван Богоров, Иван Селимински, Константин**

Фотинов, Гаврил Кръстевич, възпитаници на големите европейски университети, завещават на първото поколение свободни българи своята най-съкровена мечта – **идеята за български университет, която става реалност само 10 години след Освобождението от османско владичество.**

Още от самото начало създателите на българския университет преследват по-далечни цели – за бъдещото откриване на "отделения по различните области на науката", т.е. за създаване **на съвременен университет**, в който **отделенията да прераснат във факултети.** В подкрепа на тази идея са организацията на обучението през годината на откриването на Висшия педагогически курс (учебната 1888/1889 година е с два семестъра и се изучават три групи предмети – общи, специални и спомагателни), системата на изпитите, подборът на курсистите и т.н.

През 1880 г. Министерството на народното просвещение на младата българска държава внася в Народното събрание проект за Основен закон за училищата в Българското княжество. В него се предвижда "след изпълване курса на реалните и класическите гимназии да се отвори българско висше училище (университет), което да обнеме юридическите, философските, естествените, медицинските и техническите науки".

Седем години по-късно, **през 1887 г.**, министърът на просвещението Т. Иванчев издава **наредба за откриване на педагогически клас към Първа мъжка класическа гимназия в София**, което става реалност на **1 октомври 1888 г.**

На заседанието си от **8 декември 1888 г.**, отчитайки доброто начало на Висшия педагогически курс, **Народното събрание взема решение за преобразуването му във Висше училище.**

Софийският университет започва да избира свой ректор по време на заседанието на преподавателския съвет от **29 януари 1889 г.** в резултат на гласувания в Народното събрание на 8 декември 1888 г. закон за Висшето училище и потвърден чрез **указ № 159 от 1 януари 1889 г.** на държавния глава княз Фердинанд.

За **първ Ректор** тогавашният съвет на първите седем преподаватели избира **Александър Теодоров-Балан**, преподавател по славянска филология и председател на съвета на създадения на 1 октомври 1888 г. Висш педагогически курс. На този преходен етап той бива утвърден за изпълняващ длъжността на ректор. В първия годишен рапорт до Министерството на народното просвещение на младия ректор от 31 май 1889 г. се коментира подробно устройството на

Висшето училище в приетите Временни правила и все още неизясненото положение на ректора. Основният проблем е натовареността на ректора освен с лекционни часове като останалите преподаватели, така и с тричасова всекидневна текуща административна дейност. Поради тези обстоятелства, които правят ректорското звание непривлекателно и досадно, първият ректор настоява за отделяне на административната работа от учебната, както и за назначаването на отговорен секретар за администрацията, а учебната дейност да бъде поета от ректора и преподавателския съвет.

В **Закона** (1894) и **Правилника** (1896) за Висшето училище институциите на Академичния съвет и Ректора, както и факултетните структури придобиват по-ясен и конкретен смисъл. Съставът на Академичния съвет включва ректора, проректора (зам.-ректора), деканите, продеканите (зам.-деканите) и по двама членове от всеки факултет. Съветът решава въпросите по организацията на учебния процес, дисциплината и избора на професорите. Ректорът, като председател на Академичния съвет и представляващ Висшето училище, **се избира сред редовните професори** с тайно гласуване от общото заседание на целия академичен персонал с абсолютно мнозинство (днес изборът се осъществява от **редуциран състав на Общото събрание на университета**). Потвърждението на избора от Министерството на народното просвещение става най-късно до началото на годишната ваканция и постът се заема десет дни преди началото на учебната година. Регламентирано е най-късно до месец да се извърши тържествено представяне на новия ректор с ритуал, при който старият чете статистичен отчет за развитието на училището, а новият произнася академична реч пред колегията и студентите. С решение на съвета още от **2 юли 1891 г. тържественият акт** е предвиден за **1 октомври** – началото на новата учебната година. От **1902 г.** тържественото представяне на новия ректор се измества на празника на университета – **25 ноември**, а от 1916 г. – на **8 декември** по нов стил.

До 1944 г. **мандатът на ректора е една година** (в хода на университетската криза от януари 1907 г. се прави неуспешен опит да бъде увеличен от министъра на народното просвещение на три години, но отхвърлен от колегията като вреден за научната работа на професора), променен след това **на две**, а от 70-те години на ХХ в. до днес **на четири**. Ректорът и заместник-ректорите се избират за не повече от два последователни мандата.

Правата и длъжностите на ректора до 1944 г. са свързани с представителството на университета пред местните власти и чуждите

университети, академии и научни дружества, с председателството на Академичния съвет и изпълнението на неговите решения, с разрешаване отпуск на преподавателите до 10 дни, разпореждане с всекидневните дела и случаи, които не търпят отлагане, с отстояване на университетските закони и правилници. На ректора е подчинена университетската канцелария. При отсъствие го замества заместник-ректорът.

Според последния правилник за устройството и дейността на Софийския университет «Св. Климент Охридски» (2003) **Ректорът има мандата на Общото събрание** (висш орган за управление на Университета в състав от **400 души**), което го е избрало за срок от четири години. При предсрочно прекратяване на мандат заемането на съответната длъжност за две и повече години се смята цял мандат. Ректор може да бъде професор, който към деня на избора има не по-малко от 10 последователни години трудов стаж по основно трудово правоотношение с Университета. Право да издигат кандидатури за Ректор имат колективните органи на управление на факултетите и департаментите, както и не по-малко от 50 членове на научно-преподавателския състав. Всеки професор, който отговаря на изискванията, може и сам да предложи кандидатурата си за Ректор. Кандидатите за Ректор огласяват своите програми пред академичната общност, както и пред Общото събрание. На всеки кандидат се предоставят еднакви условия за представяне и обсъждане на програмата му. Редът на представянето се определя чрез жребий.

Ректорът ръководи и представлява Университета, както и ръководи заседанията на Академичния съвет. Упражнява дисциплинарна власт по отношение на научно-преподавателския, научния и помощния персонал, докторантите и студентите, организира и осъществява контрол върху решенията на Общото събрание, Академичния съвет и текущото управление на Университета. Помощни органи на Ректора са Ректорският съвет и Съветът на деканите.

Символите на ректорското достойнство и единството на Университета – жезъл, огърлица, тога и шапка се носят от Ректора на университетски празници, тържествени шествия и тържествени заседания на Академичния съвет.

Броят на професорите, заемали ректорския пост през 120-годишния период на съществуване на Софийския университет, е **55**, а броят на ректорските мандати е **82**. Ректорите – академици са **42**, а **двама са член-кореспонденти на БАН**.

В Софийския университет “Св. Климент Охридски” все още не е осъществяван избор на жена за ректор. Жени зам.-ректори е имало през годините. Това са професорите **Веселина Бресковска, Михайлина Михайлова, Аксиния Джурова, Екатерина Драганова и Майя Пенчева**, като единствено последната е участвала в кампанията за избор на ректор (2003). В последното ректорско ръководство жените зам.-ректори са доц. д-р **Мария Шишиньова** и доц. д-р **Недялка Видева**.

РЕКТОРСКИТЕ РЕГАЛИИ

Ректорските регалии – **огърлицата, жезълът и тогата** навлизат под европейско влияние постепенно в Софийския университет от средата на 30-те години и се утвърждават в академичния ритуал до средата на 80-те години на ХХ в.

РЕКТОРСКАТА ОГЪРЛИЦА

Огърлицата символизира високото служебно положение и достойнството на ректора, но и задълженията, които налага съответният пост. Огърлицата олицетворява единството в многообразието на видимия и невидимия свят, скрепени в едно цяло от божествената сила. Навлиза в университетската символика от църквата и се превръща в задължителен атрибут на ректорския сан, олицетворяващ единството на академичния универсум.

На 17 октомври 1934 г. Академичният съвет взема решение да въведе ректорската огърлица “като белег на достойнството, в което е облечен първият представител на университета”. Решението за учредяване на ректорската огърлица е свидетелство за самочувствието и възможностите на Софийския университет да мери ръст с постиженията на старите европейски университети.

Автор на огърлицата е известният на българската общественост с изработването на герба на София Хараламби Тачев. Стилизираният образ на св. Климент Охридски върху герба на Университета е дело на професора в Националната художествена академия Анастас Дудулов, специализирал скулптура в Пражката художествена академия (1921–1923). Мъдрост, сила, месианска отдаденост на идеята за общославянска писменост внушава Климентовият лик на проф. А. Дудулов.

В композиционно отношение **огърлицата** представлява **синтезиран образ на Университета с наименованията на седемте факултета** под неговия покрив – Историко-филологическия, Физико-математическия, Юридическия, Медицинския, Агрономо-лесовъдния, Ветеринарно-медицинския и Богословския, свързани чрез **емблематичния детайл на факела с пламтящия огън на знанието и кръглите плочки с инициалите СУ** на кирилица и латиница в сложни плетеници. Годината на изработката на огърлицата **1934**, плочка с изправен лъв върху пурпурно червено поле и гербът на Университета с образа на патрона допълват художествения образ. **Ректорската огърлица е най-старият академичен знак в Софийския университет**, възприет под европейско влияние и просъществувал непроменен до днес.

По повод тържествата по случай 120-годишния юбилей на Алма матер в Монетния двор е изработена **нова ректорска огърлица**. Тя копира оригиналното огърлие от 1934 г. по проект на художника Харалампи Тачев, но в два реда, тъй като съвременният брой на факултетите от 7 през 20-те години на ХХ в. е нараснал на 16 в съвременността. Старата огърлица е предадена тържествено от Ректора проф. дин Иван Илчев на директора на Музея на СУ доц. д-р Цвета Годорова в деня на официалното честване на юбилея – 24 ноември 2008 г. на парадното стълбище пред Ректората, за да бъде изложена в музейната експозиция.

Заместник-ректорските и деканските огърлици са нововъведение от времето на 90-годишния юбилей на Университета през 1978 г. Деканската огърлица изобразява герба на факултета и годината на създаването му.

РЕКТОРСКИЯТ ЖЕЗЪЛ

В почти всички културни традиции жезълът е атрибут с аналогична символика – олицетворява мъжкото начало, силата, могъществото и властта. Жезълът във формата на пастирска тояга с извит горен край в ръката на епископа символизира грижата на пастира за духовното опазване и спасение на стадото, като включва и правото да отсъжда и наказва. В академичния церемониал **жезълът се носи пред ректора като символ на ректорското достойнство и власт.**

На 24 май 1936 г., на празника на първопросветителите светите братя Кирил и Методий, **председателят на Балканския комитет в Лондон Сър Едуард Бойл** осъществява уникална външнополитическа

инициатива. С одобрението на Оксфордския университет в лицето на неговия канцлер лорд Халифакс и ректора Линдсе Сър Едуард Бойл връчва в присъствието на представителите на българските официални институции и професорското тяло на Ректора на Софийския университет проф. Михаил Арнаудов **точно копие на близо двестагодишния оксфордски жезъл** като символ на академичната власт. Жестът е ярък израз на признание на порасналия международен престиж на Софийския университет “Св. Климент Охридски”.

Истинско щастие е за нас, – заявява в словото си проф. М. Арнаудов – млад народ, излязъл на попрището на свободното умствено развитие едва преди 60 години, че можем да се приобщим и чрез днешния знаменателен дар към благородното дело на Оксфордския университет, който Ви е, уважаеми Сър Едуард, представяте така достойно.

Жезълът се състои от три части – горна (камбановидна с връх), средна (ствол с пръстени, символизиращи силата и властта,) и долна (плоска основа). Отдолу нагоре е изписана емблематичната латинска фраза **EGO SUM VITA VERITAS (АЗ СЪМ ЖИВОТ, ИСТИНА)**, с глава на бик в основата, олицетворяваща достойнството на ректорския сан. Върху ствола е гравирани допълнително текст на български език, обозначаващ дарителя – **Оксфордски университет – Дар на Софийския университет**. Днес в Университета не се използва Оксфордският жезъл. Той е изложен в централната витрина, посветена на ректорите и регалиите в Музея на СУ”Св. Климент Охридски”.

През **1984 г.** е изработен **нов жезъл**, олицетворяващ символиката на българската образователна традиция. Горната част на жезъла представя патрона на Университета св. Климент Охридски с перо в дясната и книга в лявата ръка. Следва ствол със задължителните пръстени, символизиращи ректорското достойнство и власт. **Много менталност и монументалност** са ключовите характеристики за жезъла от неговия автор – художника Ставри Калинов, завършил Националната художествена академия в София през 1977 г. и реализирал десетки самостоятелни изложби в България и много страни по света.

РЕКТОРСКАТА ТОГА

Тогата е традиционното облекло на римлянина от най-стари времена. Най-ранните изображения на тоги са върху скулптури от III в.

пр. Хр. Независимо от различията в цвета и орнаментите в зависимост от възрастта, ранга и функциите на дадената личност, видът на тогата остава неизменен за всички. Тежка със сложни драперии, тогата предполага облеченият в нея да се отдаде на ораторство или просто на самото носене на тази дреха. Тя е най-важният елемент на официалните церемонии в империята. Заедно с латинския език тогата се възприема в ранния класически академичен ритуал, за да остане в него завинаги. На тържествени заседания и промоции всички са облечени в тоги, произнасят се речи, изрича се ритуалната латинска формула, пее се традиционният химн “Gaudeamus”.

Независимо от неизбежното навлизане на университетските символи и ритуали от Европа, тогата не намира място в Софийския университет до 1974 г.

За пръв път тога облича Ректорът на Софийския университет акад. проф. Благовест Сендов по време на промоцията на абсолвентите – випускници през юбилейната 1974 г. (по повод 30-годишнината от политическата промяна на 9 септември 1944 г.). Първоначално тогата е черна с лилаво-червени яка и маншети и се носи само от Ректора. Постепенно в тоги се обличат деканите и членовете на Академичния съвет. Налага се ректорската тога да бъде изработена в различен от останалите цвят. **Автор на вида на тогите е Венера Наследникова, специалист по историята на костюма.** Днес ректорската тога е лилаво-червена с черна яка и маншети. Към нея е записано изискването да се носи шапка в същите цветове. Деканската тога и тази на членовете на Академичния съвет е черна с лилаво-червена яка и маншети.

АКАДЕМИЧНИТЕ НАГРАДНИ ЗНАЦИ НА СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ «СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ»

Като културен и духовен феномен, като интелектуална общност и пазител на ценности Университетът възпроизвежда своя специфична символна система. Водещото място в нея принадлежи преди всичко на символиката, свързана с образа на университетския патрон.

Първият официален плакет (медальон) на Университета с образа на св. Климент Охридски за тържества и промоции е изработен през 1934 г. по проект на скулптора проф. Анастас Дудулов. Университетът пресъздава герба със стилизирания образ на патрона и надпис от двете страни “Св. Климентъ Охридски”, а на реверса са изписани годините 1888 и 1934, и названието на Университета на латиница – UNIVERSITAS SERDICENSIS. Наоколо има венец от маслинови и дъбови клонки. Медальонът е използван за награждаване на гостите за юбилейните тържества през май 1939 г. по повод 50-годишнината на Университета. Променен е само реверсът, на който за пръв път официално е изписано названието УНИВЕРСИТЕТЪ СВ. КЛИМЕНТЪ ОХРИДСКИ СОФИЯ с годините горе: 836–916 и долу: 1888–1938. Изработен е от патиниран бронз.

За тържествата по повод **50-годишнината** на Алма матер са изработени и **специални значки** с образа на патрона в три степени – бронзова (кафяво патиниран метал без емайл), сребърна (бял емайл) и златна (позлатен метал). Представяват кръг с диаметър 25 мм, еднолицев, с релефен образ с ореол на св. Климент Охридски в анфас. От лявата и дясната страна на образа е изписано: СОФИЯ 1939, а в кръг – УНИВЕРСИТЕТЪ СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ. Върху реверса – малка капачка с релефен надпис на фирмата, изработила знака – Страхил Милошев – София.

Настолният юбилеен знак “90 години Софийски университет “Климент Охридски” представлява кръг с диаметър 32 мм, изработен от кафяво патиниран метал (предшестваният вариант е от жълто патиниран метал), еднолицев с релефен образ на Климент Охридски в анфас, релефно изображение на азбуката на кирилица и глаголица и кръгов надпис СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ “КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ” и годините 1888–1978.

Почетният настолен знак на Софийския университет от началото на 80-те години на ХХ в. представлява кръг с диаметър 60 мм,

с релефния образ на св. Климент Охридски и релефни стилизирани букви КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ. Върху реверса е представено релефно изображение на жертвеник, годината на откриването на университета 1888 и кръгов надпис: СОФИЙСКИ * УНИВЕРСИТЕТ: UNIVERSITAS * SERDICENSIS. Известни са три степени на знака: I степен, изработен от позлатен метал, II степен – от посребрен метал, III степен – от кафяво патиниран метал.

От 100-годишния юбилей през 1988 г. са наградните знаци с образа на св. Климент Охридски в нов вариант – почетен знак “Св. Климент Охридски” с огърлица, **почетен знак “Св. Климент Охридски” със синя лента** (кръг с диаметър 70 мм, изработен от позлатен метал с познатия образ на св. Климент Охридски”, носен със синя лента), **почетен нагръден знак с две степени и плакет “Отличник”** (кръг с диаметър 40 мм, върху лицевата страна е релефно схематично изображение на сградата на университета, под него годината 1888 и кръгов надпис: СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ, върху реверса – стилизирана релефна композиция от хоризонтални и вертикални линии и надпис: ОТЛИЧНИК), **юбилеен знак “100 години Софийски университет “Климент Охридски”** (кръг с диаметър 32 мм, изработен от позлатен метал, върху лявата част на лицевата страна, на фона на лаврови листа и изгряващо слънце образът на св. Климент Охридски с ореол, отдолу жертвеник, а в дясната част – схематично изображение на централната университетска сграда, върху реверса – релефно изображение на емблемата на 100-годишния юбилей – числото 100 във вид на пламък, от двете страни годините 1888–1988 с надпис: СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ. Знакът се носи на правоъгълен метален носач с орнаменти, в средата – правоъгълна тъмносиня лента, с лентичка в средата с цветовете на триколяора.

Изработени са и **специални настолни знаци**, повтарящи заместник-ректорската и деканската огърлица и почетния знак на университета с лента от посребрен и от оксидиран метал.

Днес в употреба е почетният знак на Софийския университет “Св. Климент Охридски” със синя лента, както и почетният знак “Св. Климент Охридски” с огърлица.

РЕКТОРЪТ В АКАДЕМИЧНИЯ РИТУАЛ

Тържественото въвеждане в длъжност на новия Ректор от 1891 г. се извършва на първия учебен ден – **1 октомври** пред княза и официалните лица в салоните на тогавашните представителни сгради в столичния град от типа на читалище “Славянска беседа”. Изместването на този академичен акт на **датата на патронния празник на Висшето училище – 25 ноември** става с решение на Академичния съвет през 1902 г. по повод замисляното по това време **тържествено честване на 15-годишния юбилей** на Алма матер. Идеята за отбелязване на първия университетски юбилей предполага разширяване на академичната церемония чрез тържественото представяне на новия Ректор в салона на Народното събрание, развеждане на гостите из институтите на Висшето училище, официален обяд и бал. За съжаление траурът след разгрома на Илинденско-Преображенското въстание от 1903 г. осуетява замисъла за представително отбелязване на първия университетски юбилей.

Законът за Университета от 1904 г., утвърдил неговото име: **Български университет братя Евлогий и Христо Георгиеви от Карлово**, регламентира официално ритуала за годишния празник на Университета – **25 ноември**.

След въвеждането на Григорианския календар през **1916 г.** **представянето на новия Ректор и произнасянето на ректорската реч се пренася на 8 декември**.

С приближаването на 25-годишнината на Университета идеята за юбилейни тържества се възобновява. Още на 9 март 1911 г. Академичният съвет избира комисия по съставянето и осъществяването на програма за юбилейното честване под председателството на проф. Иван Георгов. Предвижда се тържествата да бъдат проведени през **октомври 1913 г.** с разнообразни прояви от рода на официално честване, банкет във Военния клуб, разглеждане на града и университета, вечеря от общинската управа, вечерно градинско увеселение, излети до Владая, Врана или Панчарево, до Плевен или Рилския манастир, които да продължат в рамките на четири дни. Сред поканените е решено да бъдат всички славянски и балкански университети (други университети не се предвиждат от скромност), както и първият почетен доктор на Университета – Екзархът. На Историко-филологическия факултет се възлага написването на история на Висшето училище и Университета за изминалите 25 години. Този

път Балканските войни и неблагоприятният изход от тях за страната възпрепятстват реализацията на юбилейни тържества.

Същата участ има и замисълът за отпразнуване на **40-годишния юбилей на Университета през 1928 г.** Голямото бедствие в Пловдив и околностите в резултат на опустошителното земетресение през април 1928 г. се считат за неблагоприятни за тържества от подобен род.

Единствено през 1929 г. университетското ръководство успява да осъществи дълго подготвяното издание – **отпечатването на Алманаха на Софийския университет 1888–1928** като № 91 на поредицата “Университетска библиотека”, който съдържа освен *животописни и книгописни сведения за преподавателите и асистентите от основаването на Университета до 1929 г.* и кратка историческа справка за Университета, подготвена от проф. Иван Георгов.

През **30-те години на ХХ в.** по европейски маниер се избира специален церемониалмайстор от средите на преподавателите, който оповестява гласно по време на церемония реда на официалните академични прояви. **Окончателно завършен** и издържан във всички детайли е **академичният церемониал по време на юбилейните тържества по повод 50-годишния юбилей на Университета.** Годишнината се навършва през 1938 г., но е решено празникът да бъде изместен през пролетта и да се свърже с най-красивия български празничен ден – **24 май** (денят на светите братя равноапостоли Кирил и Методий). Церемониалмайстор по време на юбилейните тържества е проф. Тома Томов, извънреден професор при Катедрата по романска филология.

В деня на **главното юбилейно тържество** (21 май 1939, неделя) в 9 часа сутринта се събират всички чуждестранни гости и професорското тяло във фоайето на Университета. Чужденците са облечени в живописни академични одежди – червени, жълти, сини, черни тоги, обшити със златни и сребърни нашивки, с четвъртити, плоски, кръгли, високи и пр. цветни шапки. На гърдите им се открояват различните знаци на академичното достойнство – огърлици, колиета, медали и пр. Сред пъстрото множество особено се открояват ректорът на Варшавския университет с пищната си хермелинова тога, както и ректорите на Будапещенския и Дебреценския университет със своеобразните си тъмнозелени униформи на унгарски магнати, с извити саби и дълги пера на шапките си. Останалите са облечени според изискванията на протокола за тържествени случаи във фракове и цилиндри. **Ректорът на Софийския университет “Св. Климент Охридски” проф. д-р Александър Станишев е във фрак, цилиндър**

и с отличителния академичен знак – ректорската огърлица от 1934 г. Докато гостите се събират, студентският академичен хор под диригентството на Ангел Манолов изпълнява български песни.

В 9 и 20 ч. церемониалмайсторът проф. Тома Томов обявява гласно реда, по който ще се извърши движението на тържественото академично шествие до храм-паметника “Св.Александър Невски”.

Пред Университета е строена **почетната студентска рота от около 100 души**. Конна и пеша стража поддържа реда по улиците, по които ще премине шествието. По тротоарите се струпват множество столечани, които искат да видят и поздравят чуждестранните гости. Образува се невиджана дотогава **величествена академична манифестация**.

Най-напред потегля почетната студентска рота с университетското знаме. Непосредствено след тях върви **педелът (жезлоносецът) на Университета Г. Иванов, облечен в черна мантия и с черна мека кадифена шапка**, носещ пред себе си ректорския жезъл. На няколко крачки зад него е Ректорът на Университета, а след него потеглят **чуждите гости начело с ректорите и водачите на делегации**. Шествието завършват професорското тяло, някои официални лица, бивши министри, общественици и пр.

Живописната оригинална колона преминава по бул. “Цар Освободител” покрай **Народното събрание, Външното министерство и Българската академия на науките към храма “Св.Александър Невски”**. Междувременно в храма са заели местата си официалните лица, подредени според протокола, както следва: отдясно на царския трон – министрите начело с министър-председателя Георги Кьосеиванов и председателя на Народното събрание Стойчо Мошанов. Сред официалните лица са министрите, бивши министър-председатели и министри, столечният кмет инж. Ив. Иванов и генералитетът. От лявата страна на царския трон заемат места членовете на дипломатическото тяло.

Академичното шествие е посрещнато от началника на протокола на Министерството на външните работи. **Ректорът заема място под централния полилей, зад него застават деканите на факултети, а зад тях чуждите гости**. Накрая в храма влизат цар Борис III и царица Йоанна с княз Кирил и княгиня Евдокия, придружени от цивилна и военна свита. **Преди да влезе в храма царят поздравява почетната студентска рота**. Тържественият молебен е отслужен от нам.-председателя на Св.Синод Неофит Видински, от Стефан Софийски, Павел Старозагорски, Паисий Врачански, Йосиф Варненски и Кирил

Пловдивски, подпомогнати от множество епископи и свещеници. Църковният хор под диригентството на Добри Христов съпровожда молебена. След него митрополит Неофит благославя царското семейство и Ректора на Университета като ги поздравява с празника. Следват поздравленията на официалните лица към Ректора и деканите. **Накрая академичното шествие се връща по същия маршрут в Аулата на Университета**, богато украсена с цветя, сред шпалир от студенти в смокинги с трикоьорни ленти през рамо. В 11 ч. пристига царското семейство, посрещнато с овации от присъстващите. **Студентският академичен хор в ризи с национални шевици изпълнява по един куплет от химна “Шуми Марица”, химна на Царя, от кантатата на Св. Климент и химна “Виват академия”.**

Церемониите в Аулата също следват строго определения ред. След изпълненията на студентския академичен хор **встъпителното слово принадлежи на Ректора на Университета**, а в много тържествени случаи на държавния глава. Зад катедрата неизменно застават **знаменосецът и педелът (жезлоносецът).**

От 1936 г. с въвеждането на жезъла в церемониала на Софийския университет се изпълнява **специален ритуал на носене и държане на жезъл пред Ректора по английски маниер.** Дългогодишен, изпълнителен и лоялен университетски служител, облечен в дълга черна мантия и мека черна шапка, носи жезъла с лявата си ръка в полегато положение с основата нагоре и изписания върху нея латинска фраза *EGO SUM*. Дясната ръка придържа долната част с продължението на фразата *VITA VERITAS*. Служителят (жезлоносец) се нарича *beadel (недел)* по аналогия с използвания в Оксфорд и Кембридж термин за специалния служител – жезлоносец. Академичният ритуал в зала изисква **педелът да стои прав зад Ректора** през цялата церемония като **държи жезъла изправен с върха надолу.**

През 30-те години на XX в. са **изработени редът за представяне на студентското знаме и специалната ритуална латинска формула за приемане и предаване на ректорската длъжност.** След изчитането на отчета предходният ректор отправя задължително приветствие до новия ректор, с което предава **ректорския пост заедно с белезите на ректорското достойнство.** Според церемониала новият ректор благодари в нарочен отговор и пристъпва към представяне на академичната си лекция. Класическият ритуал изисква и носенето на специални академични тоги. Но поради липса на традиция в това

отношение до 1974 г. тоги в академичния ритуал не са въведени. **Изискваното според протокола облекло е фрак и цилиндър.**

Връчването на дипломите на почетните доктори от Ректора на Университета става ритуално с поднасяне на **специален тубос**, в който е поставена **навита по средновековен маниер на руло диплома** с текст, изписан в случая със **старобългарски шрифт на кирилица и латиница**. Изработени са в старобългарски стил, с цветен печат, от столичния калиграф-художник Никола Ламбрев и сложени в **специални тъмнозелени тубоси**.

На 22 май 1939 г. се извършва тържественото връчване на дипломите на почетните доктори по време на 50-годишния юбилей в Аулата на Университета. Отново пъстроцветни тоги, мантии, наметала, хермелини, академични огърлици и медали се смесват с официални фракове и тоалети. Един след друг се появяват засмяната и излъчващата неспирна енергия фигура на водача на френската делегация сенатора Жюстен Годар, niskият и набит български консул в Париж Леон Ламуш, колосът сред всички професорът по фитопатология и лесоохрана на Берлинския университет Ото Апел, сухият, с отсечени движения Ректор на Берлинския университет проф. Вили Хопе, строго войнишката фигура на зап.генерал фон Масов с подвитите нагоре Кайзер-Вилхелмови мустачки, сенатор на Немската академия на науките в Мюнхен, бавно пристъпващият, сякаш свещенодействия, Ректор на Варшавския университет проф. Владимир Антониевич, леко прегърбеният Ректор на Миланския католически университет със строго монашеско, но все пак усмихнато лице, проф. Агостино Джемели, изисканата фигура на Ректора на Римския университет барон Франчишчи, завладяващият с излъчването си Ректор на Туринския университет Ацо Аци, добродушният на вид декан на Монпелийския медицински факултет проф. Йозиер, възсухият декан на Гренобълския филологически факултет професорът по философия Жак Шевалие, аристократичният професор от Колеж дьо Франс в Париж Марио Рок или изтънченият с маниерите си на професор по антропология от университета в Бреслау Егон фон Айкщедт.

Невъзможно е да бъдат изредени всичките **99 изтъкнати представители на световната наука**, удостоени с титлата почетен доктор на Софийския университет. Сред тях 31 са на Историко-филологическия факултет, 22 – на Физико-математическия, 5 – на Юридическия, 12 – на Медицинския, 10 – на Агрономо-лесовъдния, 8 – на Ветеринарно-медицинския факултет.

Точно в 11.30 ч., предшестван от педела, носещ ректорския жезъл, **Ректорът проф. д-р А. Станишев произнася приветствена реч** към избраните от Университета почетни доктори, в която той изразява признателността на българската академична колегия към представителите на научната мисъл от цял свят, **към майсторите на университетското образование в по-старите университети.**

Като откривам с тия няколко думи едно честване на гостите ни, което се съобразява с най-добрите традиции при този род академически празненства, аз моля г-да деканите на седемте факултета на възвестят по реда на старшинството на факултетите новоизбраните почетни доктори на нашия университет.

След краткото въстъпително слово на Ректора деканите на факултетите връчват дипломите на почетните доктори. Повечето от тях изказват думи на благодарност, които Ректорът веднага превежда на български език. След края на церемонията Ректорът предоставя думата на избрания от чуждестранните гости говорител на почетните доктори – професора на Женевския университет Едуард Клапаред.

Почетен доктор на целия Университет става председателят на Полската република Игнаци Мосчицки, на когото Ректорът на Университета проф. д-р А. Станишев връчва **красиво изписана върху пергамент и подвързана с кожа диплома** на 21 февруари 1939 г. в залата на рицарите **в председателския дворец във Варшава.**

Възпрепятстван да присъства на университетските тържества, райхсминистър д-р Ханс Франк, председател на Академията за германско право, пристига в София на 22 юни 1939 г., за да получи лично дипломата си за почетен доктор на Софийския университет. Аналогична е тържествената промоция по провъзгласяването на проф. д-р Джузепе Ботай, италиански министър на просветата, за почетен доктор на Софийския университет на 27 ноември 1939 г.

С почетен доктор от България са удостоени четирима души: проф. Александър Теодоров-Балан, пръв Ректор на Университета, проф. Михаил Попруженко по славянска филология, Йордан Трифонов по славянска филология и д-р Димо Тянев по медицина.

Всеки един от почетните доктори оставя своя лична оригинална снимка в канцеларията на Университета (повечето снимки днес се съхраняват в Музея на Софийския университет “Св. Климент Охридски”).

От името на чуждите делегации проф. д-р Валтер Вюст, зам.-председател на Германската академия на науките в Мюнхен, връчва **дипломи за почетни доктори** на академията на министъра на

народното просвещение проф. д-р Богдан Филов и на Ректора на Университета проф. д-р Александър Станишев, а водачът на немската делегация проф. Петер Мюленс връчва диплома за почетен доктор на Хамбургския университет на Ректора проф. д-р А. Станишев.

На специална аудиенция преди промоцията в Аулата за почетен доктор по естествените науки на Варшавския университет и по медицина на Берлинския университет е удостоен цар Борис III от ректорите на съответните университети проф. Владимир Антониевич и проф. Вили Хопе.

Вечерта на **23 май 1939 г. е големият гала-прием в аулата на Ректората.** Университетът е празнично украсен. От Аулата и съседните зали са изнесени столовете. Залите са превърнати в богати бюфети с всевъзможни студени закуски, вина и шампанско под вещото ръководство на директора на ресторантите “България”, а фойетата и парадното стълбище са аранжирани с живи цветя.

Студенти във фракове и студентки във вечерни тоалети посрещат гостите и ги упътват. Шпалир от студенти в смокинги застават на парадното стълбище. Два мощни военни прожектора осветяват фасадата на Ректората. На балкона в Аулата е големият хор “Гусла” под диригентството на Асен Найденов.

Събрал се е изискан свят като за голям дворцов прием. Много от чужденците са със своите живописни академични облекла, останалите са във фракове с декорации, а дамите – във вечерни тоалети. Блясък и елегантност, оживление и настроение струи отвсякъде. Хор “Гусла” изпълнява на кратки интервали народни песни.

Домакини на приема са Ректорът проф. А. Станишев със съпругата си, които посрещат гостите в горното фойе и се ръкуват с всеки.

Пристигането на царя и царското семейство е посрещнато с “ура” и изпълнение на националния химн и химна на царя. След 11 ч. присъстващите са поканени в бюфетите, където отличните закуски и българското вино повишават празничното настроение.

В Аулата танцовата трупа на Руска Колева изпълнява български народни хора и танци, наблюдавани от чужденците с голям интерес. След оттеглянето на царското семейство и официалните лица забавлението продължава до късно след полунощ с танци и веселие.

Своеобразен завършек на университетските тържества става **участието на гостите-чужденци във всенародното празнуване на деня на славянските просветители светите братя Кирил и Методий**

на **24 май 1939 г.** В присъствието на царското семейство митрополит Стефан отслужва кратък тържествен молебен в храм-паметника “Св.Александър Невски”, след който гостите и университетските преподаватели заемат места пред Военния клуб, за да присъстват на манифестацията на учащата се младеж пред министъра на народното просвещение. В късния следобед на същия ден е даден голям прием в двореца в София, на който присъстват около 350 души. Вечерта е тържествената вечеря в зала “България” на столичния кмет Иван Иванов за около 400 души.

Дните от **25 до 27 май** са определени за две **паралелни екскурзии до Розовата долина и Шипченския проход и до В.Търново и Варна.** За онези, които не вземат участие в екскурзиите, Академичният съвет и Юбилейният комитет дават заключителна вечеря в ресторанта при хотел “Славянска беседа”. На раздяла сенаторът Жюстен Годар (от името на френската делегация) прочувствено заявява, *че ние сме очаровани, смаяни и безмълвни от онова, което видяхме в България... Ние видяхме една страна на труда, мира и прогреса. Ние напускаме България приобщени към нея.*

Екскурзиите по страната превръщат университетското честване действително във всенародно. По маршрута Розова долина – Шипченски проход се отправят 89 души в колона от 21 леки коли, оглавявана от Ректора на Университета проф д-р Ал. Станишев и съпругата му. Колоната с гостите преминава през селата Божидар, Кърнаре, Баня, Шипка и градовете Карлово, Казанлък и Пловдив. Навсякъде са възторжено поздравявани от местното население, част от което пристига от отдалечени места, за да види представителите на световната наука. Пътят и срещите с хората са буквално засипани с букети от рози

В екскурзията до В. Търново – Варна вземат участие 36 души. Гостите потеглят с бързия влак за Варна през В. Търново. През целия път по гарите Мездра, Плевен, Г. Оряховица населението е излязло и приветства университетските гости.

На 26 май сутринта чужденците са посрещнати на гара Варна от Ректора на Варненското висше търговско училище проф. Арнаудов. В знак на благодарност от сърдечния прием германският проф. Гюнтер от Хайделберг изтъква, *че никога не е изживявал гостоприемност, като тая на българите. Пътят ни за Черно море – посочва той – беше отрупан с рози. Може да се каже, че ние буквално вървахме по рози. Но тия рози нямаха тръне за нас. Те и занаяпред ще цъфтят в благодарствените ни спомени и никога не ще увяхнат.*

Така завършва едноседмичното всенародно честване на полувековния юбилей на Университета. Цялата страна става съпричастна на голямото събитие в духовния живот на българите. Внутрителното международно присъствие е доказателство за порасналия престиж и авторитет на Софийския университет в края на 30-те години на ХХ в.

Безупречните церемонии, издържани до най-малките подробности, както и великолепната организация правят силно впечатление на внутрителната група на чуждестранните гости.

В периода след 1944 г. постепенно се изоставя церемониалът и се отделя значително по-малко внимание на протоколно-ритуалните действия. Извършващите се коренни реформи отклоняват университетското ръководство от такъв тип дейност.

От началото на 60-те години на ХХ в. все повече се чувства потребността от създаване на съответстващи на времето и политическата система академични ритуали.

През 1962 г. са преодолените колебанията относно името на Университета. Същата година Академичният съвет решава да **бъде възобновена традицията на патронния празник на 8 декември с тържествено университетско събрание в концертната зала “България” и ректорско слово на акад. Димитър Косев.** Това налага възстановяване на ритуалите, свързани с патронния празник.

Празничната церемония еволюира в тържествените чествания на 75-годишнината през 1964 г. и на 80-годишнината от създаването на Университета през 1969 г. В хода на юбилейните тържества е възстановен **традиционният знак на Университета – ликът на патрона – св. Климент Охридски.** През 60-те години става особено популярен образът на св. Климент от великолепния релеф на скулптора проф. А. Дудулов от 1931 г. За юбилея на Университета през 1978 г. е заснет филм на акатист “Клименте, първоучителю”.

По случай тържественото отбелязване на 30-годишнината от извършената политическа промяна на 9 септември 1944 г. през 1974 г. в Университета се реализира **нов по замисъл академичен ритуал.** Преди всичко той е свързан с **въвеждането за пръв път на академичната тога в ритуала,** носена отначало само от Ректора. Тогата предизвиква необходимостта от възстановяването на другия ректорски знак – жезъла. Така се стига до решението да **бъде възобновено носенето на жезъл пред Ректора на Университета** по време на шествията и промоциите.

По времето на **90-годишнината на Университета през 1978 г. и в навечерието на неговия 100-годишен юбилей се регламентира новият академичен представителен церемониал.** Доусъвършенстват се академичните тоги в последния им съвременен вариант, утвърждава се системата на академичните символи и знаци. За 90-годишнината на Университета през 1978 г. **за пръв път и деканите на факултети получават огърлици.**

Тържественият Академичен съвет на 6 декември 1978 г. с празничната си внушителност има за цел да съчетае традицията със съвременността по специфичен за тогавашното време начин.

Присъстващите в Аулата посрещат със ставане на крака тържественото шествие на Академичния съвет **начело с Ректора акад. Благовест Сендов.** Шествието е предвождано от **официално облечен жезлоносец, носещ Оксфордския жезъл пред Ректора.** Ректорът и заместниците му са в тоги. На пиано се изпълнява тържествена увертюра. Заседанието е открито **от Ректора,** който връчва **огърлици на всички декани.** Следва слово на акад. Г. Наджаков (Ректор на Университета 1948–1950 г.), посветено на юбилея. Зам.–председателят на Държавния съвет Г. Джагаров награждава с ордени и медали изтъкнати преподаватели и служители на Университета. Първият секретар на ЦК на ДКМС връчва вимпел (специален знак на ЦК на ДКМС) на университетската комсомолска организация и награждава студенти със златна значка на Комсомола и МНП. Председателят на СГНС П. Междуречки връчва почетния знак на София на отличили се преподаватели от Софийския университет. Ректорът награждава заслужили граждани и преподаватели с почетния медал на Университета. Зам.–ректорът по научноизследователската дейност съобщава имената на получилите научни степени и звания през преходния период. Съобщават се имената и на наградените студенти. От името на отличените преподаватели и студенти слово произнася акад. П. Динеков. След закриването на тържествения академичен съвет се провежда среща на ректорското ръководство с официалните гости. Кулминацията на тържествата е на 8 декември в Народния театър “Иван Вазов” в присъствието на видни общественици и културни дейци. На тържественото събрание е връчен почетния медал на Университета на първия секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет на НРБ Тодор Живков. Поднасят се приветствия от ЦК на БКП и от Московския университет.

През 80-те години на ХХ в. академичната церемония по предаване на ректорската длъжност се извършва по следния ред:

На 8 декември 1981 г. в салона на Националния академичен театър “Иван Вазов” се провежда тържествено събрание, посветено на патронния празник на Софийския университет.

Събранието е открито от предходния ректор чл.-кор. Илчо Димитров, който се обръща към новоизбрания ректор акад. Георги Близнаков със следните думи:

Наскоро Академическият съвет на Университета възложи най-високата университетска длъжност на дълбокоуважавания академик Георги Близнаков.

Разрешете ми от ваше име да се обърна към акад. Близнаков с традиционното слово, с което от десетилетия насам излизащият ректор приветства новоизбрания.

Другарю Ректор,

Щастлив се считам да Ви предам тук, на това тържествено събрание, поздравите на цялата академическа колегия по случай встъпването Ви в длъжност. Като слагам мандата си на досегашен ректор, аз Ви пожелавам щастливо ръководство на университетските дела, за благо на нашата Алма матер и за преуспяване на българската наука във всички нейни клонове. Честитя Ви сърдечно от името на Академическия съвет и от мое име новия висок и отговорен пост и Ви уверявам, че можете да разчитате на всичката готовност на университетския персонал и на нашето добро студентство за изпълнение на трудните задачи, които Ви са възложени по закон и традиция.

Слава на българския национален университет и почит на неговия достоен представител.

След това кратко приветствие чл.-кор. Илчо Димитров връчва на акад. Георги Близнаков **ректорския символ – огърлица** и му дава думата да прочете **академично слово** на тема: *Българският принос в науката за кристалите.*

(Из Информационен бюлетин AUDITORIUM MAXIMUM, год. I, № 10, декември 1981)

Като цяло академичният празничен ритуал през социалистическия период придобива своя **завършен вид** по време на юбилейните тържества по повод **100-годишнината на Университета** в дните от **3 до 8 октомври 1988 г.**

С академични церемонии са съпроводени проявите, свързани с тържественото откриване на стотната учебна година (1.10.), тържествените сесии на факултетните и научните съвети (3.10.), награждаванията с почетния знак със синя лента на 36 видни университетски учени, на 21 чуждестранни гости, с юбилейния медал *100 години Софийски университет* на 141 ветерани на Университета (1.10.) и 250 граждани със заслуги към Университета (3.10.). В навечерието на юбилейните тържества с почетен доктор на Софийския университет са удостоени акад. Дмитрий Лихачов (филолог, СССР), проф. Рикардо Пикио (историк, Италия), проф. Райнхолд Олеш (филолог, ФРГ), проф. Георге Михъила (филолог, Румъния), Джулио Андреоти (министър на външните работи на Република Италия). Тържествените церемонии преминават при отлична организация и в тях основната роля принадлежи на Ректора на Университета.

Особено представително и впечатляващо е **академичното юбилейно шествие на 7 октомври 1988 г.** начело с Ректора проф. д-р Минчо Семов, с академиците Д. Косев, Г. Близнаков, Бл. Сендов и И. Димитров (ректори от предходни години) от двете му страни, следван от Академичния съвет и чуждестранните гости, всички в тоги и огърлици, от университетската общност. Шествието изминава маршрута от Ректората покрай храм-паметника *Св. Александър Невски*, по бул. *Руски* (днес *Цар Освободител*), пл. *9-ти септември* (днес *Княз Александър I*), бул. *Витоша*, до Националния дворец на културата, където се провежда тържественото събрание и бал-концертът.

120-годишният юбилей на Алма матер не изневерява на традицията да бъдеш първи, защитена достойно през изминалите първи 120 години. Амбициозната програма на ректорското ръководство и Координационния център за честванията се превръща в реалност. Обновен външно и духовно утвърдил се като най-големият и най-престижният университетски център в България с 25 000 студенти и над 1800 преподаватели, Софийският университет посреща своя рожден ден с **грандиозно академично шествие на 70 гост-ректори, професори в тоги, политици и студенти по заледените софийски улици със 120 запалени факли в навечерието на патронния си празник 24 ноември 2008 г.**, с тържествен концерт в Народния театър, с изискан коктейл и щур студентски маскен бал.

Преди началото на шествието със специален ритуал е сменен най-стария символ на Университета – ректорската огърлица от 1934 г., предадена тържествено от Ректора проф. дин Иван Илчев на директора на Музея на СУ доц. д-р Цвета Тодорова на парадното стълбище пред

Ректората. Секретарката на Ректора поставя новата ректорска огърлица върху шията на Ректора. Старата огърлица ще бъде използвана само в изключително тържествени случаи, за да символизира връзката с миналото – заявява в словото си по повод извършената смяна Ректорът проф. Иван Илчев.

Сред приятните изненади на юбилея са щедрите дарове на правителството в размер на 5 млн. лв. и новата творческа база в Жеравна. Не е случайна и темата на двудневната международна научна конференция “Несигурно бъдеще: университетът в епохата на глобализация, културна хибридизация и Интернет”. Софийският университет “Св. Климент Охридски” празнува, но и гледа в бъдещето. Неговият Ректор проф. дин Иван Илчев изразява категоричната си подкрепа на Лисабонската стратегия на Европейския съюз в смисъла ѝ, че *... по-големи и по-ефективни инвестиции в модернизацията и качеството на университетите е директна инвестиция в бъдещето на Европа и европейците. Та нашата грижа не само утрешният ден, дори не денят след него, а бъдещето. Университетът трябва да обмисля стратегията на развитието на обществото – въоръжен с натрупаните знания от миналото да гледа десетилетия напред. И ако това е мечта, оставете ме да мечтая и да правя каквото мога, за да се доближим до нея.*

В хода на демократичните промени в България след 1989 г. настъпват изменения в академичния ритуал. Най-същественото от тях е завръщането в храма. Възвръщането към християнските ценности на мястото на социалистическия атеизъм намира израз във **възстановяването на тържествената църковна служба в ритуала.**

Първите години след промяната тържествената служба на св. Климент на 25 ноември се извършва в храм-паметника *Св. Александър Невски* в присъствието на Ректора и Академичния съвет, а през следващите години – **в параклиса на св. Климент в Богословския факултет в присъствието на Ректора и Патриарха.** В задължителния ритуал според протокола е поднасянето на венци на паметника на патрона св. Климент Охридски в градинката пред Университета. В хода на академичното тържество се извършват всички ритуални действия на носенето на жезъла и знамето пред шествието на Академичния съвет начело с Ректора, който държи слово в Аулата. На патронния празник се обявяват имената на получилите през предходната година нови научни степени и звания, както и ежегодните награди на фондация “Св. Климент Охридски”. Според протокола тържеството се ръководи от предходния Ректор.

Със специални академични ритуали се отличават и университетските промоции. Това са абсолвентските промоции за присъждане на степените бакалавър и доктор, както и промоциите по провъзгласяване на почетните доктори на университетите, които ролята на Ректора е водеща. При тези тържествени случаи задължително се обличат тоги и мантии, както и много популярните още от средновековието четириъгълни шапки, свързани с представата за мъдростта. Заедно с четириъгълната шапка в далечното средновековно минало новопровъзгласеният доктор получавал и халка, символ на връзката му с науката. Те му се връчват на тържествена религиозна церемония, аналогична на посвещаването в рицарство или при произнасянето на монашески обет. Денят завършва с щедра гощавка на новите колеги. Днес този вид ритуал в Университета е свързан с връчването на дипломите за бакалавър, магистър и доктор. По повод 120-годишния юбилей на Университета в Специалността Руска филология при Факултета по славянски филологии за пръв път изработват специален пръстен-халка по средновековен маниер с инициалите на специалността и Университета, който връчват на дипломираните се абсолвенти.

Много тържествен е **ритуалът по провъзгласяване на почетните доктори**, които в повечето случаи са изтъкнати учени, политици и общественици от различни страни. Заедно с дипломата в специален тубос почетният доктор, облечен в тогата на Софийския университет, **получава от Ректора на Университета почетния знак “Св. Климент Охридски” със синя лента или с огърлица**. До края на 2007 г. броят на почетните доктори на Софийския университет “Св. Климент Охридски” е 322.

По време на тържественото освещаване на новите университетски сгради на Ректората и Университетска библиотека на 16 декември 1934 г. в присъствието на царската двойка, на министрите, на дипломатическите представители на чуждите държави, на членовете на Св. Синод, на представителите на Ефорията, БАН, професорското тяло, на видни сановници и общественици представителят на Ефорията, министърът на просветата проф. Янаки Моллов **предава символично ключовете** на Ректора на Университета проф. д-р Васил Моллов. В своята реч проф. Я. Моллов отразява развитието на идеята за строеж на университетската сграда, като очертава големите заслуги на дарителите – братята Евлогий и Христо Георгиеви. В отговор Ректорът благодари на Ефорията и изказва възхвалата на академичната общност към благородството и щедростта на дарителите, като обещава

българският университет да преуспее под закрилата на своя патрон св. Климент Охридски.

Връчването на **тога, шапка и ключа** на университета при встъпването в длъжност на ректора е **академична практика на Парижкия университет още от 1245 г.**, утвърдена в европейските университети още през късното средновековие. Съвременен вариант на този ритуален акт се извършва при встъпването в длъжност на новия Ректор на Софийския университет “Св. Климент Охридски” проф. дин Иван Илчев (историк) през м. октомври 2007 г., който след оповестяване на окончателните резултати от избора на Общото събрание на Университета **получава от предходния Ректор проф. дфн Боян Биолчев символичния ключ на Алма матер.**

**РЕКТОРИТЕ НА СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ
«СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ»
С НАЙ-МНОГО МАНДАТИ**

РЕКТОРИ с четири мандата до 1944 г. :

Акад. проф. Димитър Д. Агура (1889–1890; 1892–1893; 1894–1895; 1907–1908) – историк.

Акад. проф. Иван Георгов (1898–1899; 1905–1906; 1916–1917; 1918–1919) – философ. (Избран и за учебната 1891–1892 г., но неутвърден от Министерството).

РЕКТОРИ с три мандата до 1944 г. :

Акад. проф. Александър Теодоров-Балан (1888–1889; 1896–1897; 1902–1903;) – езиковед

Акад. проф. Емануил Иванов (1890–1891; 1891–1892; 1893–1894;) – математик

РЕКТОРИ с повече от един мандат след 1944 г. :

Акад. проф. д-р Даки Йорданов, три мандата (1956–1962) – биолог, ботаник

Акад. проф. Димитър Косев, три мандата (1962–1968) – историк

Акад. проф. Благовест Сендов, мандат и половина (1973–1979) – математик

Проф. дфзн Иван Лалов, мандат и половина (1993–1999) – физик

Проф. дфн Боян Биолчев, два мандата (1999–2007) – филолог

РЕКТОРИТЕ

НА СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ “СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”

ПЪРВИЯТ РЕКТОР
АКАД. ПРОФ. Д-Р АЛЕКСАНДЪР ТЕОДОРОВ-БАЛАН

1. Ректор

1 мандат (1888–1889)

9 мандат (1896–1897)

15 мандат (1902–1903)

Роден на 15 октомври 1859 г. в с. Кубей, Бесарабия. Завършва Болградската гимназия и следва славистика в Прага и Лайпциг, като завършва в Прага през 1884 г. Доктор на Пражкия университет от 1884 г. с дисертация на тема: *За звука в новобългарския език*.

Учител по български език и литература в Първа софийска класическа гимназия (1884).

Поддиректор на Народната библиотека (1885).

Учител в Пловдивската реална гимназия (1885).

Началник на средното образование в Министерството на просвещението (1887–1888).

Учител в Софийската мъжка гимназия (1888).

Извънреден преподавател в новооткрития през 1888 г. Висш педагогически курс, впоследствие Висше училище в София през учебната 1888–1889 г., един от т. нар. *нови седмочисленици*, както сполучливо наричат тогава в обществото първите университетски преподаватели. През първия семестър чете лекции по принципите на езикознанието и общославянска етнография и диалектология. Редовен преподавател, а по-късно редовен професор и завеждащ Катедрата по българска и славянски литератури във Висшето училище, съответно в Университета (1 септември 1893–5 януари 1907 и 30 януари 1910–15 септември 1934). Освободен от длъжност поради навършване на пределна възраст.

Декан на Историко-филологическия факултет през учебните 1899–1900 и 1904–1905 г.

Ректор на Висшето училище през учебните 1888–1889, 1896–1897 и 1902–1903 г.

Почетен доктор на Софийския университет (1939).

Курсове във Висшето училище и Университета:

Българска литература; Българска граматика българска реч; Периоди в българската книжнина; Наука за езика; Славянски литератури.

Основни трудове:

Българска литература, кратко ръководство за средни и специални училища. Пловдив, 1896, второ изд. 1901, трето изд. 1907; Български книгопис за сто години

(1806–1905). С., 1909; Борба за съвременен български правопис (1921–1923). Принос към историята на българския правопис. С., 1924; Българска граматика, дял първи за думите, част първа, звукословие. Универс. библ. № 84, С., 1930. Кирил и Методи. II. Универс. Библ. № 146, С. 1934; Нова българска граматика. С., 1940; Нова българска граматика за всякого в четири сvezки. С., 1954–1961; Български залиси с език, книжнина и общество. Волни приноси за просвета и култура. С., 1956 и множество статии и студии, посветени на проблемите на българския език и книжнина.

Главен секретар на Българската екзархия (1907–1910).

Дописен член (1884), действителен член на БАН (1884). И. д. деловодител (1891–1898), главен деловодител (1898–1899) и деловодител на БКД (1900–1901).

Отличия:

Лауреат на Димитровска награда (1950); Орден Георги Димитров (1954).

Доживява почти до 100-годишнината си и умира в София на 12 февруари 1959 г.

АКАД. ПРОФ. ДИМИТЪР Д. АГУРА

2. Ректор

2 мандат (1899–1890)

5 мандат (1890–1893)

7 мандат (1894–1895)

20 мандат (1907–1908)

Роден на 14/26 октомври 1849 г. в бесарабското българско село Чушмелий, основано през 1815 г. на брега на езерото Ялпух, около голяма чешма, дала името на селото и съществуваща до днес. През румънско време (1856–1878 и 1918–1944 г.) селото се нарича Чешма Варуита (в превод изографисана чешма). Родословните корени на семейството водят към с. Невша, Шуменско, откъдето дядо му Димитър се преселва през 1810 г. в Бесарабия.

До 1868 г. младият Димитър учи в гимназията в Болград и в семинарията “Сокола” в Яш. През 1872 г. завършва предсрочно, с отличие и златен медал, Историко-филологическия факултет на Яшкия университет. Веднага след завършване на висшето си образование Димитър Агура се изявява на педагогическото поприще в лица на Бърлад, в окръзите Яш и Васлуй в Румъния и в Болградската гимназия в родния край.

Но освободеното отечество го привлича с непреодолима сила. През октомври 1879 г. 30-годишният Димитър Агура е вече в София. От този момент до преждевременната му смърт през 1911 г., почти цели 32 години, Димитър Д. Агура е истински първостроител на нова България.

Почти 3 години до средата на 1882 г. участва в създаването на Министерството на вътрешните работи като началник отделение, главен секретар и заместник министър, а през следващата 1893 г. година става главен секретар и министър на народното просвещение. Следват 6 години, посветени на организирането на българските гимназии – като директор на Първа мъжка

класическа гимназия в София (1883–1885) и на Пловдивската мъжка гимназия (1885–1888).

От 1 октомври 1889 г. е сред малцината основатели на Висшето училище в София като извънреден преподавател по история. Редовен преподавател, впоследствие редовен професор по всеобща история във Висшето училище от 1 ноември 1894 г. През следващите 17 години от живота си той участва активно в изграждането на Историко-филологическия факултет като негов декан (1898–1899 и 1902–1903) и в утвърждаването на висшето историческо образование като преподавател.

Димитър Д. Агура е първият хабилитирал се професор по история във Висшето училище с труда си *Новейша история от Френската революция до днешно време*, отпечатан през 1890 г. и претърпял 5 издания.

Основател, пръв и несменяем председател е на Българското историческо дружество до 1911 г. Като негов главен представител участва в изграждането на паметника на Цар Освободител пред Народното събрание, на храм-паметника “Св. Александър Невски”, на мавзолея-костница в Плевен.

Декан на Историко-филологическия факултет през учебните 1898–1899 и 1902–1903 г.

Избиран е за ректор на Висшето училище и Университета 4 пъти в едни от най-трудните и кризисни години от неговото съществуване (1889–1890, 1892–1893, 1894–1895, 1907–1908).

Курсове във Висшето училище и Университета:

История на Гърция; История на Рим; История на Русия; История на арабите; Средна и нова история на Западна Европа.

Основни трудове:

Новейша история, от Френската революция до днешно време. Съставил (по записки на професора Григорович) Димитър Д. Агура. С., 1892 (излязла в 5 издания); Бележки от едно научно пътуване в Ромъния, Сб. нар. умотв., кн. IX (1893), 161–211, (с Л. Милетич); Бисмарк в неговите *Мисли и спомени*. Бълг. преглед, кн. III–IV, 83–124; кн. V, 22–59.

Още като студент е един от учредителите на Българското книжовно дружество в Браила през 1869 г., а негов действителен член става през 1900 г.

Основател и редовен сътрудник е на сп. *Български преглед*. На неговите страници през 1893 г. е отпечатана полемичната му статия *Висшето училище в София*, в която уверено обобщава, че *основанието на висшето училище е един акт от високо политическо и културно значение за младата българска държава, че то представлява още един гранитов камък, положен в основата на българската независимост*.

Проф. Димитър Агура два пъти е награждаван с високия български орден *Св. Александър*, с румънския *Златна звезда на Синая* с брилянти и с руските ордени *Св. Анна* и *Св. Станислав*. Притежава богата библиотека и архив, които обаче са унищожени по време на бомбардировките над София през януари 1944 г.

Умира на 28 септември 1911 г. в разцвета на творческите си сили, ненавършил 62 години, по време на тържествата по случай 50-годишнината от основаването на Яшкия университет, в които участва като водач на академична делегация от Софийския университет. Според надгробното слово на Ректора на

Университета проф. Стефан Юринич проф. Димитър Д. Агура е деен учен, отдал целия си живот в служба на народното образование и наука, за благо на българския народ.

АКАД. ПРОФ. ЕМАНУИЛ ИВАНОВ

3. Ректор

3 мандат (1890 – 1891)

4 мандат (1891– 1892)

6 мандат (1893–1894)

Роден на 30 януари (ст.ст.) 1857 г. в гр. Свищов. Завършва средното училище в гр. Свищов през 1872 г. и математика и физика в Мюнхенската политехника (1879–1883).

Началник на отделението за държавните училища в Министерството на народното просвещение (юни 1885–януари 1887). Главен инспектор в същото министерство (януари 1887–март 1890).

Извънреден преподавател по висш анализ във Висшето училище от 1 октомври 1889 г. Редовен преподавател, впоследствие редовен професор, титуляр на Катедрата по висш анализ, във Висшето училище, съответно Университета (1 март 1890–15 октомври 1910). Частен хоноруван доцент по основи на висшата математика от 1 октомври 1917 г. Отново редовен професор, титуляр на Катедрата по висша алгебра (1 октомври 1918–1 октомври 1923).

Курсове във Висшето училище и Университета:

Висш анализ; Диференциално смятане; Диференциални уравнения; Интегрално смятане; Въведение в теорията на комплексните функции; Елиптични интеграли и функции; Методични упътвания (елементарна математика).

Основни трудове:

Върху някои свойства на квадратните остатъци. Спис.физ.мат. д-во, год. II(1906), 265–273 и 313–323; Тетраниони. Год. на Соф. универс.(общ), II (1905–1906), 145–154.

Ректор на Университета през учебните 1890–1891, 1891–1892, 1893–1894.

Редовен член на БАН. Основател и действителен член на Българското физико-математическо дружество.

АКАД. ПРОФ. Д-Р ИВАН ГЕОРГОВ

4. Ректор

11 мандат (1898–1899)

18 мандат (1905–1906)

29 мандат (1916–1917)

31 мандат (1918–1919)

Роден на 7/20 януари 1862 г. в гр. Велес (Македония). Завършва VI-VIII клас на Виенското гражданско училище (Burgerschule) – (1875–1878) и II-IV курс на

Виенското педагогическо училище (1878–1881). Следва философия в Йена, Германия (1883–1885 и 1886–1888) и в Женева, Швейцария (уч.1885–1886). Доктор на Йенския университет от 1888 г.

Извънреден преподавател по философия и педагогика във Висшия педагогически курс, впоследствие във Висшето училище в София от 1 октомври 1888 г., един от *новите седмочисленици*. Редовен преподавател и редовен професор, титуляр на катедрата по История на философията (1 октомври 1892–15 септември 1934).

Курсове във Висшето училище и Университета:

История на древната философия; История на новата философия до Кант; Кант, Фихте, Шелинг и Хегел; История на немската философия след Хегел; История на френската философия през XVIII и XIX в.; История на английската философия през XIX в.; Етика (принципи на морала); История на етиката.

В началото още и: Психология; Естетика; Логика; Педагогика; Дидактика.

Основни трудове:

История на философията. Т. I, Древна философия. Универс. библ. № 49, С., 1927. 698 с.; т. IV, Нова философия до Канта, ч. I, Нова философия до Хобса. Универс. библ. № 167. С., 1936, 456 с.; Словният имот в детския говор, ч; I. Год.ист.фил., V (1908–1909), 1–302.

Декан на Историко-филологическия факултет през учебните 1900–1901 и 1908–1909.

Четири пъти ректор на Софийския университет през учебните 1898–1899, 1905–1906, 1916–1917, 1918–1919 г.

Ректорски речи: Що е съвест? Бълг.преглед,V(1899), кн.VI, 23–37; Тома Кампанела. Год. ист.фил., II (1905–1906), 1–20; Лайбниц. Год. ист.фил., XIII–XIV (1917–1918), 1–17.

Действителен член на БАН от 1902 г. Кореспондентен член на Instiuit National Genevois от 1910 г. Член на Comite international de patronage de la Faculte internationale de Pedologie в Брюксел. Член на Comite executif international des Congres internationaux de Pedologie. Председател на Македонския научен институт в София (1924–1927).

Починал на 13 август 1936 г. в София.

ПРОФ. МАРИН БЪЧЕВАРОВ

5. Ректор

8 мандат (1895–1896)

17 мандат (1904–905)

Роден на 1/14 октомври 1859 г. в гр. Горна Оряховица. Завършва реална гимназия в гр. Николаев, Русия през 1880 г. и Физико-математическия факултет на Московския университет през 1884 г. като стипендиант на българското правителство.

Извънреден преподавател по астрономия във Висшето училище от 15 февруари 1892 г. Редовен преподавател, по-късно професор във Висшето училище

и Университета. Титуляр на катедрата по астрономия от 1 септември 1893 г. до смъртта му – 23 ноември 1926 г.

Основни курсове в Университета:

Сферическа с практическа астрономия.

Основни трудове:

Метеорологически наблюдения за София от (1 март 1887 до 1 март 1889) Сборн. нар. умотв., I 1889, 291–301; Магнитни наблюдения в България. Спис. на физ. мат. д-во, год. I, 44 с.; Доклад относно Ив. Ценов, кандидат за редовен професор на вакантната катедра по аналитична механика. Год. физ. мат., XIX 1922–1923, 299–326.

Декаан на Физико-математическия факултет през учебните 1897–1898, 1901–1902, 1904–1905, 1911–1912 и 1914–1915 г.

Ректор на Университета през учебните 1895–1896 и 1904–1905 г.

АКАД. ПРОФ. ГЕОРГИ ЗЛАТАРСКИ

6. Ректор

10 мандат (1897–1898)

19 мандат (1901–1902)

Роден на 25 януари 1854 г. в гр. В. Търново. Завършва реална гимназия в гр. Загреб, Хърватско през 1876 г. Следва естествени науки в Загребския университет, който завършва през 1880 г. Специализира геология през различни периоди.

Държавен минералог-геолог при Министерството на финансите от юни 1880 г.

Началник на отделението за мините и геологична снимка при същото министерство от януари 1890 г. и при Министерството на търговията и земеделието от януари 1893 г.

Директор на геоложкото бюро при същото министерство от януари 1894 г.

Извънреден преподавател по геология във Висшето училище от 1 октомври 1894 г. Редовен професор, титуляр на катедрата по геология от 15 април 1897 г. до смъртта му – 9 август 1909 г.

Курсове във Висшето училище и Университета:

Обща геология; Исторична геология; Геология на България; Палеонтология на безгръбначните животни; Физиографска и динамична геология; Геотектоника и стратиграфна геология; Палеозоология; Въведение в изучаването на геологията и динамичната геология.

Основни трудове:

Рудите в България. Пер. сипс., кн. II, 1882, 84–132; Геологически профил от Софий през Саранци (Ташкесен), Орхание и Етрополе до върха на Златишкия Балкан. Пер. спис., кн. IV, 1882, 1–33; Принос към геологията на Искърския пролом от София до Роман и съседните му предели. Трудове на Българ. природоизпит. Д-во, кн. II 1904, 13–152; Юрската система в България. Год. на Соф. университет (общ), III и IV 1906–1907, 148–228; Кратки познания по обща и специална геология с оглед геологията на България. Посмъртно издание под редакцията на проф. П.

Бакалов. С., 1921; Геология на България. Посмъртно издание под редакцията на проф. П. Бакалов. Универс. библ. № 65, С., 1927.

Карти:

Геоложка карта на България, 20 листа с големина 28X40 см, мярка 1:300 000.

Декан на Физико-математическия факултет през учебната 1903–1904 г.

Ректор на Университета през учебните 1897–1898 и 1901–1902 г.

Редовен член на Българското книжовно дружество в Средец от 1881 г.

Ректорски речи:

Черти на палеографията на България. Ректорска реч. Учил. Преглед, 1898, кн. III, 628–640;

Бележки върху живота, пътуванията и трудовете на Ами Буе. Ректорска реч. Пер. спис., кн. LVII 1902, 809–849.

Починал на 9 август 1909 г.

ПРОФ. Д-Р НИКОЛА ДОБРЕВ

7. Ректор

12 мандат (1899–1900)

Роден на 8 март 1861 г. в гр. Шумен. Учи в Burgerschle във Виена (VI, VII и VIII кл.) от 1874 до 1878 г. и в К. К. Lehrerbildungsanstalt (I, II и III курс) във Виена, където завършва през 1881 г. със зрелостен изпит. Следва химия в Йена, Германия (1881–1883) и Женева, Швейцария (1883–1885), където завършва през 1885 г. Доктор на Женевския университет от 1885 г.

Извънреден преподавател по химия във Висшето училище от 1 октомври 1889 г. Редовен преподавател, впоследствие редовен професор, титуляр на Катедрата по аналитична и неорганична химия, от 15 октомври 1894 г. до 5 януари 1907 г. Частен доцент по неорганична и аналитична химия през учебните 1907–1908 (лет. сем.), 1908–1909, 1912–1913 (лет. сем.) и 1913–1914 (зим. сем.).

Декан на Физико-математическия факултет през учебните 1896–1897 и 1902–1903 г.

Ректор на Висшето училище през учебната 1899–1900 г.

Курсове във Висшето училище и Университета:

Неорганична химия (металоиди, редки елементи); Аналитична химия (качествен анализ и количествен анализ).

Основни трудове:

Recherches sur les acides dibenzylcarboniques. Geneve, 1896 (дисертация).
Über die Einwirkung von Phtalylchlorid auf die Nitraniline. Berichte der Deutschen chemischen Gesellschaft, 1895, S. 939. Кратко ръководство по качествената химическа анализа. С., 1891; Принос към химическото изследване на българските термални и минерални извори. Год. физ.мат., I, 1904–1905, 126–167.

Умира на 1 август 1925 г. в София.

АКАД. ПРОФ. Д-Р ЛЮБОМИР МИЛЕТИЧ

8. Ректор

13 мандат (1900–1901)

34 мандат (1921–1922)

Роден на 1/14 януари 1863 г. в гр.Щип, Македония. Завършва Загребската класическа гимназия през 1882 г. Следва славянска филология в Загреб и Прага от 1882 до 1885 г. Доктор по философия и славянска филология е на Загребския университет от юли 1889 г.

На 1 октомври 1888 г. става извънреден преподавател по славянска филология на Висшия педагогически курс. Редовен преподавател, по-късно редовен професор, титуляр на Катедрата по славянска филология във Висшето училище и в Университета от 1 октомври 1892 до 15 септември 1934 г., когато е освободен от длъжност поради пределна възраст.

Декан на Историко-филологическия факултет през учебната 1903–1904 г.

Ректор на Университета през учебните 1900–1901 и 1921–1922 г.

Курсове във Висшето училище и Университета:

История на българския език; Сравнителна граматика на славянските езици; Теория на основите; Звукофизиология; Старобългарска фонетика и морфология; Старобългарски синтаксис; Българска диалектология; Славянска етнография.

Основни трудове:

Дако-ромъните и тяхната славянска писменост. Сборн. нар. умотв., кн. IX, 211–390; кн. XIII, 3–152; Семиградските българи. Сборн. нар. умотв. кн. XIII, 153–256; Заселението на католишките българи в Семиградскои Банат. Сборн. нар. умотв., кн. XIV, 284–543; Книжнината и езикът на банатските българи, Сборн. нар. умотв., кн. XVI – XVII, 339–482; Нашите павликяни. Сборн. нар. умотв., кн. XIX, 1–369; *Das Ostbulgarische*. Wien. 1903; *Die Rodopemundarten der bulgarischen Sprache*. Wien. 1911; Копривщенски дамаскин, новобългарски паметник от XVI в., *Библ. Бълг. старини*, кн. II, С., 1908; Два български ръкописа с гръцко писмо. *Библ. Бълг. старини*, кн. VI, С., 1920; Свищовски дамаскин. *Библ. Бълг. старини*, кн. VII, С., 1923.

Действителен член на БАН от 1898 г.

Председател на БАН от 1926 г. до смъртта му през 1934 г.

Председател на Македонския научен институт (1927–1934).

Почетен доктор по славянска филология на Харковския университет в Русия, дописен член на Руската академия на науките в Петроград, на Руското историческо общество, на Полската академия на науките в Краков, на Чешката академия на науките в Прага, на Югославянската академия на науките в Загреб, на Чешкото научно дружество и на Чешкото етнографско дружество в Прага, на Научното дружество "Шевченко" в Львов, на Маджарското етнографско дружество в Будапеща и на Руския археологически институт в Цариград. Почетен член на Италианския институт за Източна Европа в Рим.

Ректорски речи:

Членът в българския и руския език. Сборн. нар. умотв., кн. XVIII, 5–67.

Животът и характерът на славяните в древността. Макед. преглед, год. II, кн. 2, 58–75.

АКАД. ПРОФ. БОНЧО БОЕВ

9. Ректор

16 мандат (1903–1904)

Роден на 3 март 1859 г. в гр. Котел. Завършва Духовната семинария в Москва през 1880 г. Следва и завършва правни науки в Москва (1880–1894). Сециализира политическа икономия, финанси и статистика в Хале, Германия (1884–1885).

Извънреден преподавател при Катедрата по финансова наука и статистика от 1 октомври 1897 г. Редовен професор при същата катедра от 1 октомври 1902 до 22 февруари 1906 г., когато е освободен от длъжност по собствено желание.

Ректор на Университета (1903–1904).

Курсове във Висшето училище и Университета:

Финансова наука: публичен кредит, държавни дългове, учение за данъци и берии, бюджет и пр.; Статистика: статистически метод, демография и пр.

Основни трудове:

К брачному праву болгар – дисертация и множество статии по стопански, финансови и статистически въпроси в сп. Български преглед, Спис. на Бълг. иконом. д-во, в. Нов век, в. Независимост и пр.

Член на БАН от 1885 г. Основателен член на Икономическото дружество в София от 1896 г. Член на Международния статистически институт от 1898 г. Създател на Бирническия институт в България през 1892 г.

Умира на 1 декември 1934 г. в София.

АКАД. ПРОФ. Д-Р СТЕФАН КИРОВ

10. Ректор

19 мандат (1906 – 1907)

25 мандат (1912–1913)

Роден на 12/24 август 1861 г. в гр. Стара Загора. Завършва Роберт колеж в Цариград през 1885 г. Следва социални науки в Женева (1886–1888), където завършва с *Licencie es Sciences sociales*. По-късно следва обща философия и държавни науки в Лайпциг (1889–1892) и право и административни науки в Брюксел – *Universite libre* (1895–1896). *Docteur en Sciences politiques et administratives* и *Docteur en Droit* на Брюкселския университет от 1897 г.

Извънреден преподавател по държавно и конституционно право във Висшето училище от 1 октомври 1894 г. Редовен доцент при Катедрата по държавно и конституционно право (1 януари 1896–14 май 1898). Извънреден професор при същата катедра от 1 юни 1902 г. Редовен професор, титуляр на същата катедра (от 1921 г. по общо държавно и българско конституционно право) – (15 февруари 1906 –15 септември 1934).

Декан на Юридическия факултет през учебните 1900–1901, 1909–1910, 1911–1912 и 1925–1926 г.

Ректор на Университета през учебните 1906–1907 и 1912–1913 г.

Действителен член на БАН от 1907 г. Член на Международната дипломатическа академия в Париж. Член на Института за административни науки в Букурещ. Член-кореспондент на Американския институт по право и сравнително законодателство в Мексико. Почетен член на Института за административни науки в София. Член на Международния постоянен арбитражен съд в Хага (1920–1924).

Лекционни курсове: Общо държавно право; Българско конституционно право; Административно право; Земеделско право и горско право (за студенти агрономи и лесовъди).

Основни трудове:

Кратък курс по общо държавно право. С., 1908, трето изд. 1930; Кратък курс по българско конституционно право. С., 1920; Българско конституционно право. Ч. I. Устройство на българската държава. С., 1938.

Ректорски речи: Против абсолютното схващане за върховната държавна власт, произнесена на 25 ноември 1906. Год. на Соф. у-т, общ, III–IV (1906–1907), 37–60 и Демокр. преглед, 1907, кн. 2, 129–148.

Главен редактор на всекидневника в. *Новини*, по-късно *Вести* (1899–1900 в Цариград) и на сп. *Мир* чрез съюзяване (1919), едновременно и на френски *Pax per foederationem*.

Починал на 23 април 1943 г.

АКАД. ПРОФ. Д-Р ПЕНЧО РАЙКОВ

11. Ректор

21 мандат (1908–1909)

Роден на 6/18 декември 1864 г. в гр. Трявна. През 1883 г. завършва реално училище в гр. Николаев, Русия. Следва химия в Лайпциг (1883–1888). Доктор на Лайпцигския университет от 1888 г.

Извънреден преподавател по химия във Висшето училище от 1 октомври 1889 г. Редовен преподавател, впоследствие редовен професор, титуляр на Катедрата по органична химия от 1 октомври 1892 до 1 октомври 1935 г., когато е освободен поради навършване на пределна възраст.

Декан на Физико-математическия факултет през учебните 1900–1901 г. и 1917–1918 г.

Ректор на Университета 1908–1909 г.

Дописен член (1898), член на БАН (1900), на Българското химическо дружество и пр.

Курсове в Университета:

Органична химия; Органична и неорганична химия (за студенти по медицина от 1919 до 1922 г.)

Основни трудове:

Органическа химия. Част I. 1935. Универс. библ. № 151. Множество публикации на немски език, като например: Eine neue Theorie den Mechanismus der Reaktionen bei den Autoxidationsprozessen und uber die Bildung des Wasserstoffdioxyds (H₂O) und seine Rolle bei den Autoxydationsprozessen. Zeitschrift

fur anorg. u. allg. Chemie, Bd. 189, 1930, S. 35 ff. Год. физ. мат., XXVI 1929–1930, кн. 2–3, 1–64.

Ректорска реч, посветена на *Далтоновата атомна теория*, произнесена на 25 ноември 1908 г.

Починал на 24 юни 1940 г.

АКАД. ПРОФ. Д-Р МИХАИЛ ПОПОВИЛИЕВ

12. Ректор

22 мандат (1909–1910)

Роден на 4 ноември 1873 г. в гр. В. Търново. Завършва Търновската реална гимназия през 1890 г. Следва правни науки в Нанси, Франция (1890–1891) и Париж след 1891 г., където завършва с *Licencie en droit* през 1893 г. След това следва дипломация в *Ecole des Sciences politiques* (1893–1895), която завършва през 1895 г. Доктор по право от 1897 г. Специализира в Германия и отчасти в Италия през учебната 1900–1901 г.

Преподавател по международно право и енциклопедия за правото във Висшето училище от 6 март 1899 г. Редовен доцент при Катедрата по международно право и енциклопедия на правото от 1 октомври 1899 г. Извънреден професор при същата катедра от 1 март 1904 г. Редовен професор, титуляр на Катедрата по международно и международно частно право, от 11 юни 1909 до 1 октомври 1916 г., когато е освободен от длъжност по болест.

Декан на Юридическия факултет през учебните 1904–1905, 1907–1908 (лет. сем.), 1908–1909, 1910–1911, 1912–1913 и 1913–1914 г.

Ректор на Университета през учебната 1909–1910 г.

Курсове във Висшето училище и Университета:

Международно право; Въведение в международното право; Въведение в международното частно право; Международно гражданско и търговско право; Международно гражданско-процесуално право; Международно право; Въведение в международното право; Способ за разрешаване на международни спорове; България в международното правно отношение; За войната; Капитулации; Капитулационен режим в България; Енциклопедия на правото (обща теория на правото).

Основни трудове:

Du rapport a succession des liberalites en droit civil francais et europeen et au point de vue du droit international prive, Paris, 1897, (Докторска дисертация); *Нравственост, право и държава*. Търново. 1900; *Енциклопедия и обща история на правото*. Год. на Соф. университет (общ), I (1904–1905), 186–222; *Международно частно право и неговата природа*: I. *Международното частно право*. Год. на Соф. университет (общ), II, (1905–1906), 1–56; II. *Правна природа на международното частно право*. Год. на Соф. университет (общ), III–IV (1906–1907), 3–240; *Правна природа на международното право*. Год. юридич., V (1908–1909), 3–97; *Право и правосъдие в междудържавното общество*. Год. юридич., VI (1909–1910), 3–216; *Международното гражданско право и неговото деление*. Год. юридич. VI, (1909–1910), 1–43; *Консули*. Год. юридич., VIII–IX (1912–1913), 1–153.

Действителен член на БАН от 1906 г. Член на Societe de legislation comparee в Париж от 1899 г. Член на Софийското юридическо дружество (от основаването му през 1901 г.).

Умира на 20 декември 1928 г. в София.

АКАД. ПРОФ. Д-Р БЕНЬО ЦОНЕВ

13. Ректор

23 мандат (1910–1911)

Роден на 12 януари (ст.ст.) 1863 г. в гр. Ловеч. Завършва Загребската класическа гимназия през 1884 г. Следва славянска филология във Виена и романистика и философия в Лайпциг. Доктор по славистика, романистика и философия на Лайпцигския университет от 1890 г.

Постъпва във Висшето училище като лектор по немски език през 1891 г. В същото време от 1892 г. е и извънреден преподавател по история на българския език. Редовен преподавател, впоследствие редовен професор, титуляр на катедрата по български език във Висшето училище и в Университета от 1.09.1893 г. до деня на смъртта му – 5 октомври 1926 г.

Декан на Историко-филологическия факултет през учебните 1897–1898, 1905–1906, 1909–1910, 1912–1913 и 1916–1917.

Ректор на Университета през учебната 1910–1911 г.

Член на Книжовното дружество от 1892 г. и на Българската академия на науките от 1900 г.

Курсове във Висшето училище и Университета:

Увод в историята на българския език; История на българския език; История на българския глагол; История на българското ударение; Извори и помагала за историята на българския език; Български писмен език от XV до XIX в.; Историческа българска граматика; История на българските звукове; История на именните и глаголните форми; Среднобългарска фонетика и морфология; Новобългарска фонетика; Новобългарска морфология; Новобългарска синтакса; Семасиология; Вокализъм; Консонантизъм; Стил и правопис; Граматика и стилистика; Българска диалектология; Граматическа дейност у българите от най-старо време до днес; Обща палеография; Славянска палеография; Основи на българското езикознание; Принципи на езикознанието с оглед на българския език; Език и писмо; Дакобългарски език.

Като лектор: Немски език.

Основни трудове:

Автор на внушителния тритомен труд *История на българский език*, С., 1919, 1934, 1937. (Специалните части на т. II и III са издадени посмъртно под ред. на проф. Ст. Младенов), Универс. библ. № 8, 134, 183; Добрейшово евангелие. Среднобългарски паметник от XIII в. С., 1906. *Библ. Бълг. старини*; Врачанско евангелие. Среднобългарски паметник от XIII в. С., 1914; Опис на ръкописите и старопечатните книги на Народната библиотека в София. Т. I, С., 1910, Т. II, С., 1923; Опис на славянските ръкописи и старопечатни книги в Пловдивската народна

библиотека. С., 1920. Множество студии и статии по езикови, правописни и литературни въпроси.

Ректорски речи:

Определени и неопределени форми на български език. Год. ист. фил., VII, 1910–1911, 1–18.

АКАД. ПРОФ. СТЕФАН ЮРИНИЧ

14. Ректор

24 мандат (1911–1912)

Роден на 15 ноември 1855 г. в с. Петровина, окръг Ястребарски. Учи гимназия в Карловац и Загреб. Става студент по естествени науки в Загребския университет, който завършва през 1879 г. Това е времето, когато в университета учат много българи – Георги Златарски, Спас Вацов, Михаил Сарафов и др. Именно българските му приятели го увещават да замине заедно с тях за България.

Първоначално Стефан (Степан) Юринич учителства в Силистра, Лом и Габрово, а от 1893 г. е редовен доцент по зоология и сравнителна анатомия във Висшето училище.

От 1 януари 1904 г. до 1 април 1914 г. е редовен професор, титуляр на катедрата по зоология и сравнителна анатомия на гръбначните животни в Университета, когато се пенсионира по собствено желание. Като първи професор по зоология възпитава първата генерация български зоолози.

Курсове в Университета:

Зоология; Зоология на гръбначните животни; Сравнителна анатомия на гръбначните животни; Систематика на гръбначните животни; Систематика на Chordonii; Хистология.

Основни трудове:

Пещерата Полички при Дряновския манастир Св. Архангел Михаил. Сборн. нар. умотв., кн. VI 1891, 362–379; Родът *Euscorpius* в България. Пер. спис., кн. LXV 1904, 134–161; Принос към българската фауна на стоногите. Сборн. нар. умотв., кн. XX 1904, 1–44; Бележки по сладководните миди (*Rivalvae*) в България. Год. на Соф. университет, общ, II, 1905–1906, 61–67; Йосиф Юрий Щросмайер. Сборн. нар. умотв., кн. XXII и XXIII 1906–1907, 1–71; Серологичните изследвания (биологичен метод) и тяхното значение за биологията. Год. физ. мат., VIII–IX 1911–1913, № 2, 3–30; Хърватско в 1848. С., 1911, Библ. *Славянска беседа*.

Декан на Физико-математическия факултет през учебната 1910–1911 г.

Ректор на Софийския университет през учебната 1911–1912 г.

През 1898 г. е избран за дописен, а през 1910 г. за редовен член на Българското книжовно дружество (по-късно БАН).

Поради силна носталгия към родината през лятото на 1916 г. заминава за Хърватско. Живее в родното си село, Горски Котор, Хърватско Приморие, а от 1928 г. се установява трайно в Самобор.

През 1942 г. споделя: *Аз съм щастлив, че съм първият хърватин, който трябваше да работи за сближението на българи и хървати. И както виждате на*

това посветих целия си живот. Днес аз съм български поданик и съм особено горд с това.

Умира през 1947 г., верен на идеята за развитието на българо-хърватските културни връзки.

АКАД. ПРОФ. ВАСИЛ ЗЛАТАРСКИ

15. Ректор

26 мандат (1913–1914)

37 мандат (1924–1925)

Роден на 14 ноември 1866 г. в гр. В. Търново. Завършва Петро-Павловската семинария в С. Петербург през 1881 г. и Петроградската класическа гимназия през 1887 г. Следва история в Петроградския университет (1887–1891), който завършва. Специализира археология в Берлин (1893–1895).

Извънреден преподавател по българска история във Висшето училище от 1 октомври 1895 г. Редовен доцент при Катедрата по българска история от 1 септември 1897 г. Извънреден професор при същата катедра от 1 януари 1901 г. Редовен професор, титуляр на Катедрата по българска история и история на балканските народи от 1 януари 1906 г. до деня на смъртта му 15 декември 1935 г. (от 1921 г. титуляр само на катедрата по българска история).

Декан на Историко-филологическия факултет през учебните 1906–1907, 1907–1908 и 1919–1920 г.

Ректор на Университета през учебните 1913–1914 и 1924–1925 г. *Honoris causa*, *доктор славянской филологии* на Харковския университет от 1907 г.

Действителен член на БАН от 1900 г. (до 1921 г. секретар на историко-филологическия клон, а от 1921 г. – председател на същия клон). Действителен член на Българския археологически институт от 1910 г., на Историческото дружество в София от основаването му 1905 г. (от 1912 г. председател на същото), на Руския археологически институт в Цариград от 1899 г., на *Общество истории и древностей российских при Московском университете* от 1904 г. Дописен член на: Петербургската академия на науките от 1911 г., на Чешката академия на науките и изкуствата от 1911 г., на Югославянската академия в Загреб, на Фино-угорското общество в Хелзинки от 1921 г., на *School of Slavonic Studies* при Лондонския университет от 1925 г., на Маджарското учено дружество *Korosí Csoma* в Будапеща от 1928 г. Почетен член на Кондаковия институт в Прага.

Курсове в Университета:

Българска история (от основаването на Първото българско царство до 17 в.); Българска историография; Извори за богомилското вероучение; Византийските хронисти като извор за българската история; Отговорите на папа Николай I по допитванията на българите; *История славянобългарская* на отец Паисия и нейните извори; Турска история, с оглед върху положението на българите през време на тюрското владичество; История на Румъния; История на Сърбия;

Основни трудове:

История на българската държава през средните векове. Т. I. История на първото българско царство. Част I: Епоха на хуно-българското надмощие (679–

852). С., 1918, Второ фототипно издание, 1939; История на българската държава през средните векове. Т. Част 2: От славянизацията на държавата до падането на първото българско царство. С., 1927; История на българската държава през средните векове. Т. II. България под византийско владичество. С., 1934; Нова политическа и социална история на България и Балканския полуостров. С., 1921.

Ректорски речи:

Национализацията на българската държава и църква в IX век. Ректорска реч, произнесена на 8 декември 1924 г. Год. ист. фил., 1926, 1–32.

Редактор на *Известия на историч. д-во* и на *Българска историческа библиотека*.

Умира на 15 декември 1935 г. в гр. София.

АКАД. ПРОФ. Д-Р ГЕОРГИ БОНЧЕВ

16. Ректор

27 мандат (1914–1915)

Роден на 6 август 1866 г. в с. Жеравна, Котленско. Завършва гимназия в Габрово през 1888 г. Следва естествени науки в Загреб, Хърватско (1888–1893), когато завършва. Доктор на философията на Загребския университет от 1893 г. Асистент по минералогия и геология в университета в Загреб от януари 1891 г.

Извънреден преподавател по минералогия и геология във Висшето училище от 1 октомври 1893 г. Редовен доцент при Катедрата по минералогия и геология от 1 октомври 1895 г. Извънреден професор при същата катедра от 1 октомври 1900 г. Редовен професор, титуляр на Катедрата по минералогия и петрография от 1 октомври 1905 до 1 октомври 1936, когато навършва пределна възраст.

Декан на Физико-математическия факултет през учебните 1906–1907, 1907–1908, 1919–1920 и 1927–1928 г.

Ректор на Университета през 1914–1915 г.

Дописен член (1898), действителен член на БАН от 1900 г. Почетен гражданин на гр. София и други.

Курсове в Университета:

Стратиграфска геология (1893); Кристалография (1894); Обща и специална минералогия и обща и специална петрография (1896–1935); Практическо използване на скалите (1935); Трайност и издържливост на скалите при строежите (1936) и други.

Основни трудове:

Еруптивните скали в България. СбНУ, кн. XXIV, 1908, 1–170; Петрографията и минералогията на Рила планина. Спис. Бълг. акад., кн. II, 1912, 1–176; Кристалинни шисти, Год. физ. мат., кн. X–XI (1913–1914, 1914–1915); Седиментните скали в България. Сборн. Бълг. акад., VII, 1917, 1–162; Увод в изчислението на кристалите. *Универс. библ.* № 12, С., 1921, 1–220; Минералите в България. Год. физ. мат., XIX (1922–1923). Ч. I, 1–207; Петрография (за студентите агрономи и пр.). *Универс. библ.* № 77, С., 1928; Обща минералогия. *Универс. библ.* № 85. С., 1929; Специална минералогия. *Универс. библ.* № 175. С., 1936; Скалите в България с

оглед практическото им използване. С., 1938; Петрография. Универс. библ. № 188. С., 1938.

Ректорска реч:

Мраморът в България. Год. физ. мат., X–XI (1913–1914, 1914–1915). Ч., I, 1–23.

Починал на 7 март 1955 г.

АКАД. ПРОФ. Д-Р АНАСТАС ИШИРКОВ

17. Ректор

28 мандат (1915–1916)

Роден на 5/18 април 1868 г. в гр.Ловеч. Завършва гимназия във Велико Търново през 1888 г. Следва история във Висшето училище в София и завършва първия випуск през 1891 г. От 1891 до 1895 г. следва география в Лайпциг и специализира в Берлин (1896), Виена (1899) и Париж (1900). Доктор по философия на Лайпцигския университет от 1895 г.

Редовен доцент при Катедрата по география и обща етнография от 1 февруари 1898 г. Извънреден професор при същата катедра – от 1 март 1903 г. Редовен професор, титуляр на Катедрата по обща география и културно-политическа география от 10 юни 1909 г. до 1 октомври 1934 г., когато е освободен по болест.

Декан на Историко-филологическия факултет през учебните 1910–1911, 1918–1919 и 1920–1921 г.

Ректор на Университета през учебната 1915–1916 г.

Курсове във Висшето училище и Университета:

Обща география; Обща политическа география; Обща поселищна география; Културна география; Антропогеография; Общ географски преглед на Европа; География на растенията и животните; Историческо развитие на географската наука; Обща етнография; Средства за нагледно обучение по география; География на България; Политическа география на България; Поселищна география на България; Културно-политически влияния на главните географски фактори в България; Българите вън от границите на Царство България; География на българските земи извън границите на Царство България; География на Добруджа; Културно-политическа география на Македония и Южна Тракия.

Народи и държави в Балканския полуостров.

В началото още: Физическа география; Земята като небесно тяло; Морфология на земната кора.

Основни трудове:

Принос към етнографията на македонските славяни. Отговор на проф. Цвиич. С. 1907. Същата и на френски; България. Географически бележки. С., 1910. Същата на руски и маджарски; Град София през XVII в. С един план на гр. София. С., 1912; Западните краища на българската земя. Бележки и материали. С 11 карти. С., 1915. Същата на френски; и много още други изследвания и статии.

Действителен член на Българската академия на науките от 1906 г. и на Българския археологически институт. Редовен член на Българския научен

зеделско-стопански институт в София. Дописен член на Сръбското географско дружество, на Славянския институт в Прага, на Маджарското етнографско дружество в Будапеща, на Чехословашкото географско дружество в Прага и на географското дружество в Берлин.

Председател на Българското географско дружество от основаването му през 1918 г. до 1934 г.

В завещанието си професор Анастас Иширков дарява в налични пари и ценни книжа около 900 000 лв. за основаване на два фонда *Стипендия А. Иширков* за специализация по география в чужбина за срок от две години и *Награди на студентски научни трудове по българска география*.

Починал на 6 април 1937 г.

АКАД. ПРОФ. Д-Р ГЕОРГИ ШИШКОВ

18. Ректор

30 мандат (1917–1918)

41 мандат (1828–1929)

Роден на 10/22 септември 1865 г. в гр. Сливен. Завършва гимназия в гр. Пловдив през 1887 г. и природни науки в Женева през 1892 г. Доктор на природните науки на Женевския университет. Специализира в Неаполската зоологическа станция (1895–1897).

Редовен доцент при Катедрата по зоология във Висшето училище от 15 май 1895 г. Редовен професор, титуляр на катедрата по анатомия и систематика на безгръбначните животни, от 1 октомври 1909 до 1 октомври 1935 г., когато навършва пенсионна възраст.

Курсове в Университета:

Зоология, Ембриология, Анатомия на безгръбначните животни и др.

Декан на Физико-математическия факултет през учебните 1913–1914 и 1920–1921 г.

Основни трудове:

Бележки по намерените досега сладководни Tricladidae в България. Год. на Соф. Унив (общ), II (1905–1906), 68–82; Материали за изучаване сладководната фауна в България. I. Свободни Сорерода. Год. на Соф. универс. (общ) III–IV (1906–1908), 300–350; Изучавания върху комарите (Culicidae) в България и техните лаври. Год. физ.-мат. VIII–IX (1911–1913), кн. 2, 1–51 (Заедно със Ст. Консулов) и много други.

Ректор на Университета през учебните 1917–1918 и 1928–1929 г.

Дописен член на БАН от 1921 г.

Дългогодишен председател на Дружеството за борба против туберкулозата в България. Почетен член на Българското природоизпитателно дружество от 1936 г.

Ректорската му реч:

Отглеждане на тъкани in Vitro, произнесена на 8 декември 1928 г., звучи актуално и днес.

Починал на 11 януари 1943 г.

АКАД. ПРОФ. АЛЕКСАНДЪР ЦАНКОВ

19. Ректор

32 мандат (1919–1920)

Роден на 29 юли (ст.ст.) 1879 г. в гр. Рахово. Завършва гимназия – класически отдел – в Русе през 1900 г. Следва право в Софийския университет, който завършва през 1904 г. Специализира държавни науки и политическа икономика в Мюнхен, Бреслау и Берлин от 1904 до 1907 г.

Редовен доцент при Катедрата по политическа икономика на Софийския университет от 5 април 1911 г. Извънреден професор при същата катедра от 1 юли 1916 г. Редовен професор, титуляр на Катедрата по политическа икономика, от 24 април 1919 г. до 8 юни 1923 г. Хоноруван професор по политическа икономика от януари 1925 г.

Курсове в Университета:

Политическа икономика; Теоретическа политическа икономика; Основни въпроси в теорията на политическата икономика; Въведение в политическата икономика; Икономическа политика (занаятчийска и индустриална); Теория на ценностите; Ценност и цени; Избрани въпроси от политическата икономика;

Основни трудове:

За капитала и капиталистическия производствен процес. Пер. спис., кн. LXXX 1910, 237–313, 416–471 (Хабилитационен труд); Печалба от капитала. Год. юридич., X–XI, 1913–1915, кн. 1, 1–17, Встъпителна лекция; Сръбско-българските търговско-политически отношения. Год. юридич., X–XI, 1913–1915, кн. 1, 1–293; История на акционерното дело. В книгата *Акционерното дело в странство и у нас*. С., 1924, 9–64; Политическа икономика. С., 1930.

Ректор на Университета през учебната 1919–1920 г.

Министър-председател и министър на народното просвещение от 9 юни 1923 до 4 януари 1926 г. Председател на Народното събрание от 4 януари 1926 г. до 15 май 1930 г. За втори път министър на народното просвещение от 15 май 1930 до 21 май 1932 г. Народен представител от 1923 г.

Действителен член на БАН (1935, изключен 1944, възстановен 1991). Председател на българското икономическо дружество.

Починал на 27 юли 1959 г.

АКАД. ПРОФ. Д-Р МЕТОДИЙ ПОПОВ

20. Ректор

33 мандат (1920–1921)

Роден на 17 април (ст. ст) 1881 г. в гр. Шумен. Завършва Варненската мъжка гимназия – класически отдел – през 1898 г. Следва естествени науки в Софийския университет (1900–1904), който завършва. Специализира зоология, биология и сравнителна анатомия в Мюнхен (1904–1909). Доктор на Мюнхенския университет от 1906 г. На специализация през 1911–1912 г. по бактериология в Института Robert Koch (за инфекциозни болести) в Берлин и в Institut Pasteur в Париж.

Асистент по зоология и сравнителна анатомия в Мюнхенския университет (април 1907–март 1909).

Асистент по зоология във Физико-математическия факултет на Софийския университет (15 март 1909–25 септември с. г.). Редовен доцент при Катедрата по зоология (обща биология) от 11 декември 1910 г. Редовен професор, титуляр на Катедрата по сравнителна анатомия и хистология на гръбначните животни във Физико-математическия факултет, (27 август 1916–17 декември 1923). Редовен професор, титуляр на Катедрата по обща биология в Медицинския факултет, от 26 август 1931 г. (назначен още през 1925 г., но заел длъжността през 1931 г.).

Пълномощен министър в Берлин (17 декември 1923–1 август 1931 г.).

Ректор на Университета през учебната 1920–1921 г.

Носител на наградата Cothenius от Берлинската академия на науките от юни 1925 г. Член на Kaiserlich Leopoldinische Academie в Хале от 1926 г. Член на Academie Tchechoslovaque d'Agriculture в Прага.

Курсове в Университета:

Във Физико-математическия факултет – Обща биология; Хистология на гръбначните животни; Сравнителна анатомия и ембриология на гръбначните животни; Физиология на гръбначните животни; Зоология на гръбначните животни; Систематика на гръбначните животни.

В Медицинския факултет – Обща биология; Хистология и ембриология на човека (временно); Наследственост и раса (монографичен курс).

Основните трудове са предимно на немски език: Die Zellstimulation ihre Anwendung in der Pflanzenzucht und Medizin. Berlin, 1931, 375 s.; Хистология на човека и гръбначните животни. С., 1921. Универс. библи. № 13; Сравнителна анатомия на гръбначните животни. С., 1933. Универс. библи. № 125; Обща биология. С., 1934. Универс. библи. № 138; Антропология на българския народ. Том. I. Физически облик на българите. В сътрудничество с д-р Георги Г. Марков. Ред. и предговор акад. А. И. Хаджиолов. С., 1959.

Автор е на около 270 научни труда по проблемите на общата биология, антропологията, микробиологията, физиологията на растенията, генетиката и приложната ентомология.

На фронта по време на Балканската война Методий Попов открива антимикробиалното действие на чешъна върху холерните вибриони, а по време на Първата световна война – има оригинални приноси за разкриване на причинителя на петнистия тиф. Той посвещава много години на създаването и обосноваването на теорията за стимулация на жизнените процеси, полага основите на цитофизиологията с изследванията си върху динамиката на съотношението ядро и цитоплазма в клетките, между клетъчния растеж и клетъчното делене.

През 1981 г. акад. А. Л. Курсанов характеризира значението на стимулационното учение *като мощна река, произлязла от гения и таланта на Методий Попов, чиято дръзка мисъл, изпреварила фронта на науката, остава да живее...*

Ученият е организатор, ръководител и пряк участник в най-мощното за времето си антропологично проучване на българския народ. От 1938 до 1943 г. антропологично са проучени и измерени 8862 души – българи, българомохамедани и жители на Вардарска Македония, с което доказва абсурдността на нацистката

теория за превъзходството на северната германска раса. В знак на протест през 1938 г. Методий Попов връща на канцлера Хитлер ордените, с които е бил награждаван в миналото от германската държава. Заради антифашистките си прояви е принуден да замине задълго в Словакия.

Основател и пръв директор (1948–1954) на Института по биология при БАН, преименуван през 1964 г. в Институт по физиология на растенията “Акад. М. Попов”.

Председател на Научния медицински съвет (1950–1954), на Славянското дружество в България (1945–1954) и др. Народен представител във Второто народно събрание.

Починал през 1954 г. в София.

АКАД. ПРОФ. ЗАХАРИ КАРАОГЛАНОВ

21. Ректор

35 мандат (1922–1923)

45 мандат (1932–1933)

Роден на 24 юни (ст.ст.) 1878 г. в гр.Шумен. Завършва Варненската класическа гимназия през 1897 г. Следва химия във Висшето училище в София, което завършва през 1902 г. Специализира в Лайпциг (1903–1904) и в Берлин (1911).

От 17 декември 1907 г. е асистент по химия в Университета. Редовен доцент при Катедрата по неорганична и аналитична химия от 6.03.1910 г. Извънреден професор към същата катедра от 1.07.1915 г. Редовен професор, титуляр и създател на катедрата по аналитична химия през 1924 г., която е първата катедра в Европа. Декан на Физико-математическия факултет е през учебните 1921–1922 и 1928–1929 г.

Ректор на Университета е през учебните 1922–1923 и 1932–1933 г.

Курсове в Университета:

Неорганична химия; Аналитична химия (качествен анализ и количествен анализ); Земеделска химия; Електроанализ и газов анализ.

Основни трудове:

Основи на неорганичната химия. Част I. Неметали. Универс. библ. № 10. С., 1920; Част II. Метали. Универс. библ. № 11. С., 1920; Ръководство по аналитична химия. Част I. Качествен анализ. Универс. библ. № 31. С., 1923; второ прераб. изд. Универс. библ. № 184. С., 1937; Част II. Количествен анализ. Универс. библ. № 33, 1924. Многобройни статии и студии на български и чужди езици в български и чужди издания.

Ректорските речи на проф. д-р З. Караогланов са посветени на съвременните проблеми в химията през 1921 г. (Съвременни проблеми в химията Год. физ.мат., XIX, 1922–1923, кн. 3, 189–209) и на химията в Черно море през 1932 г. (Химия на Черно море. Год. на Соф. университет, офиц. отдел, 1931–1932, 25–44).

Починал на 21 юни 1943 г.

АКАД. ПРОФ. Д-Р ВАСИЛ МОЛЛОВ

22. Ректор

36 мандат (1923–1924)

47 мандат (1934–1935)

Роден е на 22 септември /5 октомври 1875 г. в Москва. Завършва гимназия в София през 1893 г. и медицина във Виена, където получава докторска титла през 1899 г. Специализира във Виена, Мюнхен, Хамбург и Берлин.

Редовен професор, титуляр на Катедрата по вътрешна клиника, основател на Медицинския факултет при Софийския университет е от 1.10.1918 г. до смъртта му – 22.12.1938 г.

Декан на Медицинския факултет през учебните 1922–1923 и 1936–1937 г.

Ректор на Университета през учебните 1923–1924 и 1934–1935 г. През неговия мандат са осветени и открити официално сградите на Ректората и Университетската библиотека.

Директор на Университетската вътрешна клиника.

Курсове в Университета:

Вътрешна клиника; Вътрешни болести; Избрани въпроси из вътрешната медицина; Малария; Болести на сърцето; Диференциална диагноза.

Основните трудове са предимно на немски език и са посветени на основните научни области и професионални интереси:

Zur Klinik der Malariadysenterie. Malaria, Bd. II, Heft 3; Die Echinococcenkrankheit. Karlsbader Vortrage. 1927 и много други.

Дописен член на Българската академия на науките от 1929 г.

Председател на Дружеството на интернистите в България от 1932 г. Почетен член на Дружеството на немските интернисти е от 1936 г. и на Дружеството за тропическа медицина в Германия от 1936 г. Член кореспондент е на Дружеството на интернистите в Берлин и Виена, на лекарските дружества в Мюнхен, Прага и Будапеща. Почетен доктор на Атинския университет от 1936 г.

Ректорските речи на акад. Васил Моллов са посветени на проблемите на учението за витамините (8 декември 1923) и на хормоните и тяхното значение (8 декември 1934). (Годишник медиц., IV, 1924–1925, 81–106; Годишник на Соф.университет, офиц. дел, 1933–1934, 31-51).

АКАД. ПРОФ. Д-Р СТЕФАН ПЕТКОВ

23. Ректор

38 мандат (1925–1926)

Роден на 5 юни (ст. ст.) 1866 г. в гр. Ловеч. Завършва гимназия в Габрово през 1887 г. Следва в Ecole Normal des Sciences в Ганд, Белгия, през учебната 1889–1890 г., а след това естествени науки в Гандския университет (1890–1894), където завършва. Доктор по природните науки на Гандския университет от 1894 г.

Като учител командирован за асистент по ботаника във Висшето училище (1 ноември 1896–31 август 1898). Редовен доцент при Катедрата по ботаника от 1 юни 1901 г. Извънреден професор при същата катедра от 1 юни 1906 г. (учител в

Българската солунска гимназия по времето на затварянето на Университета от 19 септември 1907 г. до 1 февруари 1908 г.). Редовен професор, титуляр на Катедрата по специална ботаника (7 юни 1911–1 октомври 1936 – поради навършване на пределна възраст).

Декан на Физико-математическия факултет през учебните 1915–1916, 1918–1919 и 1924–1925 г.

Ректор на Университета през учебната 1925–1926 г.

Действителен член на БАН от 1907 г. и неин подпредседател.

Председател на Българското природоизпитателно дружество, на Българското ботаническо дружество и на Съюза за защита на родната природа. Бивш председател и почетен член на Българското пещерно дружество. Действителен член на научното дружество “Шевченко” в гр. Львов, Украйна. Дописен член на Чехословашкото ботаническо дружество в Прага, на Полското ботаническо дружество във Варшава, на Женевското ботаническо дружество и на Югославянската академия на науките в Загреб.

Курсове в Университета:

Анатомия, физиология и морфология на растенията; Систематика на растенията (специална ботаника); Обща ботаника.

Основни трудове:

Водораслите в Югозападна България и тяхното разпръскване. Год. физ. мат., 1908–1909, 1–88; Растителността на витошките води. (Принос към хидрологията на столицата). Год. физ. мат., 1921–1922, 1–207; Водорасловата флора на Пирин планина. Сб. на Бълг. акад., 1925, 1–123; Основи по ботаника. Първа част: Обща ботаника. С., 1928. *Универс. библи.* № 73; Основи по ботаника. Втора част: Специална ботаника. С., 1929. *Универс. библи.* № 73 и много други.

Ректорски речи:

Геоисторичен развой и биофизиологична важност на нашата растителност, произнесена на 8 декември 1925 г, Год. на СУ, офиц. дял, 1924–1925, 27–46.

Починал на 8 февруари 1951 г.

ПРОФ. Д-Р ВЛАДИМИР АЛЕКСИЕВ

24. Ректор

39 мандат (1926–1927)

Роден на 16/29 април 1879 г. в гр. Габрово. Завършва гимназия в гр. В. Търново през 1896 г. Следва медицина в Женева, Швейцария от 1896 до 1903 г., когато завършва. Доктор на Женевския университет от 1903 г. Асистент-лекар в Гинекологичната клиника на Женевския университет през учебната 1902–1903 г. Асистент-лекар във Вътрешната клиника на същия университет (4 години) и главен асистент (1 година). Частен доцент в Женевския университет – три семестъра (1911, 1911–1912 и 1912).

Редовен професор, титуляр на Катедрата по фармакология и терапия в Медицинския факултет на Софийския университет, от 21 февруари 1920 г.

Декан на Медицинския факултет през учебната 1921–1922 г.

Ректор на Университета през учебната 1926–1927 г.

Курсове в Университета:

Фармакология и терапия.

Основни трудове:

Основи на фармакологията. Универс. библ. № 21, С., 1922; Ръководство по фармакология. (в сътрудничество с д-р П. Николов). С., 1937; Препарати на българската фармакология. Бълг. клиника, год. VII, 1934–1935, № 5 и др.; Лечение на сепсиса. Бълг. клиника, № 1, с. 55, 1936; № 4, 247–251; № 5, с. 315, № 10, с. 648, 1937 и др.

Ректорска реч:

Нов способ за лекуване на тежките заразни болести. Год. офиц., 1925–1926, 25–43.

АКАД. ПРОФ. Д-Р ГАВРИЛ КАЦАРОВ

25. Ректор

40 мандат (1927–1928)

Роден на 4 октомври 1874 г. в гр. Копривщица. Завършва Софийската мъжка гимназия – класически отдел – през 1893 г. Следва класическа и стара история в Лайпциг, Германия, от 1894 до 1899 г., когато завършва. Доктор по философия на Лайпцигския университет от 1899 г.

Като учител в Софийската държавна мъжка гимназия е командирован във Висшето училище да чете лекции по всеобща история от 1 септември 1899 г. Редовен доцент при Катедрата по история във Висшето училище от 1 март 1900 г. Извънреден професор при Катедрата по история и археология на източните и класическите народи в Университета от 21 декември 1904 до 5 януари 1907 г. и от 1 февруари 1908 г. до 17 септември 1910 г. Редовен професор, титуляр на Катедрата по история на източните и класическите народи, от 18 септември 1910 г.

Декан на Историко-филологическия факултет през учебните 1915–1916 и 1917–1918 г.

Ректор на Университета през учебната 1927–1928 г.

Курсове във Висшето училище и Университета:

История на старите източни народи; История на Гърция; История на Рим; История на Македония; Политическите теории на древността; Старите траки.

Основни трудове:

Битът на старите траки според класическите писатели. Сб. на Бълг. акад., I, 1913, 1–72; Beitrage zur Kulturgeschichte der Thraker. Sarajevo, 1916; Zur Archäologie Thrakiens. Archäolog. Anzeiger, 1918, 1–90; Приноси към историята на древността. Първа редица. С., 1920; Пеония. Принос към старата етнография и история на Македония. Геогр. библ. № 3, С., 1921, 62; Цар Филип II Македонски. История на Македония до 336 г. пр. Хр. С., 1922, с 1 таблица и карта; България в древността. Популярна археол. Библ. № 1. Изд. на Бълг. археол. Институт. С., 1926; Die Denkmäler des thrakischen Reitergottes in Bulgarien. Zwei Bände: Textband und Tafelband. Budapest, 1938, S. 190 + 89 Tafeln 4°.

Публикувал е над 100 статии, бележки и рецензии относно праисторията, класическата древност и средновековието в различни издания.

Ректорски речи:

Македония и Елада във времето на Филип II. Ректорска реч, произнесена на 8 декември 1927 г. Год. на Соф. университет, офиц. Дял, 1926–1927, 17–36.

Отличия:

Лауреат на Димитровска награда (1950).

Починал на 4 юни 1958 г.

АКАД. ПРОФ. СТЕФАН БАЛАМЕЗОВ

26. Ректор

42 мандат (1929–1930)

Роден на 9/21 септември 1883 г. в гр. Кишинев, Бесарабия. Завършва Първа Софийска мъжка гимназия през 1902 г. Учи в College Cantonale de Lausanne, Швейцария (1895–1897). Завършва право в Софийския университет (1902–1906). Специализира държавно, административно и международно право в Парижкия правен факултет през 1907 и 1908 г.

На дипломатическа служба в Министерството на външните работи и на изповеданията и в легациите в Париж и Петроград от септември 1906 г., а от ноември 1918 до юни 1920 г. – легационен съветник и началник на политическия отдел при Министерството. От юни 1920 до януари 1922 г. е управляващ българската царска легация в Прага.

Член на българската делегация на конференцията в Париж през 1919 г. Член на комисията по редактиране на дипломатическите документи 1919–1920 г. Дописен член на БАН (1930). Редовен член на БАН (1946).

Частен хоноруван доцент по общо държавно право в Софийския университет от 22 май 1916 г. Редовен доцент при Катедрата по общо държавно и българско конституционно право от 1 август 1918 г. редовен професор, титуляр на същата катедра от 14 декември 1927 г., а от април 1938 г. титуляр само на катедрата по българско конституционно право.

Декан на Юридическия факултет през учебната 1926–1927 г.

Ректор на Университета през учебната 1929–1930 г.

Курсове в Университета:

Българско конституционно право; История на политическите учения; Общо държавно право.

Основни трудове:

Министрите – тяхната роля и тяхната власт – в парламентарната монархия . С., 1914; Гаранциите на конституционното и на парламентарното управление. (Встъпителна лекция). Год. юридич., XII, 1915–1916, 1–26; Парламентарното управление в Италия (история, теория, практика). Год. юридич., XX, 1925–1926, 1–260; Сравнително и българско конституционно право. Част първа и втора. 1935 и 1936. Универс. библ. № 194 и 177.

Ректорска реч:

Държавното право и международните договори, произнесена на 8 декември 1929. Год офиц., 1929–1930.

Отличия:

Ордени *Белият лъв* III ст.(1927, чехословашки); *За гражданска заслуга* III ст. (1934); *Св. Александър Невски* II ст. (1946); 9 септември 1944 (1946).
Починал на 30 септември 1960 г.

ПРОФ. Д-Р СТОЯН КИРКОВИЧ

27. Ректор

43 мандат (1930–1931)

Роден на 15/28 декември 1875 г. в гр. София. Завършва класическа гимназия в София през 1893 г. Следва медицина във Виена, където завършва с докторски изпит през 1900 г. Специализира вътрешни болести във Виена (в клиниката на проф. Нойсер) от 1904 до 1906 г. и в Париж (6 месеца).

Редовен доцент при Катедрата по вътрешна патология и пропедевтика от 1 април 1920 г. Извънреден професор при същата катедра от 16 март 1923 г. Редовен професор, титуляр на Катедрата по вътрешна патология и пропедевтика от 16 март 1927 г.

Декан на Медицинския факултет при Университета през учебната 1929–1930 г.

Ректор на Университета през учебната 1930–1931 г.

Директор на университетската вътрешна пропедевтична клиника.

Курсове в Университета:

Вътрешна пропедевтика и патология; Избрани глави от вътрешната патология.

Основни трудове:

Пропедевтика на вътрешните болести. С., 1931; Най-важните симптоми на вътрешните болести. С., 1927; Клинични лекции. С., 1937.

Ректорска реч:

Покаченото кръвно налягане, произнесена на 8 декември 1930 г. Год на Соф. университет, офиц. дял, 1929–1930, 17–39.

Основател и главен редактор на *Медицинско списание*. Член на редакционния комитет на *Българска клиника*. Основател и бивш редактор на списание *Борба против туберкулозата*.

АКАД. ПРОФ. Д-Р БОГДАН ФИЛОВ

28. Ректор

44 мандат (1931–1932)

Роден на 28 март (ст. ст.) 1883 г. в гр. Стара Загора. Завършва класически отдел в Софийската гимназия през 1900 г. Следва класическа филология, стара история и археология в университетите във Вюрцбург, Лайпциг и Фрайбург в Баден, Германия (1901–1906). Доктор на Фрайбургския университет от 1906 г. Специализира в Бон, Париж и Италия (ноември 1907– март 1909).

Директор на Народния музей в София (февруари 1910– юли 1920).

Частен доцент по археология на източните и класическите народи в Софийския университет от 29 май 1914 г. Редовен професор, титуляр на Катедрата по археология с история на изкуството от 10 юли 1920 г.

Декан на Историко-филологическия факултет през учебната 1924–1925 г.

Ректор на Университета през учебната 1931–1932 г.

Почетен доктор (honoris causa) на Атинския университет от 1937 г. и на Берлинския университет от 1939 г.

Курсове в Университета:

Увод в археологията; История на старогръцкото изкуство; История на елинистическото изкуство; Архаизъм и класицизъм в гръцката пластика от V в. пр. Хр. Критско-микенската култура; Антична митология. Античното изкуство в България; Старобългарско изкуство; Римски оброчни релефи от България.

Основни трудове:

Археологически паралели. Студии върху историята на античното изкуство в България. Сборн. нар. умотв., кн. XXVI, 1910 хабилитационен труд; Софийската църква Св. София, С., 1913; Старобългарското изкуство. С., 1924; Миниатюрите на Манасиевата хроника във Ватиканската библиотека. С., 1927; Софийската църква “Св. Георги”. С., 1933; Миниатюрите на Лондонското евангелие на цар Ив. Александра. С., 1934; Надгробните могили при Дуванлий в Пловдивско. С., 1934; Die altbulgarische Kunst. Bern, 1919; Die archaische Nekropole von Trebenische am Ochridasee. Berlin, 1927; Geschichte der bulgarischen Kunst. Два тома. Berlin, 1932.

Министър на народното просвещение 14 ноември 1938–15 февруари 1940.

Министър-председател и министър на народното просвещение от 16 февруари 1940 до август 1943 г. Регент от август 1943 до 9 септември 1944 г.

Сенатор на Deutsche Akademie в Мюнхен (1939).

Член-кореспондент на БАН (1918). Действителен член (1929, изключен 1944, възстановен 1991). Председател на БАН (1937–1944). Действителен член и Директор на Българския археологически институт. Дописен член на Пруската академия на науките в Берлин, на Баварската академия на науките в Мюнхен и на Научното дружество в Гьотинген. Действителен член на Германския археологически институт в Берлин, на Австрийския археологически институт във Виена и на Кондаковия институт в Прага–Белград. Почетен член на Гръцкото археологическо дружество.

Починал на 2 февруари 1945 г.

АКАД. ПРОФ. Д-Р ЛЮБЕН ДИКОВ

29. Ректор

46 мандат (1933–1934)

Роден на 23 юли / 5 август 1895 г. в гр. Оряхово. Завършва гимназия във Враца през юни 1914 г. Следва право в Женева през учебната 1914–1915 г., но прекъсва поради началото на Първата световна война и довършва в София с прекъсване през 1919 г. Специализира в Гьотинген, Германия (октомври 1920–януари 1923). Доктор на Гьотингенския университет от 1922 г.

Редовен доцент при Катедрата по гражданско право на Юридическия факултет при Софийския университет от 1 юни 1924 г. Извънреден професор при същата катедра от 22 юни 1927 г. Редовен професор, титуляр на Катедрата по гражданско право от 26 май 1930 г.

Декан на Юридическия факултет през учебните 1927–1928 и 1928–1929 г.

Ректор на Университета през учебната 1933–1934 г.

Министър на правосъдието от януари 1935 до 20 април с.г.

Преподавател по кооперативно право във Висшата кооперативна школа до закриването ѝ.

Преподавател по търговско право в Балканския Близкоизточен институт Свободен университет.

Член кореспондент на Akademie fur Deutsches Recht и на Deutsche Akademie в Мюнхен.

Почетен доктор по правните науки на Университета в Гьотинген 1937.

Дописен член (1935), член на БАН (1943, изключен 1945, възстановен 1991).

Курсове в Университета:

Гражданско право: Обща част; Облигационно право обща и особена част; Семейно право; Вещно право и Наследствено право.

Основни трудове:

Гражданско право. Т. I. Обща част. С., 1936; Гражданско право, Т. II, Семейно право, изд. на Универс. библиотек., С., 1937. Гражданско право, Т. III. Част I. Облигационно право. Обща част, изд. на Универс.библиотек., II изд. С., 1938; Търговско право, II изд. на Свободния университет; Кооперативно право, изд. на Висшата кооп. Школа. С., 1927; Сравнителни и догматични изследвания върху и право на предпочитане и право на изкупуване по закон Год. юридич., XXI 1925–1926, 1–208 и още множество студии и статии на български и чужд език.

Институтът на подставеното лице. Докторска дисертация. 1923.

Clausula rebus, sic stantibus. Хабилизация. 1924.

Починал на 20 март 1973 г.

АКАД. ПРОФ. Д-Р МИХАИЛ АРНАУДОВ

30. Ректор

48 мандат (1935–1936)

Роден на 5 октомври 1878 г. в гр. Русе, където завършва гимназия през 1895 г. От 1895 до 1898 г. следва славянска филология в Историко-филологическия факултет на Висшето училище. След завършването ѝ заминава на специализация за три години последователно в Лайпциг, Берлин и Прага, а през 1908–1909 г – в Париж и Лондон. Става доктор на Пражкия чешки университет през 1904 г.

Редовен доцент при Катедрата по всеобща литература на Историко-филологическия факултет от м. юли 1908 г. Извънреден професор по сравнителна литературна история от 1914, а от 1919 г. е редовен професор при същата катедра. Титуляр на Катедрата става през 1928 г.

Член на БАН от 1918 г.

Член на Украинската научна академия “Шевченко”, на Унгарската литературна академия “Петьофи” и др. Почетен доктор на университетите в Хайделберг и Мюнстер.

Декан на Историко–филологическия факултет през учебните 1921–1922 г.

Ректор на Софийския университет през учебните 1935–1936 г.

Министър на народната просвета през 1944 г. (в правителството на Иван Багрянов).

Академик М. Арнаудов чете курсове и работи в областта на сравнителната литературна история на Европа, психология на литературното творчество, средновековните национални литератури, романтизъм, литература и култура на древна Индия и др. Важно място в неговото творчество и лекции заемат проблемите на Българското възраждане и дейците на Възраждането. Значителен е неговият принос в събирането и издаването на българския фолклор.

Курсове в Университета:

Принципи на литературната наука: Увод в литературната наука, психология на литературното творчество, теория на литературните родове; Увод в литературната история на XIX в.: романтичното движение в Западна Европа (Германия и Франция); От романтизъм към реализъм; Гьоте: личност, дело, епоха; Лирика и лирици; Литературната критика и нейните класици; Литература и култура на древна Индия; Средновековните национални литератури.

Отделни курсове, за по-широк кръг студенти:

Из историята на Българското възраждане: Априлов, Селимински, Бозвели, Раковски; Поетика на българската народна песен; Научното дело на проф. Ив. Д. Шишманов; Лириката на Иван Вазов; Български и сравнителен фолклор.

Основни трудове:

Увод в литературната наука. С., 1920; Студии върху българските обичаи и легенди, ч. I–II. Универс. библи. № 36. С., 1924; Г. С. Раковски. Живот, произведения, идеи. Универс. библи. № 23, С., 1922; Иларион Макариополски и българският черковен въпрос. С., 1925; Личности и проблеми. Литературни очерки. С., 1926; Неофит Хилендарски Бозвели. Живот, дело, епоха. С., 1930; Психология на литературното творчество. Универс. библи. № 109. С., 1931; Очерки по българския фолклор. С., 1934; Априлов. Живот, дейност, съвременници. С., 1935; Селимински. Живот, дело, идеи. С., 1938; Творчество и критика. Литературни портрети и характеристика. С., 1938; Иван Вазов. Живот и дело. С., 1938–1939. Множество други трудове.

Особено значим е приносът на проф. Михаил Арнаудов за съхраняването на историческата памет за Алма Матер. И до днес остава непреходна неговата *История на Софийския университет Св. Климент Охридски през първото му полустолетие 1888–1938*, издадена през 1939 г., както и *Кратката история за 50 –годишнината от основаването му*. Освен двете истории под негово ръководство и редакция е подготвен и издаден и *Алманах на Софийския университет*, който съдържа животописни и книгописни сведения за преподавателите.

Ректорска реч:

Творческата личност в литературата. Год. офиц 1934–1935, 37–57.

Умира на 18 февруари 1978 г.

ПРОФ. ГЕОРГИ МАНЕВ

31. Ректор

49 мандат (1936–1937)

Роден на 15/27 януари 1884 г. в гр. В. Търново. Завършва гимназия във В. Търново през 1901 г. Следва математика и физика в Софийския университет (1901–1905). Специализира теоретична физика в Тулуза, Франция, през учебната 1913–1914 г.

Асистент по физика в Софийския университет от 1 септември 1919 г. Редовен доцент в Катедрата по математическа физика от 22 април 1921 г. Извънреден професор при Катедрата по теоретична физика от 30 април 1925 г. Редовен професор, титуляр на Катедрата по теоретична физика, от 15 юли 1935 г.

Декан на Физико-математическия факултет през учебните 1926–1927 и 1930–1931 г.

Ректор на Университета през учебната 1936–1937 г.

Министър на народното просвещение от 24 януари 1938 до 14 ноември с. г.

Курсове в Университета:

Теоретична физика; Обща механика; Механика на непрекъснатите среди; Термодинамика; Електричество; Магнетизъм; Оптика; Квантова теория; Релативна теория; Векторно смятане.

Основни трудове:

Приложение на векторните методи при лъчевия вектор. С., 1920. 23 с. Хабилюционен труд; Основите и сегашното състояние на математичната физика. Год. физ. мат., XVII 1920–1921, 1–16; Заместване на релативния принцип с разширения реакционен принцип. Год. физ. мат., XX, 1923–1924, кн. 5, 121–139; Субстанционално разглеждане на гравитацията. Год. физ. мат., XXVII 1930–1931, кн. I, 355–397; Космичното лъчение като основа за единна теория на електричеството и гравитацията. Год. физ. мат. XXXII 1935–1936, 161–225; Увод във векторното святане, с приложения и задачи. С., 1934, 360 с. Универс. библ. №135; Увод в теоретичната физика. Част I. Учение за материята. С., 1938, 555 с. Универс. библ. № 189.

Ректорски речи:

Идеи и пътища на новата физика. Ректорска реч, произнесена на 8 декември 1936 г. Год. на Соф. университет, офиц отдел, 1935–1936, 47–65.

АКАД. ПРОФ. ГЕОРГИ ГЕНОВ

32. Ректор

50 мандат (1937–1938)

Роден на 15 март 1885 г. в гр. Котел. Завършва гимназия в Разград през 1906 г. Следва право в Софийския университет (1906–1911), което завършва през 1912 г. Специализира международно право в Париж и Рим (1913–1914 и 1914–1915).

Редовен доцент при Катедрата по международно право от 18 май 1921 г. Извънреден професор при Катедрата по международно и международно частно

право от 23 декември 1925 г. Редовен професор, титуляр на същата катедра от 12 април 1930 г.

Декан на Юридическия факултет (1923–1924, 1924–1925 и 1929–1930).

Ректор на Университета през учебната 1937–1938 г.

Дописен член (1928), действителен член на БАН (1935, изключен 1945, възстановен 1991).

Основни курсове в Университета:

Международно и международно частно право.

Основни трудове:

Източният въпрос. Т. I и II. С., 1925 и 1926 г. Универс. библ. № 44 и 45; Международно право. Ч. I. С., 1935. Универс. библ. № 148; Международно право. Ч. II. С., 1939. Универс. библ. № 208; Дипломатическо и консулско право. С. 1937.

Ректорска реч: Народностната държава и международното право.

Починал на 27 юни 1967 г.

ПРОФ. Д-Р АЛЕКСАНДЪР СТАНИШЕВ

33. Ректор

51 мандат (1938–1939)

Роден на 15 декември (ст.ст.) 1886 г. в гр. Кукуш, Македония. Завършва българската гимназия в Солун през 1904 г. Следва естествена история в Софийския университет през учебната 1904–1905 г., а след това медицина в Мюнхен от 1905 до 1910 г., когато завършва. Асистент в университетската хирургическа клиника в Мюнхен през 1910 и 1911 г. Три месеца е в Лозана и Берн, Швейцария, и е асистент в болницата в Линдау (Bodensee) от 1911 до края на 1912 г. Специализира в хирургическата клиника и паталого-анатомическия институт в Хайделберг и Мюнхен през 1919 и 1920 г.

Редовен доцент при Катедрата по хирургическа клиника от 2 февруари 1920 г. Извънреден професор при същата катедра от 13 март 1923 г. Редовен професор, титуляр на Катедрата по хирургическа клиника, от 16 март 1927 г.

Декан на Медицинския факултет през учебните 1930–1931 и 1937–1938 г.

Директор на Университетската хирургическа клиника.

Ректор на Университета през учебната 1938–1939 г.

Курсове в Университета:

Хирургическа клиника; История на хирургията.

Основни трудове:

Волево движение на изкуствената ръка, зауербрухова операция, собствена метода и техника на протезата. С., 1919, 60 с. с 25 фигури в текста, Хабилитационен труд; Пластично възстановяване на анкилозирана коленна става. Год. медиц., I, 1920–1921, 535–567; Свободните трансплантации в хирургията. Год. Медиц., II, 1922–1923, 1–14; Пластично възстановяване на горната устна чрез трансплантация на долната устна. Год. медиц., III, 1923–1924, 1–10 и други.

Ректорски речи:

Възстановителната хирургия на долните крайници. Ректорска реч, произнесена на 8 декември 1938 г., Год. на Соф. университет, офиц. дял, 1937–1938, 127–165.

Член на Deutsche Gessellschaft fur Chirurgie.

Председател на Българското хирургическо дружество от 1936 г. Председател на Българското дружество за закрила на недъгавите деца.

Редовен член на Международните конгреси за злополуки (Unfallsmmedizin). Редовен член на The International College of Surgeons (Международна хирургическа академия) в Женева от 1935 г. National Regent от 1937 г. и подпредседател на същата академия. Редовен член на International Society for crippled children (1936). Дописен член на Deutsche Gesellschaft fur Chirurgie от 1938 г. Член на Societe international de chirurgie. Почетен член на Хамбургския университет (1939). Дописен член на Deutsche Akademie в Мюнхен от 1939 г. Почетен член Jugoslavensko kirursko drusstvo, sekcija Ljubljana (1937). Почетен доктор (honoris causa) на Берлинския университет (1940) и пр.

АКАД. ПРОФ. ЯНАКИ МОЛЛОВ

34. Ректор

52 мандат (1939–1940)

Роден на 2/15 ноември 1882 г. в с. Беброво, Еленско. Завършва реална гимназия в София през 1901 г. Следва агрономия във Висшето земеделско училище в Москва (Тимирязевска земеделска академия) от 1901 до 1905 г., където завършва с титлата "учен агроном от първи разред".

Редовен доцент при Катедрата по земеделска икономия от 6.02.1919 г., извънреден професор при същата катедра от 16 февруари 1923 до 9 юни 1923 г., частен хоноруван доцент от 13 октомври 1923 г., хоноруван професор от 13 декември 1924 до 13 май 1927 г., редовен професор, титуляр на Катедрата по земеделска икономия от 1 юни 1927 г.

Създател на Агрономо-лесовъдния факултет.

Декан на Агрономо-лесовъдния факултет през учебните 1921–1922, 1922–1923, 1927–1928, 1928–1929, 1929–1930, 1930–1931, 1937–1938 и 1938–1939 г.

Ректор на Университета през учебната 1939–1940 г.

Курсове в Университета:

Земеделска икономия – обща част и организация на земеделското стопанство; Земеделска таксация; Земеделско сметководство; Земеделско кооперативно дело; Обществена агрономия.

Основни трудове:

Експортни и импортни райони на някои земеделски произведения в България. С., 1927; Използването на труда и работния добитък в няколко земеделски стопанства в България. С., 1927; Организационна структура на българското земеделско стопанство. Год. агр. лес., XIV, 1935–1936, кн. 1, 391–432; Земеделска икономия. С., 1939, Универс. библ. № 206.

Министър на земеделието и държавните имоти от 9 юни 1923 до 4 януари 1926 г.

Народен представител от 9 декември 1923 до 9 май 1934 г.
Министър на народното просвещение от 19 май 1934 до 21 февруари 1935 г.
Министър на народното стопанство от 21 февруари 1935 до 21 април 1935 г.
Дописен член на Българската академия на науките (1935), редовен член (1941).

Член на The American Farm Association.
Председател на българската група на аграр-икономистите.
Дописен член на Славянския институт в гр. Прага.
Ректорската му реч от 8.12.1939 г. е посветена на интензивността на производството в земеделското стопанство. (Год. на Соф. у-т, офиц. дел, 1938–1939).
Починал на 22 ноември 1948 г.

АКАД. ПРОФ. Д-Р ПРОТОПРЕСВИТЕР СТЕФАН ЦАНКОВ

35. Ректор

53 мандат (1940–1941)

Роден на 4 юли (ст.ст.) 1881 г. в гр. Горна Оряховица. Завършва богословското училище в гр. Самоков през 1899 г. Следва богословие в Богословския факултет в Черновиц, Австрия (1900–1905) и право в университета в Цюрих, Швейцария (1915–1918). Доктор по богословие на Черновицкия университет от 1905 г. и доктор по право на Цюрихския университет от 1918 г.

Създател на Богословския факултет. Редовен професор, титуляр на Катедрата по църковно право (с устройство и управление на Българската православна църква и с българско брачно право) от 1 февруари 1923 г.

Почетен доктор по богословие на Атинския университет (1936), на Оксфордския университет (1937) и на Берлинския университет (1940).

Декан на Богословския факултет през учебните 1922–1923, 1923–1924 и 1938–1939 г.

Ректор на Университета през учебната 1940–1941 г.

Курсове в Университета:

Църковно право; Устройство и управление на Българската православна църква; Българско брачно право; Държава и църква; Църквата.

Основни трудове:

Българската православна църква от Освобождението до настояще време. Год. богосл., XVI, 1938–1939, 1–372; Екзархът глава ли е на Българската църква? Каноническа студия. Църк. Вестник, 1911, № 1–6, 8, 10–12 и 19–23; Die Verfassung der bulgarischen orthodoxen Kirche. Zurich, 1918; Das orthodoxe Christentum des Ostens. Sein Wesen und seine gegenwartige Gestalt. Berlin, 1928. Превод на англ. и чешки, 1929, 1931. Die Verwaltung der bulgarischen orthodoxen Kirche. Halle, 1920; Nation, Staat, Welt und Kirche im orthodoxen Osten. Год. богосл. XIV, 1936–1937, 1–111, Първа глава, преведена на английски. London, 1937.

Дописен член (1924) и действителен член (1931) на Българската академия на науките.

Ръкоположен за духовно лице (дякон и свещеник) през 1908 г. Произведен за Протопресвитер през 1920 г.

Предстоятел на храм-паметника "Св.Александър Невски" в София от 1926 г.

Международен секретар за православния изток на Всемирния съюз за международно приятелство чрез църквите от 1935 г.

Член на управителните тела на Международната християнска организация за практическо (социалноетично) християнство (*Life and Work*) и на Международната християнска организация за единство на църквите (*Faith and Order*).

Починал на 20 март 1965 г.

АКАД. ПРОФ. Д-Р СТЕФАН АНГЕЛОВ

36. Ректор

54 мандат (1941–1942)

Роден на 28 февруари 1878 г. в гр. Котел. Завършва Средното земеделско училище в гр. Русе през 1895 г. Следва ветеринарна медицина във Висшето ветеринарно училище в Берлин, което завършва през 1901 г. Доктор по ветеринарна медицина на Гисенския университет, Германия от 1908 г.

Основател на Ветеринарно-медицинския факултет. Редовен професор, титуляр на катедрата по заразни болести, бактериология и серология от 11 май 1923 г. От 1906 до 1908 г. специализира бактериология в Института "Robert Koch", Берлин, в Имперския хигиеничен институт (Kaiserliches Gesundheitsamt) в Берлин и в Института за експериментална терапия на Paul Ehrlich във Франкфурт на Майн, Германия.

Почетен доктор на Висшето ветеринарно училище, трансформирано във Ветеринарно-медицински факултет при Берлинския университет, от 1933 г.

Директор на Централния ветеринарно-бактериологичен институт в София (1908–1923).

Декан на Ветеринарно-медицинския факултет през учебните 1923–1924, 1924–1925, 1928–1929, 1931–1932 и 1934–1935 г.

Ректор на Университета през учебната 1941–1942 г.

Извънреден член на БАН (1943), академик (1947).

Курсове в Университета:

Бактериология и серология; Заразни болести; Паразитология; Ветеринарна медицина за студенти агрономи.

Основни трудове:

Чумата по рогатия добитък и борбата против нея. От д-р Ст. Ангелов, д-р В. Марков и д-р Гр. Диков. 1914; Резултати от овинацията и опити със сенсibiliзиран вирус при шарката у овците. Год. ветеринар. мед., 1924, 169–192; Противотурбекулозната вакцинация по метода на Calmette и Guerin и приложимостта ѝ като профилактична мярка с говеждата туберкулоза в България. Съавт. Год. ветер. мед. 1930; Опит за активно имунизирание против болестта сап. Съавт. Год. ветер. мед. 1934, 309–418; Принос към въпроса за добиване на преципитинни серуми, употребими при серодиагнозата на антракса. Съавт. Год.

ветер. мед. 1934, 135–143. Множество статии по бактериология, серология и заразни болести, както и сътрудничество в чуждестранни издания.

Починал на 1 октомври 1964 г.

ЧЛЕН-КОР. ПРОФ. Д-Р ДИМИТЪР КАЦАРОВ

37. Ректор

55 мандат (1942–1943)

Роден на 14/17 януари 1881 г. в гр. Ботевград (Орхание). Завършва Военното училище в София (пълен курс) през 1900 г. Следва философия и педагогия в Женева, Швейцария (1904–1909), където завършва висшето си образование. Доктор по философия на Женевския университет от 1910 г. Асистент по психология в Женевския университет (1907–1910).

Асистент по педагогия в Историко-филологическия факултет на Софийския университет от 15 октомври 1910 г. Редовен доцент при същата катедра от 1 май 1920 г. Извънреден професор от 12 февруари 1923 г. Редовен професор, титуляр на Катедрата по обща педагогия, от 14 май 1930 г. Член-кореспондент на БАН (1947).

Декаан на Историко-филологическия факултет през учебните 1928–1929 и 1938–1939 г.

Ректор на Университета през учебната 1942–1943 г.

Курсове в Университета:

Теория на образованието (обща педагогия); Експериментална педагогия; Опитна детска психология; Педология (наука за детето); Лечебна педагогия; Професионална ориентировка; История на педагогията и на образованието; Съвременна педагогическа мисъл; Философия на образованието.

Основни трудове:

Корелация между училищните способности на децата. Год. ист. фил., X–XI (1913–1914 и 1914–1915); Професия и професионално образование. Социално-педагогическа студия. *Библ. Наука за всички* № 10. С., 1922; Педагогически перспективи. Год. ист. фил. 1926, 1–90; Опитното изследване в педагогията. Опитна педагогия. С., 1947; Развитие на детето. Телесно и душевно. Кн. 1. Развитие на средното (масово) дете. С., 1947; Теория на образованието. Обща педагогия. С., 1947 и други.

Редактор на сп. *Свободно възпитание* от 1922 г.

Отличия:

Орден *Кирил и Методий* I ст. (1956).

Починал на 6 февруари 1960 г.

АКАД. ПРОФ. Д-Р ЛЮБОМИР ЧАКАЛОВ

38. Ректор

56 мандат (1943–1944)

Роден на 6 февруари (ст. ст.) 1886 г. в гр. Самоков. Завършва Пловдивската мъжка гимназия през 1904 г. Следва математика и физика в Софийския университет (1904–1908), който завършва, като летния семестър на 1907 и зимния 1907–1908 г. прекарва в Загреб и Белград. Специализира в Лайпциг и Гьотинген (през учебните 1910–1911 и 1911–1912 г. и в Париж и Неапол през учебната 1924–1925 г. Доктор на Неаполския университет от 1925 г.

Като учител в Първа мъжка гимназия командирован за асистент по математика в Университета (10 септември 1908–31 декември с. г.). Редовен асистент по математика в Университета от 1 януари 1909 г. Редовен доцент при Катедрата по висш анализ от 1 октомври 1914 г. Извънреден професор при същата катедра от 14 октомври 1919 г. Редовен професор, титуляр на Катедрата по висш анализ, от 1 април 1922 г.

Декан на Физико-математическия факултет през учебната 1923–1924 г.

Ректор на Университета през учебната 1943–1944 г.

Действителен член на БАН (1930). Председател на Природо-математическия клон на БАН (1936–1937). Ковчезник на БАН (1939–1947). Дописен член на Кралската чешка академия на науките, на Географското дружество в Лима и на Варшавската академия на науките. Член на Берлинското математическо дружество и на Сдружението на немските математици.

Курсове в Университета:

Теория на функциите; Диференциални уравнения; Вариационно смятане; Избрани въпроси от елементарната математика; Елиптични функции; Тригонометрични редове;

Времени: Диференциално и интегрално смятане; Висша алгебра; Аналитична геометрия; Дескриптивна геометрия.

Основни трудове:

Увод в теорията на аналитичните функции. С., 1931, *Унив. библ.* № 83, 1952, 1957, 1972, 1975; Съчинения. Т. 1–2; 1982–1983 и множество статии на български и чужди езици.

Учебници:

Теория на диференциалните уравнения. С., 1945; Увод в теорията на диференциалните уравнения. С., 1961.

Починал на 11 септември 1963 г.

ПРОФ. Д-Р ДИМИТЪР СИЛЯНОВСКИ

39. Ректор

57 мандат (1944)

Роден на 25 октомври (ст. ст.) 1892 г. в гр. Крушово, Македония. Завършва Първа Софийска мъжка гимназия – класически отдел – през 1910 г. Следва правни и държавни науки в Софийския университет (1912–1915). Работи в Софийския

търговски съд. Изучава съдоустройството и съдопроизводството в Германия и Австрия през 1925 г.

Редовен доцент при Катедрата по гражданско съдопроизводство от 1 август 1928 г. Извънреден професор при същата катедра от 22 февруари 1932 г. Редовен професор, титуляр на Катедрата по гражданско съдопроизводство от 16 юни 1934 г.

Декан на Юридическия факултет през учебните 1932–1933 г.

Ректор на Университета през 1944 г.

Курсове в Университета:

Гражданско съдопроизводство; Предпазен конкордат.

Основни трудове:

Абсолютна нищожност на съдебните решения. С., 1928, Хабилизационен труд; Изменение на иска. Правно-догматична студия. Год. юридич., XXVII, 1931–1932, 1–112; Материалната законна сила в гражданския процес. Год. юридич., XXIX, 1933–1934, 1–116; Същност и съдържание на заложеното право върху вземания. С., 1926; Гражданско съдопроизводство. Част I. С., без год.; Частични иски и тяхната допустимост. С., 1941; Изясняване фактическата страна спора и гражданския процес. С., 1961 и множество студии и статии.

Председател на Македонския научен институт януари 1945–ноември 1945.

Участва в научната комисия при Съюза на македонските културно-просветни дружества.

Умира на 14 юли 1971 г. в София.

АКАД. ПРОФ. Д-Р ДИМИТЪР ОРАХОВАЦ

40. Ректор

58 мандат (1945–1947)

Роден на 28 септември (ст. ст.) 1892 г. в гр. Ловеч. Завършва Първа софийска мъжка гимназия – класически отдел – през 1909 г. Следва медицина в Мюнхен, където завършва през 1920 г. Специализира със стипендия от Рокфелеровата фондация година и половина (1924–1925) във физиологичната лаборатория на Кембриджския университет, Англия.

Асистент във Вътрешната клиника на Медицинския факултет на Софийския университет от 16 юли 1921 г. Асистент в Института по физиологична химия от 1 януари 1924 г. Просектор в същия институт от 29 юни 1926 г. Извънреден професор при същата катедра от 16 юли 1931 г.

Декан на Медицинския факултет през учебните 1932–1933, 1933–1934 и 1939–1940 г.

Ректор на Университета през 1945–1947 г.

Редовен член на БАН (1946). Научен секретар на БАН (1949–1953).

Курсове в Университета:

Физиология на човека; Физиология на централната нервна система; Физиология (за студенти ветеринари); Физиология, анатомия и хигиена на човека (за студенти естественици).

Основни трудове:

Принос към функциите на далака. Год. медиц., V, (1925–1926), 247–266 (Хабилитационен труд); Принос към въпроса за регулацията на реакцията на кръвта. Год. медиц., X, (1930–1931), 75–108; Върху значението на съсъдодвигателните центрове в продълговатия мозък за поддържането на кръвното налягане. Год. медиц., X (1930–1931), 207–218; Значение на сърдечната дейност за регулиране на кръвното налягане, Лекарски преглед, 1939, кн. 4 (заедно с Т. Ватев); *Über die Bedeutung der Vasomotorischen Zentren für den Blutdruck und die Koordination einzelner Gefassgebiete*. Год. медиц., XVIII (1938–1939), 213–237.

Починал на 28 ноември 1963 г.

АКАД. ПРОФ. ГЕОРГИ НАДЖАКОВ

41. Ректор

59 мандат (1947–1949)

60 мандат (1949–1951)

Роден на 26 декември (8 януари) 1896 (1897) в гр. Дупница. Завършва гимназия в София през 1915 г. и единствен получава дипломата си с пълно отличие от министъра на просвещението на тържество в Народния театър. Следва физика и математика в Софийския университет, където завършва през 1920 г. Специализира в Париж през учебната 1925–1926 г. по физика в лабораторията на P. Langevin и по методите на радиоактивните измервания в лабораторията на мадам Кюри.

Асистент в института по физика във Физико-математическия факултет на Софийския университет от 1 юли 1921 г. Доцент при Катедрата по опитна физика от 21 юни 1927 г. Извънреден професор при същата катедра от 28 март 1932 г. Редовен професор, титуляр на Катедрата по опитна физика от 10 декември 1937 г. Директор на Физическия институт на Университета от 1937 г. Член-кореспондент на Гьотингенската академия на науките от 1939 г.

Курсове в Университета:

Опитна физика (до 1938 г. за естественици, лесовъди, медици, агрономи и ветеринари, след 1938 г. за физици, математици, химици и фармацевти); Физически основи на електротехниката (за физици, математици и химици).

Декан на Физико-математическия факултет (1939 и 1943–1947). Отговаря за евакуацията на Университетската печатница в с. Чурек, под Витиня през 1944 г.

Ректор на Университета (1947–1951).

Академик от 1945 г. и подпредседател на БАН. Създател и ръководител на Физическия институт при БАН през 1946 г.

През 1955 г. по инициатива на акад. Г. Наджакков във Физическия институт при БАН е прехвърлена от ФМФ на Университета като старши научен сътрудник Е. Карамихайлова, с което се слага началото на лаборатория по радиоактивност и радиометрия.

Представител на България в Обединения институт за ядрени изследвания в гр. Дубна край Москва (1956–1970) и член на неговия международен научен съвет до 1972 г. Чуждестранен член на Академията на науките на СССР от 1958 г.

Участник в световното движение за защита на мира още от самото му зараждане през август 1948 г. във Вроцлав, Полша, член на Световния съвет на мира (Париж, 1950), негов почетен председател от 1977 г.

Носител на четири ордена *Георги Димитров*, на два ордена *Народна република България*, първа степен, на орден *Кирил и Методий*, първа степен, на званието *Герой на социалистическия труд*, на златния медал *Фредерик Жолио-Кюри*, на златния медал за заслуги на република Австрия и други български и международни знаци за отличие.

Основни трудове:

Фотоелектрична проводимост в твърди диелектрици и външен фотоелектричен ефект. *Част Първа и Втора. Год. физ. мат. (1925–1926), № 1, 61–103 и (1926–1927), № 1, 48–80; Към методите за определяне константите и капацитета на един торзионен електрометър. Год. физ. мат., (1930–1931), № 1, 235–292; Към теорията на латентния образ. Год. физ. мат. (1936–1937), № 1, 433–448 и много други. Приносите на акад. Г. Наджакон са свързани с разработването на високочестотни методи на изследване на вътрешния фотоелектричен ефект при широкозонни полупроводници, в областта на електростатичната електрометрия, на фотоелектретното състояние в света, на нови експериментални методи във физиката на повърхностните явления и пр.*

Починал на 24 февруари 1981 г. на 84-годишна възраст в гр. София.

АКАД. ПРОФ. Д-Р ВЛАДИМИР ГЕОРГИЕВ

42. Ректор

61 мандат (1951–1953)

62 мандат (1953–1956)

Роден на 3/16 февруари 1908 г. в с. Габаре, Врачански окръг. Завършва гимназия – класически отдел – във Варна през 1926 г. Следва класическа филология в Софийския университет от 1926 до 1930 г., когато завършва.

Специализира езиковедие във Виена през учебната 1933–1934 г. Доктор на Виенския университет от 1934 г.

Асистент по класическа филология в Софийския университет от 3 юли 1931 г. Едновременно от 19 ноември 1936 г. частен хоноруван доцент при Катедрата по латинска филология. Доцент от 1941 г. Извънреден професор от 1945 г. Професор от 1948 г.

Член-кореспондент на БАН (1945). Академик (1952).

Заслужил деец на културата (1963).

Ръководител на Катедрата по общо и сравнително езиковедие в Софийския университет (1948–1974).

Области на основните научни интереси:

Общо и сравнителноисторическо езиковедие; Етимология и ономастика; Индоевропейска; Предгръцки и гръцки език; Етрускология; Микенология; Тракология; Хетология; Балканско езиковедие; Славистика; Българистика; Актуални въпроси на съвременното езиковедие.

Курсове в Университета:

Фонетика на латинския език; Морфология на латинския език; Историческа морфология на латинския език; История на въпроса за предгръцкото население; Историческа фонетика на латинския език; История на гръцкия език; История на латинския език; История на римската литература; История и сравнителна морфология на гръцкия и латинския език; История на гръцката литература; Езикознание (1948–1974); Фонетика и морфология на латинския език; История на гръцката култура; Гръцки епиграфии; Гръцки език и граматика; Гръцки синтаксис; Историческа граматика на гръцкия език; Увод в езикознанието (1953–1974); Общо езикознание (1954–1974).

Спецкурсове:

Индоевропейско сравнително езикознание (1956–1974); Съвременно езикознание (1965–1967); Актуални проблеми на съвременното общо езикознание (1968–1974).

Четени курсове и изнасяни лекции в университетите в: Белград, Берлин, Бон, Будапеща, Букурещ, Варшава, Виена, Гьотинген, Кеймбридж, Киев, Клермон-Феран, Клуж, Краков, Кьорн, Лондон, Лувен, Марбург, Москва, Мюнхен, Париж, Прага, Рим, Столкхолм, Страсбург, Упсала, Флоренция, Франкфурт на Майн, Хале/Зале, Хелзинки.

Основни трудове:

Проблеми минойского языка. С., 1953; Въпроси на българската етимология. С., 1958; Българската етимология и ономастика. С., 1960. Вокалната система в разволя на славянските езици. С., 1964; Основни проблеми на славянската диахронна морфология. С., 1969; Дешифрирането на етруския език. С., 1971; Траките и техният език. С., 1977; Проблеми на българския език. С., 1985. Множество още изследвания, речници и учебници самостоятелно и в съавторство.

Декан на Историко-филологическия факултет (1947–1948).

Зам.-ректор на Софийския университет (1948–1951).

Ректор на Университета (1951–1956).

Директор на Института за български език при БАН (1951–1957).

Секретар на Отделението за езикознание, литературознание и идикустоводнение при БАН (1956–1963).

Зам.-председател на БАН (1959–1972).

Директор на Единния център за език и литература при БАН (1972–1986).

Председател на Националния комитет на славистите (1956–1986), на националния комитет за класически езици (1957–1986), на Националния комитет по балканистика (1962–1986).

Зам.-председател на Националния комитет за защита на мира (1973–1986).

Почетен доктор на Хумболтовия университет, Берлин, (1960), на Карловия университет, Прага, (1968), на Киевския университет (1983). Златен доктор на Виенския университет (1983). Почетен доктор на Угро-финското общество в Хелзинки (1961). Член-кореспондент на Парижката академия на науките (1965), на Саксонската академия на науките, Лайпциг (1968), на Белгийската академия на науките (1971), на Атинската академия на науките (1977).

Председател на Международния комитет за класически изследвания (1959–1964), на Международния комитет на славистите (1960–1965) и зам.-председател (1983–1986). Зам.-председател на Международния комитет за Югоизточна Европа

(1962–1965), негов председател (1965–1967) и почетен председател (1967–1986). Член на Международния комитет по ономастика (1947–1986), на Международния комитет на лингвистите, на Управителния съвет на Индогерманското дружество, на Бюрото на Управителния съвет на Международния комитет по микенология, на Парижкото лингвистично дружество и др. Член на БКП (1945).

Отличия:

Лауреат на Димитровска награда 1951, 1969; ордени *Кирил и Методий* I ст. 1957, 1963; *Народна република България* I ст. 1959; *Георги Димитров* 1968, 1969, 1978 – два пъти; *Академична палма* за заслуги към френската култура 1980, награда *Паусий Хилендарски* 1986 и др.

Починал на 14 юли 1986 г. в София.

АКАД. ПРОФ. Д-Р ДАКИ ЙОРДАНОВ

43. Ректор

63 мандат (1956–1958)

64 мандат (1958–1960)

65 мандат (1960–1962)

Роден на 1 септември 1893 г. в град Омуртаг, Търговишко. Първоначално учи в родния си град, завършва двегодишното практическо земеделско училище в гр. Шумен, след което завършва гимназия в Шумен.

През 1914–1921 г. следва естествени науки в Софийския университет. Участва в Балканската и Първата световна война.

От ноември 1922 г. постъпва като асистент по ботаника във Физико-математическия факултет на Университета.

Член-основател на Българското ботаническо дружество и негов секретар от 1923 до 1944 г.

Специализира в Института по физиология на растенията в Берлинския университет (1926–1927). Защитава докторска дисертация в Софийския университет през 1935 г. Частен доцент при Катедрата по специална ботаника от 14 април 1939 г. Доцент (1944). Извънреден професор (1945). Професор (1951). Хоноруван професор (1970–1973). Член-кореспондент на БАН (1945). Академик (1947).

Курсове в Университета:

Фитопалеонтология; Растителна екология; Ботаника; Систематика на растенията и растителна география; Геоботаника с основи на екологията; Палеоботаника; Систематика на низшите растения; Систематика на висшите растения; Морфология на растенията; Екология.

Основни трудове:

Върху фитогеографията на Западна Стара планина. Год. физ. мат., XX (1923–1924), № 1, 1–104; Фитогеографски изучавания на блатата в България във връзка с висшата им растителност. I част – вътрешни блатата. Год. физ. мат., XXVII, (1930–1931), № 3, 75–156; Topografische Flora von Bulgarien. Engler's Botanische Jahrbucher, Bd. LXIV, (1931–1932), 388–536; Der Einfluss der Narkotisierung auf die Entwicklung einiger Arten der Hymenomycetengattung Coprinus. Osterreichische

botan. Zeitschrift, Bd. 81. 1932, 167–193; Studies upon the pliocene Flora of the Plain of Sofia (Bulgaria). Сборн. Бълг. акад., 1935, 1–150. Съавт.; Botanische Studien auf dem Thessalischen Olimp. Год. физ. мат., XXXIV, (1937–1938), № 3, 147–249. Съавт.; Върху разпространението на степната растителност в България. Дисертация. Сборн. Бълг. акад., XXXII, 1936, 1–105; Растителните отношения в българските части на Странджа-планина, Год. физ. мат., XXXIV, (1937–1938), № 3, 409–476 и XXXV, (1938–1939), № 3, 1–90; Фитотерапия. Лечение с билки. С., 1963; Гъбите в България. Определител на най-разпространените и отровни гъби. С., БАН, 1978; Растителност на водоемите в България. Екология, охрана и стопанско значение. С., БАН, 1981.

Декан на Физико-математическия факултет (1947–1950).

Последователно зам.-ректор на Университета по научно-изследователската работа (1950–1956) и Ректор на Софийския университет (1956–1962).

Директор на Института по ботаника с ботаническа градина при БАН (1962–1973).

Даки Йорданов е председател на Българското природоизпитателно дружество от 1944 г. до смъртта му (1978), на Българското ботаническо дружество (1965–1978) и Директор на обществени начала на Ботаническата градина в гр. Балчик (1955–1978).

Отличия:

Народен деятел на науката (1963). Герой на социалистическия труд (1973).

Лауреат на Димитровска награда II ст. (1950). Ордени: *За гражданска заслуга* IV ст. (1939) и III ст. (1946); *9 септември* I ст. (1945, 1959); *Кирил и Методий* I ст. (1957, 1963); *Георги Димитров* (1963, 1968).

Под негово ръководство се провежда Първата международна среща – симпозиум по картиране на флората на България и на Балканския полуостров (София, 1976). В спомените на съвременниците той остава като символ на българската ботаническата наука.

Починал на 5 април 1978 г.

АКАД. ПРОФ. ДИМИТЪР КОСЕВ

44. Ректор

66 мандат (1962–1964)

67 мандат (1964–1966)

68 мандат (1966–1968)

Роден на 24 декември 1903 / 5 януари 1904 г. в с. Грозден, Бургаска област. През 1924 г. записва специалност история в Историко-филологическия факултет на университета. След атентата в църквата “Св. Крал” е арестуван и осъден на затвор, откъдето излиза по силата на Закона за амнистия в 1926 г. През есента на същата година се записва отново студент по история в Софийския университет. По предложение на проф. Бицилли се явява на конкурс и заминава на едногодишна специализация по нова история във Варшавския университет. След завръщането си работи като гимназиален учител в Златица, Дупница и VI софийска мъжка гимназия.

Асистент по българска история в Историко-филологическия факултет от 1945 г. Доцент от 1947 г. и професор от 1950 г. Ръководител на Катедрата по нова и най-нова история на България (1950–1972).

Директор на Института за история при БАН (1950–1962). Член-кореспондент на БАН (1952). Академик (1961).

Ректор на Софийския университет (1962–1968).

Заместник-председател на БАН (1973–1982),

Възстановител и председател на Българското историческо дружество (1965–1994).

Народен представител в няколко народни събрания (1971–1989).

Председател на Главната редакция на многотомната История на България.

Основните научни изследвания и преподавателската дейност на акад. Д. Косев са посветени на новата българска история, на проблемите на Българското възраждане и национално-освободителното движение.

Основни трудове: Мисли върху въстанието на полския народ (1863–1864). – В: Полско-бълг. преглед, 1934, № 4, 81–100; Просветното движение в България през първата половина на XIX в. – В: Истор. Преглед, 1945, № 2, 172–192; Обща история. Учебник за 6 гимназиален клас. Съавт. 1946; Лекции по нова българска история. С., 1951; История на България в 3 т. Съавт. Т. 2, С., 1962, С., 1964; Международното значение на Септемврийското въстание. С., 1964; Основни етапи на българската историческа наука след Втората световна война. Съавт. С., 1971; Септемврийското въстание 1923 г. 2 изд. С., 1973; Русия, Франция и българското освободително движение (1860–1869). С., 1978; Петко Р. Славейков. Обществена и политическа дейност. 2 изд. С., 1986; Външната политика на България при управлението на Андрей Ляпчев. 1926–1931. С., 1995.

Отличия:

Лауреат на Димитровска награда (1966); Ордени: *За участие в Септемврийското въстание 1923* (1957); *Кирил и Методий II ст.* (1957), *I ст.* (1963); *Червено знаме на труда* (1959); *Народна република България I ст.* (1964); *Георги Димитров* (1973); медали: *Отечествена война 1944–1945* (1945); *25 години народна власт* (1969); *90 години от рождението на Георги Димитров* (1972); *Франтишек Палацки* златен (ЧССР, 1974); *100 години от Освобождението на България от османско робство 1878–1978* (1978); почетен знак на столицата (1978) и други.

Починал на 15 октомври 1996 г. в София.

АКАД. ПРОФ. ПАНТЕЛЕЙ ЗАРЕВ

45. Ректор

69 мандат (1968–1972)

Роден на 11 ноември 1911 г. в гр. Видин под името П. Йорданов Пантев. Фамилията Зарев е негов псевдоним. Завършва философия в Историко-филологическия факултет на Софийския университет през 1941 г. Участник в антифашистката борба, за което е осъден на тъмничен затвор (1935–1936). Член на БКП от 1932 г., а на ЦК на БКП от 1966 г.

Печата за пръв път през 1934 г. във в. *РЛФ*.

Доцент по теория на литературата в Софийския университет от 1947 г. Професор (1950–1972). Ръководител на Катедрата по теория на литературата в Историко-филологическия факултет на Софийския университет (1947–1972).

Ректор на Софийския университет (1968–1972).

Области на основните научни интереси:

Литературна теория, литературна история и критика.

Курсове в Университета:

Теория на литературата (1947–1974).

Член-кореспондент (1951), академик (1967). Секретар на Отделението за езикознание, литературознание и изкуствознание при БАН (1963–1968). Зам.-председател на БАН (1968–1988).

Председател на Съюза на българските писатели (1972–1979). Главен редактор на сп. *Литературна мисъл* от 1956 г.

Член на Държавния съвет на НРБ от 1979 г. Народен представител в VI и VII Народно събрание.

Председател на Дружеството на филолозите българисти от 1984 г.

Основни трудове:

Характер на Възраждането. С., 1939. 3 доп. издания 1945, 1946; Литературата като познание. С., 1945; Българското възраждане и развитието на национал-освободителните борби. С., 1949; Проблеми на развитието на българската литература. С., 1949; Българската литература. С., 1950; Стил и художественост. С., 1958; Панорама на българската литература. Т. 1, 2. С., 1966–1967; Преобразена литература. С., 1969; Структурализъм, литературознание и естетически идеал. С., 1969; Народопсихология и литература. С., 1970; Съвременност и наследство. С., 1977; Теория на литературата. В два тома. С., 1979–1981. В три тома. С., 1981; Българска народопсихология и художествена литература. С., 1983; Теория, психология и техника на стила. С., 1984; Съвременна чувствителност. С., 1986 и множество монографии за български писатели, очерци, теоретични студии и статии.

Отличия:

Лауреат на Димитровска награда (1950, 1969); ордени *9 септември* 1944 (1946, 1959); *Георги Димитров* (1971, 1981); *Кирил и Методий*; медали: *100 години от Освобождението на България от османско робство 1878–1978*, (1978); *1300 години България*, (1981); Почетен медал на Университета, (1981); Почетен знак на БАН, (1981) и др.

Починал на 18 февруари 1997 г.

АКАД. ПРОФ. ХРИСТО ХРИСТОВ

46. Ректор

70 мандат (1972–1973)

Роден на 12 юни 1915 г. в гр. Варна. Учи гимназия във Варна и Разград, която завършва с отличен успех. С отличен успех завършва и висшето си образование по физика през 1938 г. във Физико-математическия факултет на

Софийския университет. Като изявен студент е изпратен на специализация в Сорбоната (Париж, Франция), прекъсната поради избухването на Втората световна война, а през 1956-1957 г. специализира в Московския държавен университет.

Асистент в Катедрата по специална (атомна) физика, метеорология и геофизика към Физико-математическия факултет на Софийския университет от 1942 г., доцент – от 1947 г., професор по теоретична физика – от 1951 г.

Член-кореспондент на БАН от 1952, академик от 1961 г.

В продължение на почти 40 години е титуляр на курса по математически методи на физиката, а над 30 години чете курса по електродинамика – една от основите на теоретичната физика, както и курс по теория на елементарните частици.

Ръководител на Катедрата по атомна физика (1958–1965).

Декан на Физико-математическия факултет (1958–1960).

Зам.-ректор (1960–962) и Ректор на Софийския университет (1972–1974).

Автор е на многобройни публикации в областта на теоретичната физика и математиката.

Учебници:

Лекции по математични методи на физиката. С., 1951, 2 изд. 1967; Електродинамика. С., 1954; Математични методи на физиката. Лекции. С., 1961.

Зам.-директор на Обединения институт за ядрени изследвания в Дубна (СССР, 1968–1970).

Заместник-председател на БАН (1973–1977).

През 80-те години на ХХ в. е директор на Института за ядрени изследвания и ядрена енергетика при БАН и председател на централното ръководство на Дружеството на физиците в България.

Носител е на високи държавни награди като народен деятел на науката, лауреат на Димитровска награда (1952), ордени *Народна република България* I (1970) и III степен (1960), *Кирил и Методий* I степен, на медалите *1300 години България* и др.

Умира на 20 март 1990 г. в София.

Личният архив на акад. Христо Я. Христов е дарен на СУ “Св. Климент Охридски” от наследниците му – проф. Евгени Христов и ст.н.с. Екатерина Христова със Свидетелство за дарение № 145/15.06.2007г. Документите са добре запазени. Заведени са в Университетския архив под фонд № 19. Фондът съдържа 61 документа, групирани в 57 архивни единици.

АКАД. ПРОФ. ДМН БЛАГОВЕСТ СЕНДОВ

47. Ректор

71 мандат (1973 – 1975)

72 мандат (1975 – 1979)

Роден на 8 февруари 1932 г. в гр. Асеновград. Завършва математика във Физико-математическия факултет на Софийския университет през 1956 г. Специализира изчислителна математика в Московския държавен университет (1960–1961) и в Лондонския университет (1968).

Асистент в Софийския университет (1958). Старши математик (1961).
Доцент (1963). Професор (1968).

Доктор по математика от 1964 г с дисертационен труд на тема:
Апроксимиране на функции и точкови множества относно едно разстояние от хаусдорфовски тип.

Доктор на физико-математическите науки с дисертация на тема:
Апроксимация относително хаусдорфова разстояние. Москва. АН СССР.
Математический институт им. В. А. Стеклова. 1967.

Ръководител на Катедрата по изчислителна математика в Математическия факултет (1968–1970). Ръководител на секторите: Теория на управлението и операционните изследвания (1972–1978), Математическо образование (1981–1983), Математическо моделиране (от 1971) към Единния център по математика и механика.

Декан на Факултета по математика и механика (1970–1973).

Ректор на Университета (1973–1979).

Области на основните научни интереси:

Теория на апроксимациите – хаусдорфова метрика и приближения;
Апроксимиране на равнинните точкови съвкупности с полиномиални криви;
Математически анализ – параметрично апроксимиране; Теория на сегментния анализ;
Теория на програмирането, числените методи и математическо моделиране;
Математически модели в биологията; Математическо образование и образователна система.

Курсове в Университета:

Изчислителна математика и математически машини (1960–1962); Числени методи на диференциалните уравнения (1960–1962); Теория на информацията (1960–1965); Електронни сметачни машини и програмиране (1961–1966). Числени методи I. II.(от 1962); Линеино програмиране (1965–1966); Числени методи и сметачни машини (1966–1969); Математическо обезпечаване на автоматичните сметачни машини (1967–1968); Практикум по програмиране (1967–1968); Програмиране на автоматични сметачни машини 1967–1968; Теория на автоматичните сметачни машини (1967–1969). Приближено смятане (1967–1971); Математическо оптимизиране (1968–1969);

В Московския държавен университет: Математически модели в биологията (1978);

Член-кореспондент на БАН (1974). Академик (1981). Заслужил деец на науката (1984).

Председател на БАН (1988–1991).

Почетен доктор на Московския държавен университет (1975).

Зам.-директор на Института по математика с Изчислителен център при БАН (1970–1973). Зам.-председател и Главен научен секретар на БАН (от 1980). Председател на Комитета за наука (от 1986). Зам.-председател на Комитета за духовно развитие (от 1986). Народен представител в VI–IX Народно събрание. Председател на Народното събрание (1995–1997) и Зам.-председател на Народното събрание (1997–2004).

Кандидат за Президент на Република България по време на изборите през 1992 г.

Член на Националния комитет по математика, на СНРБ, на Съюза на математиците в България.

Зам.-председател на Световния съвет на мира (от 1980).

Зам.-председател на Международната федерация за обработка на информацията (от 1984).

Почетен председател на Международната асоциация на университетите (от 1985).

Зам.-председател на Балканския математически съюз.

Член на Американското математическо дружество и на Британското компютърно дружество.

Посланик на Република България в Япония от 2004 г.

Основни трудове:

Машины – помощници на човешкия ум. С., 1963; Електронни сметачни машини. С описание и инструкция за “програмиране на Минск-2”. Съавт. С., 1966; Изчислителна математика – стара и нова. С., 1973; Хаусдорфовые приближения. С., 1979; Усреднени модули на гладкост. Съавт. С., 1983; Обзор по паралелно смятане. Съавт. С., 1985.

Учебници:

Числени методи. Записки за студенти. С., 1970; Числени методи. Учебник за студентите от СУ ”Климент Охридски”. Ч. 1–2. Съавт. С., 1974, 1976–1978; Математически анализ. Учебник за студентите по матем. Съавт. С., 1979; Математически анализ. Съавт. М., 1979. Математика за биолози. Учебник за ВУЗ. Съавт. С., 1981.

Автор на множество студии и статии на български и чужди езици.

Отличия:

Лауреат на Димитровска награда (1969); ордени *Кирил и Методий* I ст. (1974); *Народна Република България* I ст. (1979, 1982);

АКАД. ПРОФ. ДИН ИЛЧО ДИМИТРОВ

48. Ректор

73 мандат (1979–1981)

Роден на 3 юни 1931 г. в гр. Дупница. Ученик в Дупница (1938–1941, 1944–1949) и в София (1941–1943). Следва в Софийския университет – специалност история (1949–1953).

Доктор по история от 1963 г. с дисертационен труд на тема: *Борбата на Либералната партия срещу режима на пълномощията* (1881–1884). Доктор на историческите науки от 1976 г. с докторат на тема: *Българо-италиански политически отношения* (1922–1943). Специализира във Франция (1966–1967, 1975, 1983), в Италия (1971–1972) и Англия (1976).

Редактор в изд. *Народна младеж* (1953–1959).

Асистент във Философско-историческия факултет на Софийския университет (1959–1970). Доцент (1970–1974). Професор по нова българска история от 1974 г.

Ръководител на Катедрата по история на България в Историческия факултет (1984–1993).

Основни курсове: История на държавните учреждения в България (1967–1973); История и организация на държавните учреждения и обществени организации (1973–1979); Проблеми на външната политика на буржоазна България (1978–1981); Социална и политическа структура на българското общество и външната политика на България през периода на капитализма 1878 – 1914 (от 1981); Великите сили и Балканите между двете световни войни (от 1981); Държавни и обществени институции в НРБ (от 1982).

Ректор на Софийския университет (1979–1981).

Зам.-директор на Единния център по история (1972–1977). Научен секретар на БАН (1977–1978). Чл.-кор. на БАН (1981–1989). Академик от 1989 г. Зам.-председател на БАН (1984–1988). Директор на Центъра по българистика (1984–1986). Министър на народната просвета (1986–1989). Министър на образованието, науката и технологиите (1995–1997).

Основни трудове:

Буржоазната опозиция в България (1939–1944). С., 1969, 251 с.; Князът, конституцията и народът. Из историята на политическите борби в България през първите години след Освобождението. С., 1972, 220 с.; Българо-италиански политически отношения (1922–1943). С., 1976, 472 с.; Българската демократична общественост, фашизмът и войната (1934–1939). С., 1976, 335 с.; България на Балканите и в Европа. 2 изд. С., 1983, 321 с.; Историята през погледа на очевидеца и изследвача. 1990, С., 231 с.; Богдан Филов. Дневник. (ред., съст., бел. и др.), С., 1990, 315 с.; Всичко тече... С., 2000, 767 с. и много други.

Отличия: орден *Народна република България* II ст.; *Кирил и Методий* II и I ст.; орден за заслуги (френски); почетен знак на София; почетен знак *св. Климент Охридски* със синя лента и др.

Починал на 11 март 2002 г. в гр. София.

АКАД. ПРОФ. ГЕОРГИ БЛИЗНАКОВ

49. Ректор

74 мандат (1981–1986)

Роден на 14 ноември 1920 г. в гр. Берковица. Средното си образование завършва във Варна, а висшето по химия – в Софийския университет “Св. Климент Охридски” (1943). През 1946 г. става асистент в Катедрата по неорганична и аналитична химия във Варненския университет. През 1949 г. е избран за асистент по физикохимия в Държавната политехника в София.

През 1952 г. преминава на работа като преподавател и ст. преподавател по физикохимия във Физико-математическия факултет на Софийския университет. Доцент (1954) и професор (1960).

Основни курсове:

Физикохимия (1950–1960); Неорганична химия (1960–1982); Кинетика и катализ (1968–1981); във Фармацевтичния факултет към Медицинска академия: Физикохимия (1954–1960).

Основни научни интереси:

Неорганична физикохимия, форми и растеж на кристалите, адсорбция, катализ, неорганичен синтез.

Основни трудове:

По въпроса на растежа на кристалите и влиянието на адсорбцията върху линейната скорост на кристализация. – В: Изв. БАН. Сер. Физ., 4, 1954, 135–146; Някои случаи за влияние на адсорбцията при кристализацията и разтворителя върху ориентираната кристализация (еритаксията). – В: Изв. БАН. Сер. Физ., 6, 1956, 301–314; Линеен модел на кристализация на стопилка, съдържаща разтворим примес. – В: Изв. Инст. Физикохим., 1, 1961, 5–24; Некоторые вопросы теории эпитаксии. – Рост кристаллов, 5, 1965, № 1, 64–73; Върху получаването на нестехиометрични молибденови нитриди. – В: Изв. Химия, 8, 1975, № 4, 614–620; и още множество публикации на български, руски, немски и английски език, самостоятелно и в съавторство.

От 1961 г. паралелно е директор на Института по обща и неорганична химия и ръководител на секция *Синтез, структура и реактивоспособност на неорганичните системи* при БАН.

Член–кореспондент на БАН (1967), зам.-председател на БАН (от 1976), главен секретар на БАН (от 1977). Академик (1979).

Ректор на Софийския университет (1981–1986).

Акад. Г. Близнаков е виден български учен с международна известност.

Член на Мексиканската инженерна академия, почетен член на Френското дружество за горива и газ, на Френското дружество за високи температури и изолатори, на Международния съвет по катализа, председател на Международния комитет по бора и боридите, вицепрезидент на КОПИСЕЕ (Постоянна конференция на инженерите от Югоизточна Европа) и др. Почетен доктор на университета *Сока*, Токио (1985), почетен професор на университета *Сан-Маркос*, Лима – Перу (1980).

Отличия:

Награждаван е с орден *Народна република България* – I ст., *Кирил и Методий* – I и II ст., медал *Климент Охридски*, Почетен знак на БАН *Марин Дринов* и др.

През 1971 г. е удостоен със званието *Лауреат на Димитровска награда*, през 1974 г. – *Заслужил деятел на науката*, а през 1981 г. – *Народен деятел на науката*.

Починал през 2004 г. в София.

ПРОФ. ДФН МИНЧО СЕМОВ

50. Ректор

75 мандат (1986–1989)

Роден на 12 юли 1935 г. в с. Тодорчета, Габровски окръг. Завършва средно образование в Априловската гимназия в Габрово (1948–1953). През 1958 г. се дипломира в специалност Философия при Философско-историческия факултет на Софийския университет. Специализира в Москва. Доктор по икономическа

социология с дисертационен труд на тема: *Потенциалната миграция на селската младеж* (1971). Доктор на философските науки с дисертация на тема: *Пропагандата в системата на обществения живот* (1977).

Заместник-главен редактор на сп. *Младеж* (1963–1967).

Доктор на философските науки с дисертационен труд на тема: *Политиката в системата на обществения живот* (1976).

От 1978 г. работи в Софийския университет “Св. Климент Охридски”, където през 1982 г. става професор.

Курсове в Университета:

Социология на политиката и идеологическият процес от 1978 г.; Теория на политиката; Политическа социология; Политология; Технология на политиката.

Основател и пръв ръководител на Центъра за социологически изследвания на младежта (1968), на Лабораторията за изследване на политическия живот на българина (1981), инициатор за създаването на специалността *Политология* (1986), на Института за българска политика (2001), пръв ръководител на Катедрата по теория на политиката (1886).

Ректор на Алма матер през периода 1985–1989 г.

Народен представител (1986).

Първи зам.-председател на Българската асоциация за политически науки.

Носител на орден *Народна република България*, II степен, орден *Кирил и Методий*, I степен и на Почетния знак на Софийския университет със синя лента.

В продължение на дълги години като преподавател в областта на социологията на младежта, теорията на пропагандата и политиката проф. дфн. Минчо Семов е ярък представител на едно поколение, което работи с необикновен плам и висок професионализъм.

Научните му трудове:

Съвременната българска девойка (2 изд.), С., 1967, 1969; *Социализмът и младежта. Материали от социологическо изследване на младежта в България*. С., 1969; *Пропагандата в системата на обществения живот*. С., 1975; *Младежта през 60-те години. Промени и проблеми*. С., 1982; *Теория на политиката. Политиката – теория и история*. С., 1984; *Политология*. С., 1993; *Теория на политиката*. С., 2000; *Българските градове през Възраждането: историческо, социологическо и политологическо изследване*, състав. Иванка Янкова и др.; науч. ред. М. Семов С., 2004 и многобройните му монографии, студии и статии ще останат завинаги сериозен фундамент и ориентир за бъдещите анализи и проучвания на българските политолози.

Проф. дфн Минчо Семов заслужава дълбокото уважение на цялата академична общност с всеотдайния си упорит труд като учен, общественик и като Ректор на Университета по времето на неговия 100-годишен юбилей.

Починал на 31 май 2006 г. в София.

АКАД. ПРОФ. ДИКН НИКОЛА ПОПОВ

51. Ректор

76 мандат (1989–1991)

Роден на 8 януари 1922 г. в с. Филиповци, Пернишко. Завършва Софийския университет, аграрна икономика в Агрономолесовъдния факултет (1948). Учи редовна аспирантура в Тимирязевската селскостопанска академия (1950–1952).

Доктор по икономика с дисертационен труд на тема: *Значение на районизирането за развитието на производителните сили на селското стопанство на Народна република България*. МГУ, 1952 и доктор на науките с дисертация на тема: *Действието на закона за стойността при социализма. Ч. 1. Законът за стойността и реализацията на стоките в НР България. Ч. 2.* СУ, Юридически факултет, 1964.

Доцент в Софийския университет (1955).

Професор (1965).

Заслужил деец на науката (1974).

Ръководител на Катедрата по политическа икономика от 1972 г.

Зам.-ректор на Софийския университет (1962–1966).

Ректор на Университета (1989–1991).

Председател на Научната комисия по икономическите науки при ВАК, член на Президиума на ВАК (1972–1979) и от 1983. Зам.-председател на ВАК.

Ръководител на група съветници към Министерския съвет на НРБ (1970–1978). Член на БКП (1944).

Области на основните научни интереси:

Аграрни отношения, действие на икономическите закони, стоково-поришни отношения, управление на народното стопанство при социализма, методологически проблеми на политическата икономика.

Курсове в Университета:

Политическа икономика от 1955 г.; Четени лекции по икономика на България и политическа икономика в Московския държавен университет, в университетите в Скопие, Белград, Любляна, Загреб, Сараево, Прага, Варшава, Букурещ, Солун.

Отличия:

Орден *Народна свобода* (1941–1944) II ст. (1959); два ордена *Кирил и Методий* I ст. (1963, 1967); *9 септември 1944* I ст. (1972); *Народна република България*, I ст. (1978); *Георги Димитров* (1982); медал *25 години народна власт* (1969);

Основни трудове:

Законът за стойността и реализацията на стоките. С., 1961; Действието на икономическите закони в социалистическото селско стопанство. С., 1969; Икономика на България. Съавт. Т. 2, С., 1972; Към развитото социалистическо общество. Икономически и социологични проблеми. Съавт., с., 1973; Пазарният механизъм и неговото използване в социалистическото селско стопанство. С., 1973; 30 години икономика на НР България. Съавт. С., 1974; Икономика на България. Т. 5, Съавт. С., 1977; Същност, форми и насоки на изживяване на частната стопанска дейност при социализма. С., 1985; Качеството във взаимодействие с останалите икономически категории при социализма. С., 1986; Методологически въпроси на

на политическата икономиа. Т. 1. Съавт. С., 1986; Множество още трудове в съавторство и самостоятелно.

Учебници:

Политическа икономиа. 2 осн. прераб. и доп. изд. Т. 1–2. Съавт. С., 1980–1981: 1. Капитализъм. С., 1980. 2. Социализъм. С., 1981.

При встъпването си в длъжност през 1990 г. Ректорът на Софийския университет “Св. Климент Охридски” акад. Никола Попов дарява всичките си лични спестявания в размер на 50 000 лв. за учредяване на две ректорски стипендии – за един студент и един млад преподавател в сферата на науката. Не оставя дори лев от влога си и забранява да се говори за това.

ЧЛЕН-КОР. ПРОФ. ДИН НИКОЛАЙ ГЕНЧЕВ

52. Ректор

77 мандат (1991–1993)

Роден на 2 ноември 1931 г. в с. Николаево, Хасковска област. Завършва история в Софийския университет през 1956 г. Доктор по история от 1963 г. с дисертационен труд на тема: *Окончателното укрепване на народнодемократичната власт*. 1947–1948 г. Доктор на историческите науки от 1978 г. с докторат на тема: *Франция в българското духовно възраждане*.

Съветник на министъра за национална ориентация на Алжирската демократична и народна република (1964–1965).

Асистент във Философско-историческия факултет на Софийския университет (1959–1971). Доцент (1971–1974). Професор от 1974 г.

Декан на Историческия факултет (1975–1982).

Ръководител на Катедрата по история и теория на културата от 1981 г. и на Центъра по културознание при Софийския университет от 1986 г. Чл.-кор. на БАН от 1989 г.

Курсове в Университета:

История на България – Възраждане (1970–1984); Капитализъм (1970–1976) История на българската култура (от 1981).

Член-кореспондент на БАН от 1989 г.

Ректор на Софийския университет (1991–1993).

Председател на движението Конституционен форум от 1992 г.

Носител на международната Хердерова награда за 1989 г. и на френската награда “Академична палма” от 1993 г.

Основни трудове:

Алжирската национална революция 1954–1962 г. С., 1967, 330 с.; Левски, революцията и бъдещият свят. С., 1973, 156 с.; Българското възраждане. С., 3 изд., С., 1988, 434 с.; Франция и българското духовно възраждане. С., 1979, 419 с.; Възрожденският Пловдив. Принос в българското духовно възраждане. Пловдив, 1981, 520 с.; Васил Левски. С., 1987, 231 с.; Българската култура XV–XIX в. Лекции. С., 1988, 304 с.; Българската възрожденска интелигенция. С., 1991, 411 с.; Българо-руски културни общувания през Възраждането. 2 изд. С., 2002, 307 с. и много други.

Починал на 22 ноември 2000 г. в гр. София.

ПРОФ. ДФЗН ИВАН ЛАЛОВ

53. Ректор

78 мандат (1993–1995)

79 мандат (1995–1999)

Роден на 4 октомври 1938 г. в гр. Ловеч. Завършва физика във Физико-математическия факултет на Софийския университет през 1961 г. Аспирант на самостоятелна подготовка в Софийския университет (1974–1977). Специализации в Московския държавен университет (1970, 1974–1975).

Асистент в Софийския университет от 1962 г. Старши асистент (1968). Главен асистент (1976). Доцент (1980). Професор по физика на електромагнитните явления (1991).

Доктор по физика от 1977 г. с дисертационен труд на тема: *Ферми-резонанс в молекулни кристали*. СУ. Физически факултет. 1977. Доктор на физическите науки с дисертационен труд на тема: *Двуфононни и вибронни спектри на кристали и спирални полимери* (1988)

Ръководител на учебна лаборатория (1972–1973).

Член на Съюза на научните работници в България СНРБ (1970) и на Дружеството на физиците в България (1971).

Декан на Физическия факултет (1991–1993).

Ректор на Университета (1993–1999). Председател на Съвета на Ректорите (1993–1998). Министър на образованието, науката и технологиите в служебно правителство (1997).

Области на основните научни интереси:

Теория на кондензираното състояние – оптични свойства, спектри на трептене и разсейване на неутрони.

Основни трудове:

Учебници:

Сборник от лекции по физика за следдипломна квалификация на учители. С., 1973; Физика. Ръководство за учители. Съавт. С., 1982. Множество студии и статии на български и чужди езици.

Около 100 статии и обзори по проблемите на спектроскопията на кондензираната материя и над 20 статии, обзори и текстове на лекции и академични слова.

Отличия:

Почетен медал на Университета Сока – Япония (1995); Почетен гражданин на Ловеч (1998); Значка *Отличник на МНП* (1985). Награда *Оборище* (2008); Почетен знак на Софийския университет “Св. Климент Охридски” с огърлица (2008). Почетен член на Съюза на физиците в България (2004)

Курсове в Университета:

Обща физика II част (от 1980), Физика на твърдото тяло (1981–1986), Физика на диелектриците (1981–1983); Електричество и магнетизъм; Оптика; Физика на кондензираната материя.

Председател на Българския туристически съюз (1999–2002), на Сдружението на възрожденските градове (1999–2008). Президент на Балканския физически съюз ВРУ (2003–2008). Член на различни международни и български научни организации.

ПРОФ. ДФН БОЯН БИОЛЧЕВ

54. Ректор

80 мандат (1999–2003)

81 мандат (2003–2007)

Роден на 11 декември 1942 г. в София. Завършва гимназия в София и полска филология в Ягелонския университет в Краков през 1968 г. Редовен докторант на Факултета по славянски филологии при Софийския университет от 1971 г. Специализира славистика в Чехословакия (1969, 1974) и Югославия (1970, 1973, 1979, 1982).

Асистент в Софийския университет (1972). Старши асистент (1975). Главен асистент (1978). Доцент (1982). Професор (1996).

Области на основните научни интереси:

Славянски литератури, история на културата, антична литература.

Курсове в Университета:

Сравнително славянско литературознание (от 1972), История на полската литература (от 1975), Странознание за Полша (от 1980).

Основни трудове:

Автор на над 200 научни публикации: монографии, студии, статии, предговори, научни съобщения. В периодичния печат публикува статии и изказвания с общокултурна и публицистична насоченост.

Книги:

Автор е на над 20-тина белетристични книги. Негови романи и разкази са преведени на няколко европейски езика. Сценарист е на 6 игрални и 2 документални филма. Сред най-известните му книги са: "Очите плачат различно", "Сатурнов кръг", "Държавата Урария", "Сладко нищо", "Мираж под наем", "Градината на чичо Блум", «Отвъд мита», «Белег», «Амазонката на Варое» (удостоена с Голямата награда за литература на Софийския университет «Св. Климент Охридски» за 2008 г.).

Учебници:

Славянски литератури – образци. Христоматия за студентите от СУ "Св. Климент Охридски". Ч. 1–2. Състав. С., 1977–1984;

Доктор с дисертация на тема: *Драматургията на Станислав Виспянски*, СУ. Факултет по славянски филологии. 1978.

Хабилитационен труд: *Самобитност и европейски традиции в поезията на полския ренесанс*. СУ. Факултет по славянски филологии. 1981.

Доктор на филологическите науки с дисертационен труд на тема: *Адам Мицкевич - между осанката на народния пророк и homo ludens*.

Ръководител на Катедрата по славянски литератури (1992).

Декан на Факултета по славянски филологии (1995–1999).

Зам.-ректор (1991–1993).

Ректор на Университета през периода 1999–2007 г.

Директор на Дома за литература и изкуство за деца и юноши към МНП и ЦК на ДКМС (от 1986).

Отличия:

Заслужил деец на полската култура (1975); Носител на държавната награда *св. Паусий Хилендарски* (2001); Орден *Стара планина* I ст. (2003); Награда на фондация *ВИК* за най-добър български роман (2006). Носител на Голямата награда за литература на Софийския университет “Св. Климент Охридски” (2008), «Сребърен лачено» и «Златен лачено» (международни награди за сценарии на филми, Италия, 1985 и 1987) и др.

Председател на секция *Сравнително литературознание* на Световния съвет на славистите. През 2002 г. е избран за академик на Световната академия *Платон* със седалище в гр. Патра, Гърция. Главен редактор на вестник *Софийски университет* (1980–1991), член на редколегията на списание *Летописи* (1991–1997), а от 1996 г. е член на редакционния съвет на *Литературен вестник*.

ПРОФ. ДИН ИВАН ИЛЧЕВ

55. Ректор

82 мандат (2007 -)

Роден на 25 юни 1953 г. в София. Завършва 114 гимназия с преподаване на английски език в София и специалност история профил нова и най-нова обща история в Софийския университет.

Асистент в Историческия факултет на Софийския университет (1978). Доцент по нова и най-нова история на балканските народи (1987). Професор в същото направление (1995). Гост-професор в Държавния университет на щата Охайо, Колумбус, САЩ /1984–1985/, Мерилендския държавен университет /1985–1986/, Центъра Удроу Уилсън, Вашингтон, САЩ (1990–1991), Университета на Чиба, Япония (1999–2000), където чете курсове по история на България и история на балканските народи. Специализирал и изнасял лекции в университетите в Лайпциг, Солун, Оксфорд, Чикаго, Дърам, Чарлстън, Колумбия и др.

Доктор по история (1981) с дисертационен труд на тема: *България в балканската английска политика* (1913–1918).

Доктор на историческите науки (1993) с дисертация на тема: *Родината ми – права или не! Външнополитическа пропаганда на балканските народи*.

Декан на Историческия факултет (2003–2007) и член на Академичния съвет /2003–2007/.

Председател на научния съвет на ИФ – (2003–2007).

Член на ВАК – (1997–2002).

Ректор на Университета от 2007 г.

Член на Обществения съвет на БНТ и Председател на Обществения съвет на музеите към Министерството на културата.

Курсове в Университета:

Нова история на балканските народи; Балкански взаимоотношения в края на XIX и началото на XX в.; История и теория на пропагандата; Образът на съседа и др.

Основни трудове:

Н. П. Игнатиев. Записки 1875–1878. С., 1986; Ноел и Чарлс Бъкстон. Мисия на Балканите. С., 1987; Уистън Чърчил и Балканите. Съавт. С., 1989; В. Радославов. Дневни бележки, 1914–1916. С., 1993; The Ethnic Situation in Bulgaria 1992. Sofia, 1993. Родината ми права или не! Външнополитическата пропаганда на балканските народи, 1821–1923. С., 1995; Рекламата през Възраждането. С., 1995; Източният въпрос, 1774–1923. Съавт. С., 1995; La science historique bulgare au cours des années 70 et 80. – In: Histoire et pouvoir en Europe médiane. Sous la direction d'Antoine Marks. Paris, 1996; The Bulgarian Muslims (with D. Perry). – In: The Muslims in Europe. Birmingham, 1997; The Ethnic Relations in Bulgaria and the Structural Changes of Recent Years. – In: The Structural Changes in Eastern Europe after 1989. Vienna, 1997. България и Антантата през Първата световна война. С., 1990; По на Запад, най на Запад - Япония. Писма на един гайджин. Колибри. С., 2001; Най-значимите българи на XX век. /съавтор/. С., 2002; La rose des Balkans. Histoire de la Bulgarie des origines à nos jours. Colibri, Sofia, 2002; Докосвания до Америка (с Пламен Митев). Фондация "Хемимонт". С., 2003.

Учебници:

История на България. Профилирано обучение (съавтор). Планета 3, С., 2002; История на България. Учебник за 11-и клас на българските училища. (съавтор). Планета 3, С., 2001; История на България за 11 клас на българските училища (съавтор). Абагар, С., 1996.

Списък на ректорите

29.11.2007 2:42 pm

Александър Теодоров-Балан	1888/1889
акад. проф. езиковед, диалектология	1896/1897
и славянска филология	1902/1903
Димитър Агура	1889/1890
акад. проф. история	1892/1893
	1894/1895
	1907/1908
Емануил Иванов	1890/1891
акад. проф. висша математика, висша алгебра	1891/1892
	1893/1894
Иван Георгов	1898/1899
акад. проф. история на философията	1905/1906
	1916/1917
	1918/1919
Марин Бъчеваров	1895/1896
проф. астрономия	1904/1905
Георги Златарски	1897/1898
акад. проф. геология	1901/1902
Никола Добрев	1899/1900
проф. аналитична и неорганична химия	
Любомир Милетич	1900/1901
акад. проф. славянска филология	1921/1922
Бончо Боев	1903/1904
акад. проф. финансова наука и статистика	
Стефан Киров	1906/1907
акад. проф. държавно и административно право	1912/1913
Пенчо Райков	1908/1909
акад. проф. д-р химик	
Михаил Поповилиев	1909/1910
акад. проф. д-р юрист	
Беньо Цонев	1910/1911
акад. проф. д-р езиковед, палеограф	
Стефан Юринич	1911/1912
акад. проф. зоолог	
Васил Златарски	1913/1914
акад. проф. д-р историк	1924/1925
Георги Бончев	1914/1915
акад. проф. д-р геолог	
Анастас Иширков	1915/1916
акад. проф. д-р географ, етнограф	
Георги Шишков	1917/1918
акад. проф. д-р зоолог	1928/1929

Александър Цанков <i>акад. проф. юрист</i>	1919/1920
Методий Попов <i>акад. проф. д-р биолог</i>	1920/1921
Захари Караогланов <i>акад. проф. химик</i>	1922/1923 1932/1933
Васил Моллов <i>акад. проф. д-р лекар</i>	1923/1924 1934/1935
Стефан Петков <i>акад. проф. д-р ботаник</i>	1925/1926
Владимир Алексиев <i>проф. д-р лекар фармаколог</i>	1926/1927
Гаврил Кацаров <i>акад. проф. д-р историк-археолог</i>	1927/1928
Стефан Баламезов <i>акад. проф. юрист</i>	1929/1930
Стоян Киркович <i>проф. д-р лекар</i>	1930/1931
Богдан Филев <i>акад. проф. д-р археолог</i>	1931/1932
Любен Диков <i>акад. проф. д-р юрист</i>	1933/1934
Михаил Арнаудов <i>акад. проф. д-р литературен теоретик, историк литературовед, фолклорист, историк на българската култура</i>	1935/1936
Георги Манев <i>проф. физик</i>	1936/1937
Георги Генов <i>акад. проф. юрист</i>	1937/1938
Александър Станишев <i>проф. д-р лекар</i>	1938/1939
Янаки Моллов <i>акад. проф. агроном</i>	1939/1940
Стефан Цанков <i>протопрезвитер, акад. проф. д-р богослов, юрист</i>	1940/1941
Стефан Ангелов <i>акад. проф. д-р лекар</i>	1941/1942
Димитър Кацаров <i>чл.-кор. БАН, д-р педагог</i>	1942/1943
Любомир Чакалов <i>акад. проф. д-р математик</i>	1943/1944
Димитър Силяновски <i>проф. юрист</i>	1944
Димитър Ораховац	1945/1947

<i>акад. проф. д-р физиолог</i>	
Георги Наджак	1947/1949
<i>акад. проф. физик</i>	1949/1951
Владимир Георгиев	1951/1953
<i>акад. проф. д-р езиковед</i>	1953/1956
Даки Йорданов	1956/1958
<i>акад. проф. д-р биолог, ботаник</i>	1958/1960
	1960/1962
Димитър Косев	1962/1964
<i>акад. проф. историк</i>	1964/1966
	1966/1968
	1968/1972
Пантелей Зарев	
<i>акад. проф. литературен теоретик, историк и критик</i>	
Христо Христов	1972/1973
<i>акад. проф. физик</i>	
Благовест Сендов	1973/1975
<i>акад. проф. д-р математик</i>	1975/1979
Илчо Димитров	1979/1981
<i>акад. проф. д-р историк</i>	
Георги Близнаков	1981/1986
<i>акад. проф. д-р химик</i>	
Минчо Семов	1986/1989
<i>проф. д-р философ, политолог</i>	
Никола Попов	1989/1991
<i>акад. проф. философ</i>	
Николай Генчев	1991/1993
<i>чл.-кор. проф. историк</i>	
Иван Лалов	1993/1995
<i>проф. д-р физик</i>	1995/1999
Боян Биолчев	1999/2003
<i>проф. д-р филолог</i>	2003/2007
Иван Илчев	2007/
<i>проф. д-р историк</i>	

СРЕЩИТЕ НА РЕКТОРИТЕ ОТ ЦЕНТРАЛНА ЕВРОПА

По инициатива на Ректора на Софийския университет “Св. Климент Охридски” проф. д-р Боян Биолчев от 2000 г. се провеждат срещи на ректорите от Централна Европа. Форумът отразява ролята на университетите и учените в решаването на обществено значими проблеми от типа на *Средноевропейският университет и XXI век* (2000), *Средноевропейският меридиан на елитното образование* (2001), *Финансирането на големите университети* (2002), *Преподавателската и студентската мобилност* (2003), *Голяма Европа и големият университет* (2004) и (2005).

Редовни гости и приятели на срещите са ректорите на университетите в Белград, Краков, Лондон, Скопие, Чанакале. През различните години в дискусиите по проблемите вземат участие и представителите на столичните университети в Албания, Австрия, Беларус, Германия, Литва, Молдова, Румъния, Словения, Словакия, Унгария, Хърватска, Чехия. Срещите стимулират комуникацията и диалога в съвременното глобално пространство чрез преодоляването на географските и политическите граници в академичните среди.